

**ПЛАН РАЗВОЈА
ГРАДА ЧАЧКА ЗА ПЕРИОД 2023-2030. ГОДИНЕ**

**КООРДИНАЦИОНИ ТИМ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА РАЗВОЈА ГРАДА ЧАЧКА ЗА ПЕРИОД 2023 - 2030.
ГОДИНЕ**

- за председника:

Милун Тодоровић, градоначелник града Чачка;

- за заменика председника:

Владан Милић, заменик градоначелника града Чачка;

- за техничког координатора:

Владимир Гојгић, начелник Градске управе за локални економски развој града Чачка;

-за чланове:

- 1) Игор Трифуновић, председник Скупштине града Чачка;
- 2) Мирјана Ђоковић, помоћник градоначелника града Чачка за област заштите животне средине;
- 3) Милош Стеванић, помоћник градоначелника града Чачка за област месне самоуправе и инфраструктуре;
- 4) Мирослав Петковић, помоћник градоначелника града Чачка за област друштвених делатности;
- 5) Радован Јовановић, члан Градског већа града Чачка, задужен за област привреде, запошљавања и информатичког друштва;
- 6) Милош Папић, члан Градског већа града Чачка, задужен за област образовања, науке и културе;
- 7) Др Иван Глишић, члан Градског већа града Чачка, задужен за област пољопривреде и развој села;
- 8) Милорад Јевђовић, члан Градског већа града Чачка, задужен за област комуналних делатности;
- 9) Славица Драгутиновић, члан Градског већа града Чачка, задужена за област бриге о породици и спровођење мера популационе политике;
- 10) Александар Милојевић, председник Савета за привреду града Чачка;
- 11) Зоран Тодосијевић, начелник Градске управе за финансије града Чачка;
- 12) Небојша Бежанић, начелник Градске управе за опште и заједничке послове града Чачка;
- 13) Рада Ђојбашаић, начелник Градске управе за стручне послове Скупштине, Градоначелника и Градског већа града Чачка;
- 14) Вера Јаковљевић, начелник Градске управе за урбанизам града Чачка;
- 15) Милка Станковић, начелник Градске управе за друштвене делатности града Чачка;
- 16) Игор Кривокапић, начелник Градске управе за инспекцијски надзор града Чачка;
- 17) Андрија Недић, начелник Градске управе за локалну пореску администрацију града Чачка;
- 18) Катарина Новковић, Градски правобранилац.

РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА РАЗВОЈА ГРАДА ЧАЧКА ЗА ПЕРИОД 2023 - 2030. ГОДИНЕ**Радна група за област инфраструктуре и урбаног развоја****- руководиоца:**

Милош Стеванић, помоћник градоначелника града Чачка за област месне самоуправе и инфраструктуре;

- чланови:

1. Владан Милић, заменик градоначелника града Чачка;
2. Зоран Годосијевић, начелник Градске управе за финансије града Чачка;
3. Милорад Јевђовић, члан Градског већа града Чачка, задужен за област комуналних делатности;
4. Драган Филиповић, члан Градског већа града Чачка, задужен за област урбанизма, саобраћаја и грађевинарства;
5. Зоран Пантовић, директор ЈКП „Водовод“ Чачак;
6. Зоран Благојевић, директор ЈКП „Паркинг сервис“ Чачак;
7. Данко Таловић, директор ЈКП „Чачак“ Чачак;
8. Милан Бојовић, директор ЈП „Градац“ Чачак;
9. Миодраг Радивојевић, начелник Службе за катастар непокретности Чачак;
10. Срђан Бошковић, директор ЈКП „Моравац“ Мрчајевци;
11. Војин Јаковљевић, директор Јавне установе „Туристичка организација Чачка“;
12. Владимир Костић, технички директор ЕДБ Чачак;
13. Вера Јаковљевић, начелник Градске управе за урбанизам града Чачка;
14. Александар Радомировић, шеф Службе за јавне набавке и инвестиције, Градска управа за опште и заједничке послове града Чачка;
15. Никола Полуца, саветник, Градска управа за финансије града Чачка;
16. Зоран Миловановић, саветник, Градска управа за локални економски развој града Чачка;
17. Душица Спасовић, саветник, Градска управа за опште и заједничке послове града Чачка;
18. Марко Гавриловић, руководиоца техничког сектора ЈП „Градац“ Чачак;
19. Зорица Ничић, руководиоца Групе за урбанистичко планирање, Градска управа за урбанизам града Чачка;
20. Катарина Миловановић, руководиоца Групе за праћење пословне политике јавних предузећа, Градска управа за локални економски развој града Чачка;
21. Небојша Бежанић, начелник Градске управе за опште и заједничке послове града Чачка.

Радна група за област економског развоја**- руководиоца:**

Владимир Гојгић, начелник Градске управе за локални економски развој града Чачка;

- чланови:

1. Радован Јовановић, члан Градског већа града Чачка, задужен за област привреде, запошљавања и информатичког друштва;
2. Владимир Крстић, председник „Форума привредника“ Чачак;
3. Александар Милојевић, председник Савета за привреду града Чачка;
4. Дарко Јевремовић, директор Института за воћарство Чачак;
5. Горана Танасковић, Привредна комора Краљево, ОЈ Чачак;
6. Весна Баур, председник Удружења пословних жена „Надежда Петровић“ Чачак;
7. Биљана Ђуровић, шеф Службе за приватно предузетништво и пословну политику јавних предузећа, Градска управа за локални економски развој града Чачка;
8. Радојица Гавриловић, шеф Службе за израду и реализацију развојних пројеката, Градска управа за локални економски развој града Чачка;
9. Весна Павловић, шеф Службе за развој пољопривреде, Градска управа за локални економски развој града Чачка;
10. Бојан Гавриловић, руководиоца Групе за пољопривреду, Градска управа за локални економски развој града Чачка;
11. Радмила Илић, представник Агрономског факултета Чачак;
12. Мирко Пешић, в.д. директора ДОО „Научно технолошки парк“ Чачак;
13. Неда Николић, представник Факултета техничких наука Чачак;

14. Марија Гавриловић, саветник, Градска управа за локални економски развој града Чачка;
15. Драгана Ивовић, радно ангажована у Градској управи за локални економски развој града Чачка,
16. Никола Војиновић, представник Националне службе за запошљавање - Филијала Чачак;
17. Маја Митровић, саветник, Градска управа за локални економски развој града Чачка.

Радна група за област друштвеног развоја

- руководилац:

Владан Милић, заменик градоначелника града Чачка;

- чланови:

1. Мирослав Петковић, помоћник градоначелника града Чачка за област друштвених делатности;
2. Милош Папић, члан Градског већа града Чачка, задужен за област образовања, науке и културе;
3. Славица Драгутиновић, члан Градског већа града Чачка, задужена за област бриге о породици и спровођења мера популационе политике;
4. Милка Станковић, начелник Градске управе за друштвене делатности града Чачка;
5. Бранко Ђаловић, директор Уметничке галерије „Надежда Петровић“ Чачак;
6. Матија Братуљевић, директор Спортског центра „Младост“ Чачак;
7. Милко Иконић, директор ОШ „Вук Караџић“ Чачак и председник Актива директора основних школа;
8. Мирко Лазовић, директор Машинско саобраћајне школе Чачак;
9. Бранимирка Радосавчевић, директор Центра за социјални рад града Чачка;
10. Марјана Петронијевић, представник младих;
11. Сузана Миковић, саветник, Градска управа за локални економски развој града Чачка;
12. Наташа Поповић, шеф Службе за послове друштвене бриге о деци, Градска управа за друштвене делатности града Чачка;
13. Мирослав Митровић, координатор за ромска питања;
14. Братислав Зечевић, шеф Службе за безбедност и одбрану, Градска управа за опште и заједничке послове града Чачка;
15. Сузана Симеуновић, директор Предшколске установе „Моје детињство“ Чачак;
16. Вера Јовановић, директор Предшколске установе „Радост“ Чачак;
17. Љиљана Петровић, заступник Удружења „Ларис“ Чачак;
18. Бранкица Јелић, директор Градске стамбене агенције Чачак.

Радна група за област заштите животне средине

- руководилац:

Мирјана Ђоковић, помоћник градоначелника града Чачка за област заштите животне средине;

- чланови:

1. Наташа Илић, руководилац Групе за заштиту животне средине, Градска управа за урбанизам града Чачка;
2. Бранко Пејица, в.д. директора ЈКП „Комуналац“ Чачак;
3. Зоран Пантовић, директор ЈКП „Водовод“ Чачак;
4. Дејан Ћосић, в.д. директора ЈКП „Градско зеленило“ Чачак;
5. Данко Ђаловић, директор ЈКП „Чачак“ Чачак;
6. Зоран Благојевић, директор ЈКП „Паркинг сервис“ Чачак;
7. Аксентије Тошић, директор „Завода за јавно здравље“ Чачак;
8. Вера Јаковљевић, начелник Градске управе за урбанизам града Чачка;
9. Игор Кривокапић, начелник Градске управе за инспекцијски надзор града Чачка;
10. Биљана Николић, шеф инспекције за заштиту животне средине, Градска управа за инспекцијски надзор града Чачка;
11. Александар Никитовић, представник Јавне установе „Туристичка организација Чачка“;
12. Бојана Трифуновић, саветник, Градска управа за урбанизам града Чачка;
13. Неда Марковић, саветник и енергетски менаџер, Градска управа за урбанизам града Чачка;
14. Цане Јовановић, заступник предузећа „Поло“ Чачак.

САДРЖАЈ:

УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА	
ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА	
1. УВОД.....	
1.1. Процес израде плана развоја града Чачка	
2. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА – извод.....	
2.1. Географски положај.....	
2.2. Релјеф.....	
2.3. Природни ресурси	
2.4. Демографске карактеристике и трендови	
2.5. Економски развој.....	
2.6. Инфраструктура и енергетика	
2.7. Заштита животне средине.....	
2.8. Друштвени развој	
3. ВИЗИЈА ГРАДА ЧАЧКА.....	
4. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА	
4.1. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Економски развој.....	
4.2. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Урбани развој	
4.3. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Заштита животне средине.....	
4.4. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Друштвени развој	
5. Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање	
6. Прилози	

УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА

Чачак је лидер Западне Србије и покретач промена у економском, друштвеном, урбаном, одрживом развоју. Грађани Чачка су увек били познати као виспирени и сналажљиви људи, као и по свом предузетничком духу и способности да створе нове вредности, чак и у тешким временима и неповољним условима. Желимо да искористимо предузимљивост Чачана како бисмо и даље постављали стандарде квалитета и предводили развој читавог региона, а у исто време постизали знатно бољи квалитет живота грађана и грађанки.

Протеклих година у Граду Чачку радило се са пуно преданости на развоју града на системски и свеобухватан начин, тако да све буде на корист нашој локалној заједници и грађанима Чачка. Важно је напоменути да је Чачак повезан модерним аутопутем са Београдом и севером државе, започели су радови на изградњи аутопутева ка Пожеги и Појатама, са аеродрома „Морава“ су кренули први комерцијални летови ка Бечу и Солуну, модернизоване су бројне градске, приградске и сеоске саобраћајнице. Посебно је значајно је то што је наш „Научно технолошки парк“ Чачак постао важан део иновационе инфраструктуре у Републици Србији. Град је улагао у опремање индустријских зона за домаће и стране инвеститоре, стигле су нове инвестиције, а намеравамо да и даље останемо град са повољним пословним окружењем који инвеститорима гарантује сигурно пословање. Град је посебну пажњу усмеравао на реконструкцију и изградњу вртића, игралишта, спортских сала, паркова, домова здравља, објеката културе, туристичке инфраструктуре. Друштвени живот смо обогатили новим садржајима, постали смо Прва национална Престоница културе, а намеравамо да и даље развијамо нове и унапређујемо постојеће садржаје у складу са потребама грађана. Нарочито нам је важно да млади остану у Чачку и све своје капацитете ћемо усмерити на развој окружења по мери младих.

Полазну основу за формулисање Плана развоја града Чачка представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Града Чачка, кроз сагледавање националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, програма и пројеката који се реализују у граду Чачку. Планом развоја града Чачка за период 2023-2030. године дефинисан је будући развој у четири стратешке одреднице: инфраструктура и урбани развој, економски развој, друштвени развој и заштита животне средине. Тежња Града Чачка је да донесе квалитетан документ у ком ће бити дефинисани развојни приоритети по којима ће се радити наредних година како бисмо створили окружење по мери свих грађана. Укључили смо велики број локалних партнера из различитих области: као што су, јавна предузећа, јавне установе, предшколске и школске установе, Национална служба за запошљавање, привредна комора, привредна удружења, млади, социјална заштита, спорт, НВО, грађани и др. чиме се јача и принцип одговорности и ефикасност локалне власти у процесу планирања. Са друге стране смо добили предлоге мера и активности директно од одговорних лица и институција што доприноси транспарентности документа.

Планом развоја креирана је визија будућег изгледа и позиције града, дефинисани су циљеви развоја и мере које је потребно предузети наредних седам година како би циљеви били остварени. Ми желимо да Чачак буде лидер Западне Србије и град који поставља стандарде квалитета у економском и друштвеном развоју, град који развија услуге по мери грађана, брине о урбаном уређењу града и села, улаже у развој пољопривреде, а истовремено чува и штити животну средину. Важно је да и даље останемо град предузетништва, да будемо град који креира садржаје по мери младих, град пожељан за миран породични живот, град који подстиче здрав спортски дух код професионалаца и рекреативаца, град који брине о родној равноправности и социјално угроженом становништву. Намеравамо да Чачак буде град који спаја јавни сектор, привреду, науку и технологију, развија културне садржаје, чува традицију и тежи да се значајно позиционира на туристичкој мапи Србије.

Доношење овог документа предствља почетак реформи које ће заједница спроводити реализацијом мера, предвиђених Планом развоја града Чачка за наредних седам година, уз активно учешће свих оних који су овај документ планирали. Сви ми, који живимо у овом граду, треба да предузмемо одговорност, суочимо се са најтежим изазовима и уложимо време како бисмо заједнички створили окружење у ком би свако желео да живи.

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

СКГО	Стална конференција градова и општина
ЕУ	Европска унија
ИПА	Инструмент за претприступну помоћ (Instrument for Pre-Accession Assistance)
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЗПС	Закон о планском систему
ЛЕР	Локални економски развој
НСЗ	Национална служба за запошљавање
НТП	Научно технолошки парк
РЗС	Републички завод за статистику
ЦОР	Циљеви одрживог развоја
ППОВ	Постројење за пречишћавање отпадних вода
ПОВ	Предшколско образовање и васпитање
ППП	Припремни предшколски програм
ГМРС	Главна мерно регулациона станица
ПГР	План генералне регулације
ЈКП	Јавно комунално предузеће
ЈП	Јавно предузеће
НСП	Новчана социјална помоћ
ДД	Дечији додатак
ГУП	Генерални урбанистички план
ТОЧ	Туристичка организација Чачка
МСП	Мала и средња предузећа
ШОСО	Школа за основно и средње образовање
ЈУ	Јавна установа
ЛАП	Локални акциони план

1. УВОД

Град Чачак је у децембру 2022. године приступио процесу израде Плана развоја града Чачка за период 2023 – 2030. године у складу са Законом о планском систему Републике Србије.

Стручну подршку у изради Плана развоја града Чачка пружала је Стална конференција градова и општина (СКГО), кроз програм EU Exchange 6 „Повећање кредибилитета планирања, програмског буџетирања и контроле извршења јавних расхода на локалном нивоу у Србији“.

Програм EU Exchange 6 финансира Европска унија у оквиру националног Програма ИПА 2019 и спроводи се у режиму директног управљања, што значи да Делегација ЕУ у Србији има најзначајнија управљачка овлашћења.

Кључне ресорно надлежне институције на националном нивоу јесу Министарство финансија и Републички секретаријат за јавне политике, уз Министарство државне управе и локалне самоуправе и Министарство за европске интеграције. Као и у претходним фазама Програма EU Exchange 6, СКГО има улогу имплементационог партнера.

Град Чачак посебну пажњу посвећује развојном планирању, о чему сведочи и то да је први такав документ, Стратегију развоја донео 2005. године, а након тога 2012. године донета је и Стратегија одрживог развоја града Чачка. У међувремену донето је мноштво планских аката као што су сегментне стратегије, програми, акциони планови у различитим сферама и областима.

Према Закону о планском систему („Службени гласник РС“, број 30/2018) План развоја представља документ развојног планирања најширег обухвата, највишег значаја за доносиоца и највишег реда за чију припрему, усвајање, спровођење и праћење је надлежна ЈЛС.

Такође, према одредбама Закона о планском систему „план развоја јединице локалне самоуправе јесте дугорочни документ развојног планирања, који за период од најмање седам година усваја скупштина јединице локалне самоуправе, на предлог надлежног извршног органа јединице локалне самоуправе“.

План развоја града Чачка је израђен у складу са наведеним Законом, као и у складу са Уредбом о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе ("Службени гласник РС", број 107/2020), Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика ("Службени гласник РС", број 8/2019) и Смерницама за израду планова развоја јединица локалне самоуправе, објављеним у априлу 2020. године.

Решењем градоначелника формиран је Координациони тим за израду Плана развоја града Чачка. Градоначелник је донео и Одлуку о образовању тематских радних група за приоритетне области:

1. Инфраструктура и урбани развој
2. Економски развој
3. Друштвени развој
4. Заштита животне средине

Поред координационог тима и тематских радних тела у процес израде Плана развоја града Чачка био је укључен и Партнерски форум сачињен од представника свих заинтересованих страна, као најширег консултативног тела.

План развоја града Чачка садржи све обавезне елементе дефинисане Уредбом о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, као што су: увод, преглед и анализа постојећег стања, визија, приоритетни циљеви развоја, преглед и опис мера за остваривање приоритетних циљева развоја и начин спровођења и праћења спровођења Плана развоја.

Закон о планском систему дефинише да се мере предложене Планом развоја детаљније разрађују средњорочним планом јединице локалне самоуправе и документима јавне политике. ЈЛС је обавезна да годишњи извештај о спровођењу плана развоја ЈЛС припрема у поступку прописаном за израду извештаја о

спровођењу средњорочног плана. По истеку треће календарске године од доношења Плана развоја, Градско веће је дужно да изради предлог Извештаја о учинцима спровођења Плана развоја, који се затим доставља Скупштини на усвајање. ЈЛС је у обавези да овај процес изврши у року од шест месеци, од истека треће календарске године од доношења Плана развоја.

План развоја града Чачка представља кровни дугорочни документ развојног планирања, који мора бити операционализован што ће се постићи усвајањем средњорочног плана развоја и повезивањем са програмским буџетом. На овај начин ће бити постављена добра основа за годишње извештавање о његовој имплементацији.

1.1. Процес израде плана развоја града Чачка

Процес израде Плана развоја града Чачка 2023-2030. спроведен је кроз неколико фаза, у складу са инструкцијама датим у оквиру Смерница за израду планова развоја јединица локалне самоуправе. Основне фазе процеса израде Плана развоја града Чачка биле су:

- Припремна фаза и организација процеса;
- Преглед и анализа постојећег стања;
- Дефинисање визије, односно жељеног стања;
- Дефинисање приоритетних циљева;
- Дефинисање мера;
- Дефинисање оквира за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање;
- Усвајање плана развоја.

Наведене фазе процеса израде Плана развоја града Чачка, као и њихова међусобна повезаност представљена је на дијаграму број 1.

Дијаграм 1: Фазе процеса израде Плана развоја града Чачка

Припремна фаза и организација процеса

У току ове фазе предузете су неопходне припремне активности за почетак рада на изради Плана развоја града Чачка. Реализоване су следеће активности:

- Донета је Одлука о приступању изради Плана развоја града Чачка, на седници Скупштине града.
- Градоначелник је донео је Решење о образовању координационог тима за израду Плана развоја града Чачка.
- Градоначелник је донео Решење о образовању тематских радних група за израду Плана развоја града Чачка.
- Одржане су консултације у циљу израде Матрице заинтересованих страна и формирања Партнерског форума. Обављена је идентификација актера, анализиран и дефинисан је њихов значај и утицај. На основу анализе заинтересованих страна, успостављен је Партнерски форум.
- На званичној веб страници града www.cacak.org.rs постављен је банер "План развоја града Чачка." Банер води до странице на сајту на којој су објављена донета или усвојена документа.

Преглед и анализа постојећег стања

Анализа постојећег стања подразумевала је три групе активности у којима је учествовао већи број актера.

У оквиру стручне подршке коју обезбеђује СКГО ангажовани су експерти из различитих области (административни капацитети, образовање, пољопривреда, привредни развој, социјална заштита, урбанизам, животна средина, финансијски капацитети). За потребе анализе стања према областима, поред информација којима располаже и које је припремила и обрадила локална самоуправа употребљаване су и информације из база надлежних институција на државном нивоу. Поред саме анализе, експерти су у складу са резултатима анализа предлагали и одговарајуће мере.

Другу групу активности у анализи стања представља организација радионица и израда SWOT матрице, у чијој су изради учествовали чланови тематских радних група.

На крају, обављена је и анализа „Стратегије одрживог развоја града Чачка“ из 2012. године, која је подразумевала како анализу самог документа, тако и анализу нивоа остварености циљева и мера дефинисаних том стратегијом.

Резултати свих наведених активности су представљени члановима тематских радних група пре уласка у наредне фазе процеса израде Плана развоја града Чачка.

Дефинисање визије, приоритетних циљева и мера

Изради визије претходиле су консултације са тематским радним групама. Чланови група су изабрали кључне речи и за које су сматрали да би требале дефинисати визију града. Затим је координациони тим радио на обједињавању кључних речи у логичну целину која је представљена као жељено стање у будућности. Град Чачак је кроз ову визију јасно представљен и издвојен у односу на остале локалне самоуправе. Визија града Чачка је достижна и мерљива али у исто време инспиративна и амбициозна.

Дефинисању приоритетних циљева и мера претходила је серија радионица на којима су учествовали представници тематских радних група. Коришћена је техника „стабло проблема – стабло циљева“. У дефинисању проблема и њиховом превођењу у циљеве активно су учествовали представници свих тематских радних група. Приоритетни циљеви су усклађени са дефинисаним приоритетним областима односно правцима развоја. Они представљају пројекције жељеног стања које доприносе остварењу визије, а постижу се спровођењем мера, односно групе мера. Приоритетни циљеви су утврђени тако да буду специфични, мерљиви, достижни, реални и временски одређени а на нивоу сваког циља дефинисани су показатељи исхода.

Техника „стабло проблема – стабло циљева“ коришћена је и као полазна основа за дефинисање мера. Након тога је кроз допунске појединачне и групне састанке са представницима различитих институција, али и кроз коментаре чланова тематских радних група на представљене нацрте.

Мере представљају активности чије се предузимање планира ради остварења приоритетних циљева, односно достизања постављене визије. Оне могу бити различите по својој врсти и начину деловања, а за остварење постављеног циља потребна је реализација једне или више мера, које могу бити међусобно условљене. Мере садрже следеће елементе: преглед и опис мере, начин на који мера доприноси остваривању

одређеног приоритетног циља утврђеног у плану развоја, активности за спровођење мере, назив институције одговорне за координацију спровођења мере, процену финансијских средстава потребних за њено спровођење и процену извора из којих ће се та средства обезбедити.

Дефинисање оквира за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање

Ова фаза подразумева успостављање институционалних механизма за праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака, односно подразумева утврђивање носилаца активности унутар јединице локалне самоуправе и њихових надлежности и одговорности. Већ приликом дефинисања носилаца и обавеза унутар ЈЛС за ниво мера креиран је јасан механизам одговорности.

Формализација структуре, односно именовање особа задужених за континуирано праћење и периодично извештавање о нивоу остварености мера и циљева из Плана развоја града Чачка биће одређена најкасније током израде средњорочног плана развоја града.

Усвајање плана развоја

Након израде Нацрта плана развоја града Чачка за период 2023-2030. године одржане су консултације са представницима тематских радних група, организован је Партнерски форум, а након тога је спроведена и јавна расправа са циљем упознавања што већег броја грађана са дефинисаним приоритетним циљевима и мерама. Јавна расправа је одржана од 26.07.2023. године до 15.08.2023. године. Након спроведене јавне расправе у складу са Статутом града, Скупштина града је приступила процедури усвајања Плана развоја града Чачка.

Консултације

Приликом израде Плана развоја града Чачка консултације су спровођене континуирано, кроз све фазе процеса. Учесници консултација у овом процесу били су: *координациони тим*, који је чинио 21 члан (градоначелник као председник, заменик градоначелника као заменик председника, начелник Градске управе за локални економски развој града Чачка као технички координатор и 18 чланова), четири *тематске радне групе* са укупно 74 члана, представници заинтересованих страна и циљних група укључујући привредне субјекте, јавне установе, јавна предузећа, организације цивилног друштва, образовне установе, градске управе итд. и *Партнерски форум* који је био укључен у фази финализације анализа стања по областима, и у фази нацрта плана развоја (радна верзија пре организовања јавне расправе). Партнерски форум је обухватио представнике тематских радних група, али и додатне актере који нису учествовали у раду тематских група.

Решења о формирању координационог тима и тематских радних група, као и матрица заинтересованих страна у оквиру које су дефинисани представници Партнерског форума, објављени су на званичној веб страници града у оквиру банера "План развоја града Чачка".

2. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА – извод¹

2.1. Географски положај

Град Чачак се налази у средишњем делу централне Србије, у Моравичком округу, између општина Горњи Милановац на северу, Пожеге на западу, Лучана на југозападу, града Краљева и општине Кнић на истоку. Територија града Чачка смештена је највећим делом у западном Поморављу, које чини спону између Шумадије на северу и унутрашњих Динарида на југу. Заузима површину од 636 км². У граду се налази 58 насељених места.

2.2. Релјеф

Територија града Чачка захвата географски простор од 204 до 985 метара надморске висине и може се поделити на:

- Чачанску котлину са надморском висином од 200 до 300 метара и она представља морфолошку целину;
- Брежуљкасто - брдски предео са надморском висином од 300 до 500 метара;

---

¹ Детаљне анализе за области: Административни капацитети, образовање, Пољопривреда, Привредни развој, Социјална заштита, Урбанизам, Животна средина и Финансијски капацитети дате су у прилозима Плана развоја града Чачка

Планински предео од 500 до 985 метара. Чачанска котлина у морфолошком смислу представља тектонску потолину формирану у олигоцену спуштањем два уздужна раседа.

2.3. Природни ресурси

2.3.1. Хидрологија

Подземне воде се на територији града Чачка јављају најчешће на додиру стена различите старости, поред Западне Мораве су на дубини 2-5m а на подручјима изнад 300 m надморске висине и до 30 метара до које дубине су копани бунари. Од термо-минералних извора на територији града Чачка познате су Овчар Бања, Бања Горња Трепча и Слатинска бања.

Од речних токова су доминантне транзитне воде: Западна Морава са средњим годишњим протоком $98\text{m}^3/\text{s}$, Каменица са средњим годишњим протоком $1,5\text{m}^3/\text{s}$, Чемерница и Дичина. Од водних токова присутно је и 24 км примарног вештачког канала за наводњавање. На реци Западној Морави изграђене су четири бране и формирана вештачка језера: Овчарско-кабларско језеро, језеро Међувршје, језеро Парменац и језеро у спортско рекреационом центру Младост.

2.3.2. Биодиверзитет

Преко 70% површине на територији Града Чачка се користи за пољопривредне активности тако да је флора и фауна условљена гајеним културама и животињама. Слободна површина је 158 km^2 и то су углавном континенталне листопадне шуме са пропланцима са добром травнатом покривеношћу. Од шумског дрвећа преовлађују: храст, граб, буква, јасен, јасика, липа, топола итд.

2.3.3. Пољопривредно земљиште

Површина пољопривредног земљишта на територији града износи 44.604 хектара. Педолошки састав земљишта на територија града Чачка је разноврстан, јер се на краћем растојању налази читав мозаик типова земљишта, које је настало под утицајем рељефа, климе, биљног и животињског света.

Према категоријама пољопривредног земљишта најзаступљеније су оранице и баште, затим ливаде и пашњаци, воћњаци, виногради, расадници, окућнице и остало земљиште. Карактеристика пољопривредног земљишта на подручју града Чачка је постојање великог броја малих парцела које не омогућавају развој интензивне пољопривредне производње.

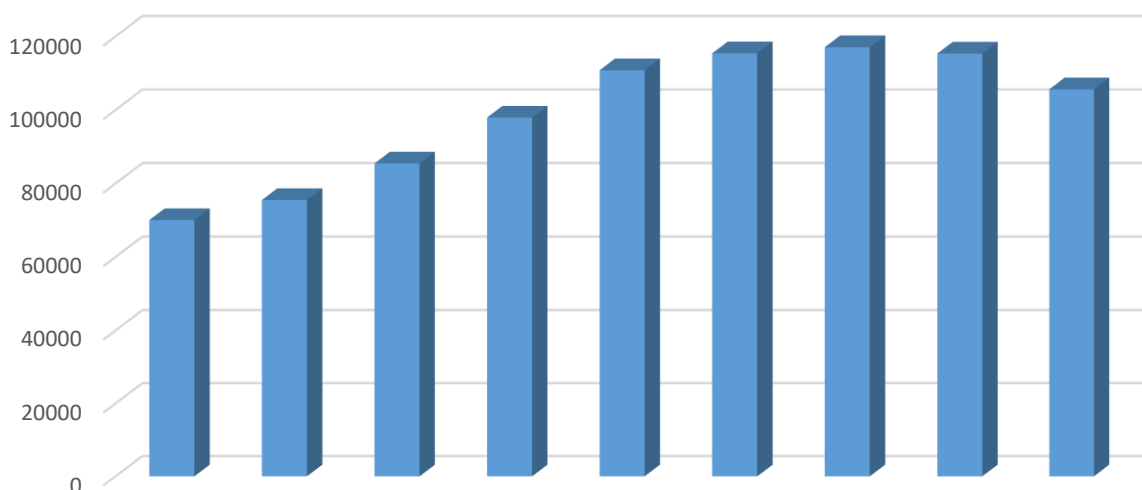
2.4. Демографске карактеристике и трендови

Према попису из 2022. године град Чачак има 105.612 становника, што представља пад од 8,43 % у односу на попис из 2011. године (115.337 становника). На градском подручју живи 69.598 становника, док 36.014 становника живи на сеоском подручју. Густина насељености износи 166 становника по km^2 . Пад становника последица је смањеног фертилитета и миграција, како трајних, тако и циркуларних.

Приметан је значајно мањи пад броја становника на градском подручју (4,86%) у односу на пад забележен на сеоском подручју (18%). Разлога за овакво стање је више: миграције из села у град унутар саме јединице локалне самоуправе, миграције из околних ЈЛС ка Чачку, али и чињеница да на сеоском подручју живи старија популација и да је однос између наталитета и морталитета далеко неповољнији у сеоским срединама.

Број жена, према попису, на градском подручју износи 36.581, што наспрам 33.017 мушкараца чини разлику од 10,8%, док је на сеоском подручју готово идентичан (18.013 жена и 18.001 мушкарац). Овај податак, такође, указује на разлоге већег пада броја становника на сеоском подручју.

Графикон 1: Број становника града Чачка

година	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011	2022
број ст.	70032	75485	85439	97924	110801	115401	117072	115337	105612

Очекује се да ће у наредним деценијама број становника наставити да се смањује, нарочито у сеоским срединама. Демографске промене имају велики значај за будући развој Чачка зато што могу довести до мањка радне снаге и смањених капацитета јавних служби и локалне привреде, а тиме и до споријег привредног и друштвеног развоја града.

2.5. Економски развој

Град Чачак је једна од најразвијенијих локалних самоуправа у региону Шумадије и Западне Србије. Према важећој методологији, сврстава се у I категорију локалних самоуправа према степену развијености, што значи да је ниво развијености виши од републичког просека.

2.5.1. Привреда

У 2021. години на територији града пословало је 7.307 активних привредних субјеката, од тога 5.420 предузетника и 1.887 привредних друштава. Број активних привредних друштава на 1.000 становника износио је 17, што је нешто ниже од просека Републике (просек РС је 19 привредних друштава на 1.000 становника), али приметно више од просека Региона Шумадије и Западне Србије (број привредних друштава на 1.000 становника на нивоу Региона износи 12). Број предузетничких радњи на 1.000 становника, који износи 50, је виши од републичког просека (41) и просека Региона (у Региону Шумадије и Западне Србије број предузетничких радњи на 1.000 становника износи 43).

Графикон 2: Број привредних субјеката у граду Чачку

Извор: Регистар мера и подстицаја привредног развоја, Агенција за привредне регистре

Град Чачак спроводи различите мере и активности у циљу унапређења пословног амбијента, привлачења инвестиција и промоције предузетништва. Активности на побољшању услова пословања су препознате, о чему сведочи сертификат о добијању статуса локалне самоуправе са повољним пословним окружењем у југоисточној Европи 2021. године, који је додељен на период од три године.

Мере које град спроводи утврђене су „Програмом локалног економског развоја“ и сврстане су у две категорије: мере за привлачење инвеститора и мере за подстицање конкурентности. Све активности и пројекте из наведених мера спроводи Градска управа за локални економски развој. У 2021. години расходи за унапређење привредног и инвестиционог амбијента и предузетништва чинили су 1,2% укупних расхода буџета града Чачка, а просечно учешће у петогодишњем периоду 2017-2021. је износило 1,6%.

Када је реч о пружању подршке иновацијама, развоју пословања, почетницима у пословању (тзв. стартаповима) и технолошко-развојним компанијама, најважнија активност јесте подршка раду „Научно технолошком парку“ Чачак који је основан 2011. године, а 2014. године је уписан у Регистар иновационе делатности. НТП Чачак доприноси унапређењу пословног амбијента Чачка и региона, уз интензивни рад на мапирању услуга за унапређење сарадње између привреде, науке и јавног сектора, са дугорочним утицајем на повећање стартап и технолошких компанија. У оквиру НТП Чачак функционише и Регионални иновациони *Startup* центар, формиран као инструмент подршке младим и образованим људима који желе да започну и развијају сопствени бизнис и тако остваре економску егзистенцију у својој земљи. НТП Чачак помаже компанијама да развију своје пословање, на тај начин што им пружа услуге инфраструктурне подршке, затим услуге развоја стартап тимова кроз програм прединкубације, услуге побољшања и убрзања развоја стартап компанија кроз програм инкубације, простор за рад (пословно канцеларијски простор, канцеларије за састанке, конференцијске сале, coworking простор, НТП Лаб и производно-прототипско-халски простор), услуге попут менторства, различитих видова обука, повезивања са релевантним институцијама и организацијама, виртуелну инкубацију и дигиталну платформу и др. НТП Лаб је намењен за развој компанија чланица и МСП сектора кроз сегменте дигитализације, роботике и аутоматизације. НТП Чачак је једини научно технолошки парк у Србији који корисницима нуди производно-прототипско-халски простор површине око 5.800 м².

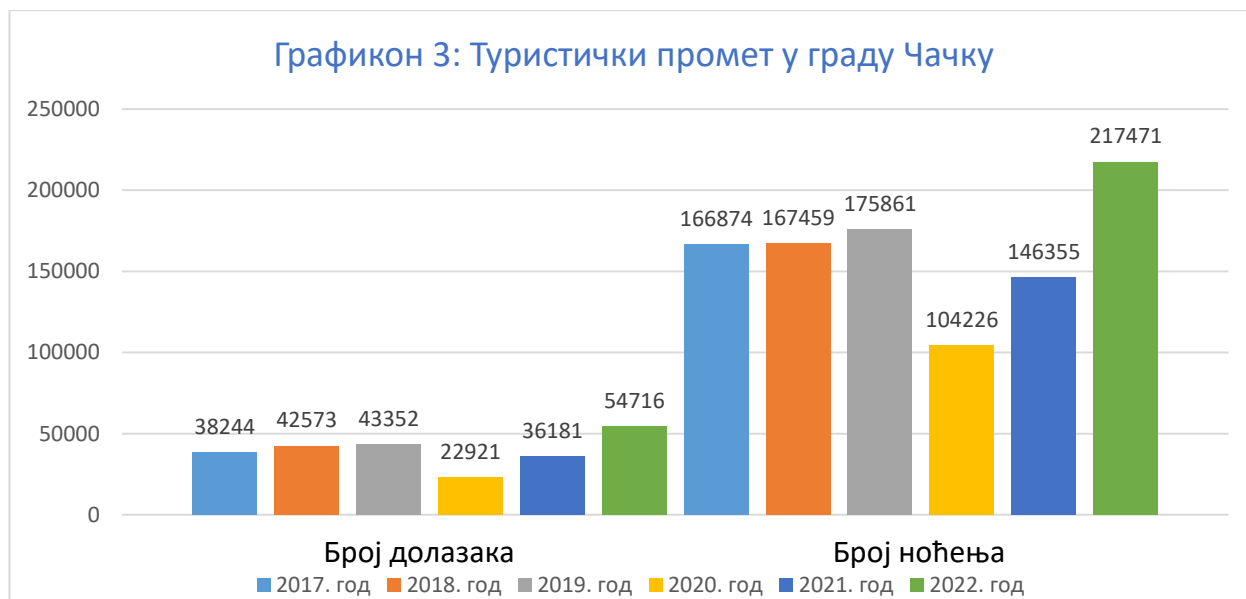
У Чачку функционише неколико привредних удружења, која су окупљена у оквиру кровног удружења „Форум привредника Чачка“: „Градац 97“, „Унија Чачак 2000“, „Удружење пословних жена Надежда Петровић“ и „Опште удружење предузетника Чачка“.

2.5.1.1. Туризам

Туризам представља једну од делатности од посебног интереса за град Чачак. По основу броја долазака и ноћења туриста, развијености туристичке, саобраћајне и комуналне инфраструктуре, расположивости смештајних и угоститељских капацитета, и испуњености других прописаних критеријума, Чачак је, одлуком Министарства туризма, трговине и телекомуникација, крајем 2020. године добио статус туристичког места II категорије.

Туристичка понуда града Чачка базира се превасходно на бањско-лечилишном туризму (пре свега везано за Атомску бању Горња Трепча) и Овчарско-кабларској клисури са природним вредностима и комплексом манастира. Свакако постоји велики потенцијал за даљи развој како постојећих, тако и до сада недовољно искоришћених сегмената туристичког тржишта, као што су транзитни туризам, сеоски/рурални, авантуристички, и др., што је и препознато у Програму развоја туризма, који је усвојен 2019. године.

Учешће издвајања за активности развоја туризма у укупном буџету града Чачка у 2021. години износило је 2,6%, док је просечно учешће у периоду 2017-2021. било на нивоу од 1,7%.

Извор података: „Општине и региони у Републици Србији“ Републички завод за статистику

Када је реч о тенденцијама у последњих неколико година, туристички промет на територији града Чачка је бележио раст до 2019. године, са више од 40 хиљада остварених посета годишње, али је пандемија болести Ковид-19 довела до значајног пада у 2020. години. Већ у 2021. години број посета и ноћења се враћа тренду раста и у 2022. се бележе рекордни резултати. Треба указати на то да званични подаци Републичког завода за статистику не обухватају у потпуности остварени туристички промет јер нека од регистрованих туристичких домаћинстава не пријављују сваки туристички долазак, а услуге смештаја пружају и домаћинства која нису регистрована од стране надлежних органа.

2.5.1.2. Пољопривреда

Површина пољопривредног земљишта на територији града износи 44.604 хектара, што износи 70% укупне површине ЈЛС. Према проценама РЗС из 2018. године око 72% (32.000 хектара) представља коришћено пољопривредно земљиште. Промене у површини и структури коришћеног пољопривредног земљишта у односу на *Попис пољопривреде* из 2012. године приказане су у Табели 1.

Табела 1: Коришћено пољопривредно земљиште на територији Града Чачка (ха)

Год.	Број газдинстава	Коришћено пољопривредно земљиште	Оранице и баште	Ливаде и пашњаци	Воћњаци	Виногради	Остало
2012	10386	29380	16056	8685	4168	26	444
2018	10602	31902	19163	7611	4511	46	661

У структури коришћеног земљишта доминирају оранице и баште са укупно 59,90%. Ливаде и пашњаци заузимају скоро 24% од укупно коришћеног пољопривредног земљишта. Површине под воћарским културама заузимају 4511 хектара што је у односу на 2012. годину повећање за 8,2 %.

Карактеристика пољопривредног земљишта на подручју града Чачка је постојање великог броја малих парцела које не омогућавају развој интензивне пољопривредне производње.

Број пољопривредних газдинстава на територији града Чачка у 2018. години је износио 10.602. Просечно коришћено пољопривредно земљиште по пољопривредном газдинству износи три хектара, а највећи број газдинстава користи између два и пет хектара пољопривредног земљишта.

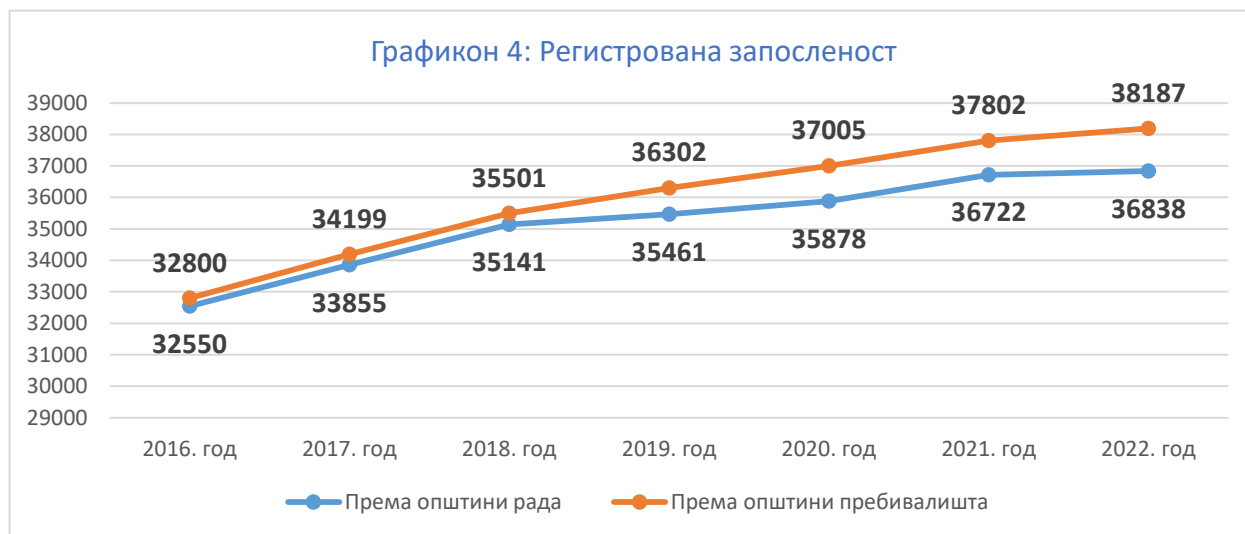
Повољни услови за гајење крупне стоке су у долинама, а брдско-планински предели су погодни за развој овчарства и козарства. Остали видови производње (свињарство, живинарство, тов јунади) заступљени су у мањем обиму. Породична газдинства су остала релативно неразвијена, тржишно недовољно усмерена и са традиционалним технологијама. Интензивно сточарство у мањем обиму остало је развијено једино у селима у којима постоји обимна производња житарица, првенствено кукуруза.

На подручју града Чачка активно функционишу стручне установе: Институт за воћарство, Агрономски факултет и Пољопривредна саветодавна и стручна служба Чачак. У оквиру Градске управе за локални економски развој је и Служба за развој пољопривреде.

2.5.1.3. Запосленост и зараде

Регистрована запосленост према општини рада на територији града Чачка у 2022. години износила је 36.838. Од овог броја, $\frac{3}{4}$ лица је запослено код послодавца, $\frac{1}{4}$ чине предузетници и самосталне делатности, укључујући и лица запослена код њих, док је удео регистрованих пољопривредних произвођача релативно занемарљив (мање од 2%). Број запослених према општини пребивалишта за 2022. годину износи 38.187. Овакво одступање је карактеристично за већину локалних самоуправа у централној Србији. То значи да одређен број запослених има пријављено пребивалиште у граду Чачку, али је запослен на територији неке друге општине.

Током претходног шестогодишњег периода регистрована запосленост је порасла за готово 4.300 лица, што представља повећање од 11,6 %. Динамика кретања укупне регистроване запослености у периоду од 2016. до 2022. године приказана је на Графикону 4.

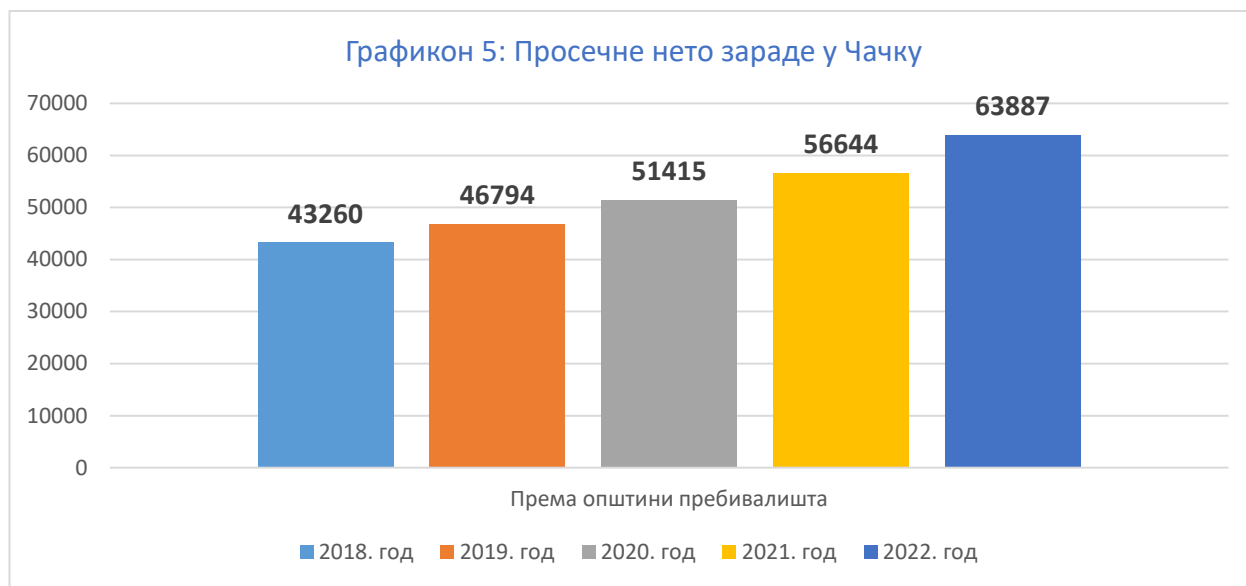
Извор: Републички завод за статистику

Према подацима из 2021. године, прерађивачка индустрија и трговина запошљавају готово половину укупног броја запослених који раде на територији града Чачка. Наиме, у 2021. години од укупног броја регистрованих запослених према општини рада, 31% је био ангажован у прерађивачкој индустрији (више од 11.000 лица), а готово 19% у трговини (близу 7.000 лица).

Учешће жена у укупном броју регистроване запослености према општини пребивалишта у 2022. години је износило 47,8%, и више је како од националног нивоа (на нивоу Републике жене чине 46,4% укупне регистроване запослености), тако и у односу на регионални ниво (у Региону Шумадије и Западне Србије учешће жена у регистрованој запослености износи 44,3%). У претходном периоду број запослених жена је порастао више од броја запослених мушкараца, услед чега је учешће жена у регистрованој запослености повећано за 2,2 процентна поена у односу на 2016. годину.

Просечна нето зарада запослених са пребивалиштем на територији града Чачка у 2022. години износила је 63.887 динара. Као што се може уочити на Графикону 5, током претходног периода просечна нето зарада је континуирано расла, и у 2022. години је била за 20.627 динара виша него у 2018. години, што представља номинално повећање од 47,68%.

Број незапослених лица на евиденцији Националне службе за запошљавање у граду Чачку је значајно смањен у претходном петогодишњем периоду. На крају 2022. године њихов број је износио 3.978 лица и за 53 % је нижи у односу на крај 2017. године (8.450 лица). Овакво кретање је у директној корелацији са претходно анализираним повећањем регистроване запослености. Потребно је напоменути да у укупном броју радно способног становништва, 39% мушкараца и 46% жена су или неактивни или неформално запослени. Ове вредности се добијају када се у укупном броју радно способног становништва израчуна учешће оних који нису или формално запослени или регистровани као незапослени код Националне службе за запошљавање.

Извор: Републички завод за статистику

2.6. Инфраструктура и енергетика

2.6.1. Водоснабдевање и канализација

Чачак се водом за пиће снабдева дистрибуцијом воде са првог и највећег регионалног система „Рзав“ и, у мањој мери, са сопствених изворишта Бељина и Пријевор-Парменац. Тренутно се са система „Рзав“ обезбеђује око 320л/с воде и 90л/с воде из сопствених изворишта.

Проблем у снабдевању водом се јавља у летњем периоду, када су високе дневне температуре и знатно повећана потрошња воде, а неповољна хидролошка ситуација доводи до битног смањења протока на привременом водозахвату „Шевел“ на реци „Рзав“ у Ариљу.

На територији Чачка је изграђено око 650 км водоводне мреже разних пречника са прикључцима, постоји 50 резервоара у систему водоснабдевања од којих су најзначајнији Љубић (запремине 8.000 m³) и Бељина (5.000 m³). Евидентирано је и око 26.000 водомера (индустрија 3.500; колективно становање 1.000; и индивидуално становање 21.500).

На јавни водовод у 2022. години било су прикључено 85% свих домаћинстава у граду Чачку. Републички просек је у 2020. години износио 79,94% док је просек за Моравичку област био 78,10%.

На основу извештаја Завода за јавно здравље Чачак, о контроли квалитета воде из мреже градског водовода, вода у систему градског водовода у односу на испитиване параметре одговара Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће.

Комплетно водоснабдевање је у централном систему надзора и управљања из диспечерског центра у Бељини.

У Чачку је сепарациони (одвојени) систем канализације што значи да посебно постоје одводи за фекалну, а посебно за кишну отпадну воду. Дужина фекалне канализације је око 400 км са прикључцима. Фекална канализација прихвата отпадне воде индивидуалних корисника, стамбених објеката за колективно становање и индустријских постројења која су прикључена на канализациону мрежу и испушта их у Западну Мораву низводно од града на локалитету Прелићи без пречишћавања, преко два колектора пречника 1.200мм.

Канализациона мрежа се састоји од пет примарних одводних колектора, четири секундарна одводна колектора, као и читаве мреже доводних колектора различитих пречника. У систему фекалне канализације тренутно је 17 фекалних црпних станица које су све у систему централног система надзора и управљања.

На канализациону мрежу је у 2022. години било прикључено 80% свих домаћинстава у граду Чачку. Републички просек је у 2020. години износио 47,53% док је просек за Моравичку област био 55,78%.

2.6.2. Енергетика

Као инфраструктурни објекти за производњу електричне енергије, на територији града постоје две хидроелектране. Обе хидроелектране, и ХЕ „Овчар Бања” и ХЕ „Међувршје”, налазе се на реци Западна Морава узводно од градског подручја. Обе поседују по акумулационо језеро са бетонском браном и припадају групи најстаријих хидроелектрана. Након комплетирања њихове ревитализације доћи ће до укупног повећања снаге оба агрегата на (7,5+9,5) 17 MW.

На овом нивоу преносни систем је стабилан, а постојеће ТС 220/110 kV „Чачак 3” и „Пожега” задовољавају потребе овог подручја.

Према „Дугорочном плану топлификације града Чачка“ дефинисане су зоне у којима је заступљена само топлификација, и прелазне зоне у којима се објекти могу прикључивати и на систем топлификације и на систем гасификације. Делови града ван ових зона предвиђени су за гасификацију или индивидуално решавање начина загревања објекта.

Преко 45% објеката има локална мерила потрошње топлотне енергије на основу којих сваки корисник појединачно може утицати на своју потрошњу. Тренутно на систему грејања града Чачка има уграђених преко 3.500 интерних мерних уређаја за расподелу топлотне енергије. На систему грејања града Чачка око 5.300 станова има „стари“ систем грејања, где се расподела утрошене количине топлотне енергије после мерног места у оквиру зграде може вршити само монтажом алокатора (делитеља) на сваком грејном телу.

Према садашњем броју прикључених потрошача у току најхладнијег месеца у години Град Чачак троши око 23.250.000 Nm³ природног гаса, од чега је 5.000.000 Nm³ за потребе топлана, 8.150.000 Nm³ за потребе индустрије и привреде, а 10.100.000 Nm³ за широку потрошњу.

Главна мерно регулациона станица за Чачак (ГМРС) смештена је на правцу магистралног гасоводног система, ван граница Генералног урбанистичког плана. ГМРС „Чачак“ је капацитета 20 000 м³/h са улазним притиском 16-50 бара и излазним од 12 бара.

Град Чачак је усвојио Програм енергетске ефикасности за период од 2022. до 2024. године. Програм садржи 16 мера за унапређење енергетске ефикасности вредних преко 650 милиона динара у јавним зградама и јавном осветљењу. Мере се односе и на унапређење енергетског менаџмента, као и енергетску санацију породичних кућа и станова.

Табела 2: Конкурси за суфинансирање мера санације породичних кућа у Граду Чачку у 2021. и 2022. години- основни показатељи

Година	Суфинансирање из буџета Републике Србије РСД	Суфинансирање из буџета Града Чачка РСД	Број корисника
2021	4.950.000	4.950.000	16
2022	44.950.000	44.950.000	392

Спроводећи своју енергетску политику и политику Републике Србије, Град Чачак је 2021. године одабрао 16 домаћинстава за подршку у спровођењу мера енергетске санације породичних кућа путем уградње соларних панела за производњу електричне енергије за сопствене потребе. У јавном позиву 2022. године одабрано је 392 корисника мера енергетске санације породичних кућа и станова које се односе на унапређење термичког омотача и термотехничких инсталација. Суфинансирање мера је обезбеђено из буџета Републике Србије и буџета Града Чачка.

2.6.3. Саобраћајна инфраструктура

Државни путеви првог реда на градском подручју значајно су растерећени изградњом аутопута Милош Велики и додатно растерећење се очекује завршетком Моравског коридора. Међутим и поред растерећења од транзитног саобраћаја који се одвијао преко градске обилазнице, висок је интензитет локалних кретања као и мешање различитих видова саобраћаја што значајно угрожава безбедност свих учесника у саобраћају. Неопходно је даље унапређење градских саобраћајница које су грађене без пројектне документације и чије су експлоатационе карактеристике неодговарајуће.

Бициклически саобраћај има повољне предиспозиције за развој али није довољно развијена мрежа бициклических стаза.

Капацитети паркинг простора на територији града (посебно ужем језгру) су недовољни. Стационарни саобраћај је један од највећих проблема урбаног простора града.

На територији градског језгра рачва се железничка пруга број 55 Сталаћ – Краљево – Пожега у правцу Пожеге на запад, али она нема већег значаја у градском саобраћајном систему. Постоје неискоришћени потенцијали железничког саобраћаја, како по питању превоза путника, тако и по питању искоришћења железнице за потребе теретног транспорта. Са друге стране постоје и локалне иницијативе за бољим повезивањем насеља кроз које пролазе путнички возови, прилагођавањем реда вожње потребама становника тих насеља који свакодневно одлазе на посао или у школу у Чачак. Такође, постоје и све чешће иницијативе привредних удружења из Чачка за реактивацијом и унапређењем индустријских колосока.

Ваздушни саобраћај на градском подручју везан је за спортски аеродром код Прељине и путнички аеродром Морава код Краљева. Стратешким документима развоја Републике Србије, аеродром Прељина је неопходно сачувати за будући развој овог региона. За потребе локалног развоја, путнички саобраћај усмерава се преко аеродрома Морава.

2.6.4. Урбанизам

Мрежа насеља на територији локалне самоуправе састоји се од 58 насеља међу којима својим функцијама доминира градско и приградско подручје града Чачка. Територија градског подручја у потпуности је покривена планском документацијом, али је неопходно њено ажурирање. Родни аспект није обрађен, а наведене су смернице за изградњу и пројектовање објеката за особе са инвалидитетом. Просторни план се директно спроводи за већи део сеоских насеља на територији Града и предвиђена је разрада кроз мањи број планова генералне (четири плана) и детаљне регулације (пет планова). Генерални урбанистички план града Чачка разрађује се кроз шест ППР-ова (сви су донети и на снази): Трбушани - Љубић, Љубић - Коњевићи, Индустријска зона – комплекси болнице и касарне, Атеница - Кулиновци, Парменац – Јездина - Лозница и Центар.

Грађевинско земљиште заузима 82% укупних површина на територији коју покрива ГУП. Развој привреде на територији града захтевао је ангажовање нових површина које би биле у функцији изградње неопходне инфраструктуре као и других сервисних садржаја који су комплементарни привреди. Сходно наведеном, грађевинско подручје града проширено је за 260 ха (7,85%), а површине под пољопривредним и водним земљиштем су смањене. Благи пораст ангажованих површина забележен је и за шумско земљиште.

2.7. Заштита животне средине

2.7.1. Управљање отпадом

ЈКП „Комуналац“ је 2021. године изнело и депоновало око 32.500 t комуналног отпада из више од 25.700 домаћинстава у граду, преко 1.450 домаћинстава на сеоском подручју и око 2.900 предузећа и установа, у свих 69 месних заједница на територији града. Планом за 2022. годину предвиђено је сакупљање и транспорт 34.000 тона отпада. Планирано је да се од тога издвоји 2.500 тона „сувог“ комуналног отпада. Сакупљени комунални отпад са територије града Чачка превози се до трансфер станице на локацији „Прелићи“ где се врши пражњење отпада из специјалних комуналних возила у роло контејнере којима се отпад превози на регионалну депонију „Дубоко“.

2.7.2. Отпадне воде

Изливи атмосферских колектора у Западну Мораву су постављени релативно ниско, па се истицање врши под утицајем промене нивоа воде у реци. Изведени систем атмосферске канализације чији су пречници 300 – 2.200 мм покрива око 60% територије Чачка покривене ГУП-ом. Проблем канализације отпадних вода настаје због недостатка средстава за уградњу уређаја за пречишћавање у већини индустријских постројења,

као и у нелегалним спојевима уличних сливника са фекалном канализацијом, што доводи до изливања у дворишта или подрумске просторије након обилних падавина.

Локација за изградњу централног постројења за пречишћавање отпадних вода је одређена низводно од града, у Прелићима - у близини ушћа Атеничке реке у Западну Мораву (која је планским документима одређена као реципијент). Тренутно, физичко-хемијске и микробиолошке анализе воде Западне Мораве после улива главних градских колектора указују да вода иступа изнад оквира II-b подкласе која је регистрована пре испуста.

2.7.3. Квалитет ваздуха

Резултати индикативних мерења суспендованих честица PM2.5 у Чачку током 2019. године су показали да је средња годишња вредност износила $33\mu\text{g}/\text{m}^3$. Овакав резултат показује прекорачење граничне вредности од $25\mu\text{g}/\text{m}^3$. Такође, у 2019. индикативна мерења забележила су прекорачење годишње граничне вредности PM10 (годишња гранична вредност је $40\mu\text{g}/\text{m}^3$). И у 2020. години средња вредност индикативних мерења за PM10 честице од $53\mu\text{g}/\text{m}^3$ показује прекорачење годишње вредности у Чачку. У Програму енергетске ефикасности за период од 2022. до 2024. године дефинисане су мере које би требало да утичу и на побољшање квалитета ваздуха.

2.7.4. Заштићена природна и културна добра, манифестације

Позната по природним лепотама и богатом споменичком наслеђу, Овчарско Кабларска клисура је Уредбом Владе Републике Србије заштићена као предео изузетних одлика и као природно добро од изузетног значаја, а сврстана је у „I категорију“.

Град Чачак је 2015. године усвојио Одлуку о проглашењу заштите споменика природе „Стабла Чачка“. Овом одлуком је заштићено шест стабала: Црни бор у Жежевици, Стабло лужњака у Доњој Горевници, Храст у Слатини, Мијатовића храст у Чачку, Тимотијевића храст у Мрчајевцима и Цер са Каблара. Заштићена природна добра - Споменици природе ботаничког карактера су: „Гојковића липа“ у Горњој Трепчи“ „Фигус Чачак“ и стабло оскоруше у селу Прислоница. Сва стабла су поверена на управљање ЈКП „Градско зеленило“ Чачак.

На територији града налази се 87 археолошких налазишта, 66 заштићених објеката градитељског наслеђа, верски објекти, велики број споменика из прошлих ратова и споменици знаменитим личностима из чачанског краја. На територији града постоје непокретна културна добра од изузетног значаја, од великог значаја, утврђена непокретна културна добра и евидентирана непокретна културна добра. Укупно је регистровано 37 споменика културе. Највиши степен заштите има културно добро од изузетног значаја виноградарски подрум Слободана Поповића у Атеници. Постоји укупно осам споменика културе од великог значаја, а то су: Манастир Жежевица – црква светог Николе у Бањици, Господар Јованов конак, Манастир Никоље у селу Рошци, Манастир Благовештење у Овчар Бањи, Манастирски комплекс Вујан у Прислоници, Зграда Окружног начелства у Чачку, Кућа Лужанина у селу Миоковци и Црква Вазнесења Господњег у Чачку. На територији града Чачка налази се укупно 29 споменика културе о којима се брине „Завод за заштиту споменика културе“ Краљево. То су:

- Кућа Мике уд. Митровић у Чачку,
- Стара кућа у улици Милана Бате Јанковића број 68,
- Црква свете Благовести у Трнави,
- Аћимовића кућа у улици Бате Јанковића 44,
- Римске терме,
- Градина Соколица у Остри,
- Железничка локомотива серије 85-005 са тендером,
- Лазаревића чардак у Пријевору,
- Манастир Стјеник у Бањици,
- Радовановића кућа у Миоковцима,
- Родна кућа мајора Гавриловића у Чачку,
- Чолића кућа у Вранићима,
- Зграда Алексије Пушељића у Чачку,
- Стамбени објекти у улици Господар Јованова 7 и 9 у Чачку,

- Учитељски дом у Чачку,
- Црква у Миоковцима,
- Сеоски чардак у Слатини,
- Бојовића кућа у Прислници,
- Метох манастира Сретење и капија са натписом,
- Ерића кућа у Чачку,
- Центар за воћарство у Чачку,
- Зграда Уметничке галерије у Чачку,
- Спомен костурница погинулим ратницима 1912-1918. године на гробљу у Чачку,
- Порта цркве Успења Пресвете Богородице у Бељини,
- Родна кућа Владислава Петковића Диса у Заблаћу,
- Зграда Гимназије у Чачку и
- Зграда Соколског дома у Чачку.

На територији Чачка налази се и знаменито место од изузетног значаја „Меморијални комплекс на Љубићу“ - споменик Танаску Рајићу и борцима из НОБ-а, којим управља Туристичка организација Чачак.

На територији града Чачка и околине у последњих педесетак година археолошки су истражена 52 локалитета која припадају широком временском распону од старијег неолита до касног средњег века. Проглашења за културно добро извршена су на следећим локалитетима: Римске терме у Чачку, Градина Соколица у Остри, порта цркве Успење пресвете Богородице у Бељини и Римске терме у Бељини. Туристима су доступни локалитети у Чачку и Остри, док су остали затрпани и недоступни. У самом центру Чачка налази се доступно археолошко налазиште Римске терме, а на удаљености мање од 30км од центра подручја налази се археолошко налазиште „Градина“ на планини Јелици.

На простору града Чачка одржава се преко 70 манифестација различитог карактера током целе године. Манифестације су прилика за представљање вредности културног традиционалног наслеђа, моралних вредности, као и традиционалног односа локалне заједнице према природним ресурсима. За даљи развој овог специфичног вида туризма у току 2018. године започета је категоризација туристичких манифестација, па је Чачак међу првима то урадио категоришући укупно 10 манифестација у граду и његовој непосредној околини.

2.8. Друштвени развој

2.8.1. Образовање

Расходи за образовање у укупном буџету Чачка су изузетно високи, и то првенствено због врло високог учешћа расхода за предшколско васпитање и образовање. У просечној општини у Србији, слично као и у градовима, учешће расхода за ПВО у укупном буџету износи око 11-12% док је ово учешће у Чачку чак 19%.

Табела 3. Расходи за образовање града Чачка, укупно и по нивоима образовања (% од укупног буџета)

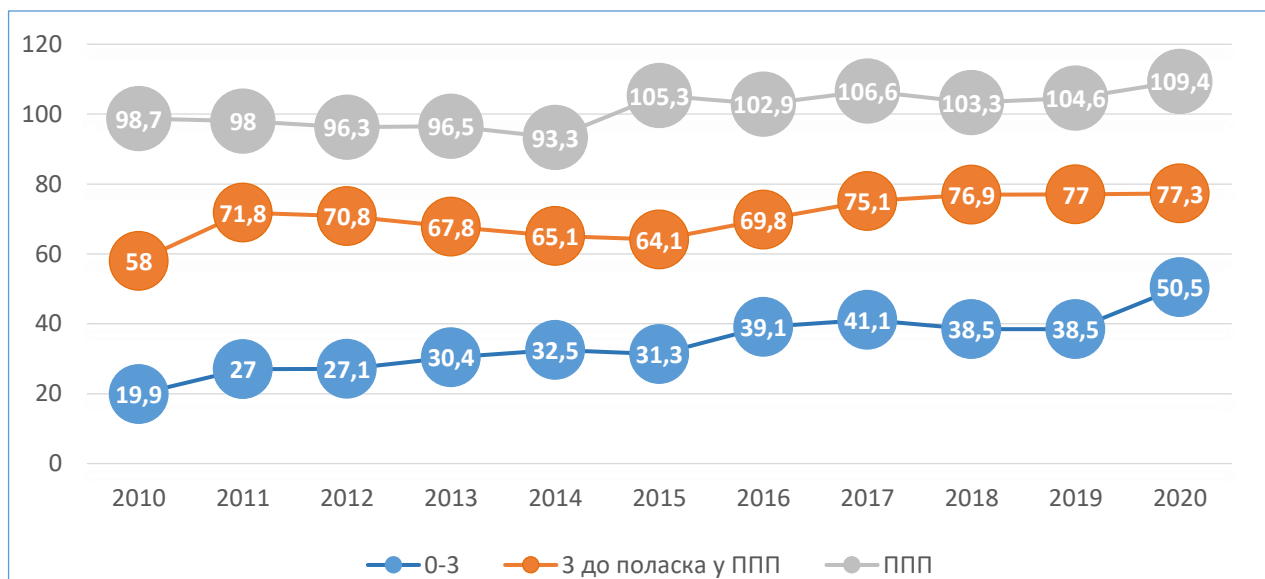
	2019	2020	2021	Просек градов и	Просек Србије (без БГ и НС)
Предшколско (911)	19,09	18,95	19,00	11,8	11,2
Основно (912)	6,34	5,46	5,48	4,8	5,5
Средње (920)	2,01	1,75	2,40	2,2	2
Неквалификовано на др. месту (960)	/	/	/	/	/
Укупно образовање	27,44	26,17	26,88	18,8	18,7

Извор: Стална конференција градова и општина

Обухват деце јасленог узраста за последњих десет година је у Чачку више него удвостручен – са непуних 20% колико је износио 2010. године од 2016. године износи око 40% да би у 2020. години достигао чак 50%, што је значајно изнад националног циља постављеног тек за 2030. годину. Обухват деце вртићког узраста је још почетком прошле деценије био на врло високом нивоу. Обухват ППП-ом већ годинама прелази 100% што указује на то да вероватно деца из других општина похађају ППП у Чачку.

У граду постоје две предшколске установе са 19 објеката, као и приватне предшколске установе. И поред тако великог обухвата, капацитети ПВО и даље нису сасвим довољни у односу на исказану тражњу.

Графикон 6. Тренд обухвата деце ПВО (у %), за период 2010-2020.

У Чачку постоји 19 матичних основних школа са 24 подручна (издвојена) одељења. Сва подручна одељења налазе се у осталим (ванградским) насељима и чак 10 матичних школа. Постоји и једна музичка школа за основно и средње образовање и једна основна и средња школа за образовање деце са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Просечан број ученика у матичним школама је висок. С друге стране просечан број деце по подручним одељењима (објектима) је низак, посебно за више разреде за које многи објекти и не организују наставу.

Табела 4. Просечан број ученика у школама 2021.

	Чачак	Србија - Југ
	<i>Матичне школе</i>	
Нижи разреди I-IV	231.06	153.79
Виши разреди	260.44	185.04
	<i>Подручне школе</i>	
Нижи разреди I-IV	16.37	14.06
Виши разреди V-VIII	0.21	6.39

Извор: Републички завод за статистику

Стопа одустајања од школовања у основном образовању је ниска.

У Чачку постоји 6 средњих школа – једна гимназија и 5 стручних школа. Такође постоји средња музичка школа и средња ШОСО „1. новембар“ за особе са сметњама у развоју. Стопа одустајања од школовања у средњем образовању је релативно ниска, са изузетком 2014. године и 2017. године. Иако подаци флукутирају, ипак се може рећи да је у просеку стопа одустајања на нижем нивоу од просека за подручје централне Србије.

2.8.2. Здравствена заштита

Здравствена заштита у Србији је претежно у надлежности националног нивоа, поготово од доношења новог Закона о здравственој заштити 2019. године. Према новим законским решењима јединице локалне самоуправе остају оснивачи само апотекарских установа на својој територији. Капацитети здравствене заштите исказани преко броја лекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника у Чачку су испод просека Србија-југ, посебно у области здравствене заштите деце.

Примарна заштита је организована у оквиру Дома здравља „Чачак“, који у свом саставу има 13 служби, а свака од њих има и своје ниже организационе облике.

Служба опште медицине организована је у три здравствене станице на градском подручју и четири здравствене станице и 11 амбуланти у сеоским насељима.

На сеоском подручју заступљена је и стоматолошка служба у истуреним амбулантама у: Мрчајевцима, Прељини и Мршинцима, као и у школским амбулантама у Мрчајевцима и Заблаћу.

У централном делу града постоји Општа болница Чачак која је организована у 25 служби које имају своје ниже организационе облике.

На територији града Чачка увелико је заживела и приватна лекарска пракса - углавном су то поликлинике, лабораторије, гинеколошке и стоматолошке ординације.

Процент имунизације деце је висок, чак је и значајније изнад просека Србија-југ у случају вакцинације против малих богиња.

2.8.3. Социјална политика

У Србији је највећи део социјалне заштите у надлежности националног нивоа. Новчану социјалну помоћ (НСП) је 2020. године примало 1.026 становника града Чачка. Обухват становништва програмом НСП је низак и износи свега 0,9%. То је вишеструко ниже од просека Србија-југ (3,5%), што је и очекивано имајући у виду виши ниво развијености и виши економски стандард у Чачку који спада међу 20 ЈЛС чији је степен развијености изнад просека Републике.

Обухват деце и младих (0-19) програмом дечијег додатка у Чачку је низак, износио је 2020. године 18,1%. У поређењу са подручјем Србија-југ обухват деце и младих програмом дечијег додатка је значајно нижи, посебно у делу основног износа права.

Крајем 2020. године, 3.810 деце и младих је примало дечији додаток, од којих је 823 остваривало право на увећане износе и по повољнијим условима. У последњој групи су деца са инвалидитетом и са сметњама у развоју, као и деца из једнородитељских и старатељских породица. Током времена број корисника дечијег додатка се смањивао, што је општа тенденција у Србији. На овакво кретање је одлучујуће утицала промена броја корисника тзв. основног износа дечијег додатка (ДД).

Додатак за помоћ и негу у 2020. години примало је 269 становника Чачка, а увећани додаток 532. Последњих година број корисника додатка је готово стагнирао, док се број корисника увећаног додатка благо повећавао. Обухват становништва додатком за помоћ и негу и увећаног додатка је приближно на нивоу просека Србија-југ.

Према подацима СКГО расходи за социјалну заштиту 2020. године у Чачку су износили приближно 297,5 милиона РСД. Удео расхода за социјалну заштиту у градском буџету је 7,9% што је изнад просека издвајања за социјалну заштиту јединица локалне самоуправе у Србији који је према проценама износио између 5 и 6%.

На смештају је 25 деце из Чачка, од којих је највећи број у хранитељским породицама (92%) што је такође значајно испод просека подручја Србија-Југ.

У Чачку се обезбеђују следеће услуге: помоћ у кући за старије, лични пратилац детета, дневни боравак за децу са сметњама, персонална асистенција и прихватилиште за одрасле и старије.

Укупни планирани расходи за материјалну подршку у надлежности ЈЛС у Чачку у 2023. години износили су приближно 168 милиона РСД, односно приближно 1.585 РСД по становнику. Новчана помоћ за незапослене породице износи 48 милиона РСД.

2.8.4. Култура

Град Чачак је 2023. године понео титулу прве Националне престонице културе. Град је такође одлучио да први пут изради стратешки документ који ће се односити искључиво на културу и настојати да додатно унапреди културну политику у Чачку. Стратегија развоја културе је усвојена у марту 2023. године и израђена је за период од 2023. до 2027. године. Најважнији циљеви у Стратегији развоја културе града Чачка односе се на унапређење рада установа културе, учешће младих као и развој промотивних активности.

У Градској управи Града Чачка за послове у области културе задужена је Градска управа за друштвене делатности. У оквиру Градског већа именован је посебан члан надлежан за културу, образовање и науку који се стара о свим одлукама у вези са поменутима областима. Поред члана Градског већа у Градској управи града Чачка питањима у области културе бави се и Помоћник градоначелника за друштвене делатности. У Градској управи за друштвене делатности није запослена ниједна особа која се искључиво бави културом.

У граду функционише седам јавних установа културе чији је оснивач Град Чачак:

- Градска библиотека „Владислав Петковић Дис“ – основана 1946. године.
- Међуопштински историјски архив у Чачку - основан 1948. године.
- Народни музеј Чачак – основан 1952. године.
- Уметничка галерија „Надежда Петровић“ - основана 1961. године
- Културни центар Чачак – основан 1971. године.
- Градско позориште Чачак – основано 2018. године.
- Центар за неговање традиције – основан 2023. године.

У 2022. години (у октобру месецу) у установама културе у Чачку било је запослено укупно 137 особа, од чега 115 на неодређено време.

2.8.5. Спорт

Спортски центар „Младост“ стара се о развоју опште спортске културе. Од спортских клубова највећу традицију имају кошаркашки клуб „Борац“, фудбалски клуб „Борац“, а значајне резултате су имали и бициклисти, каратисти и борилачки спортови, стонотенисери, одбојкашице, шахисти итд. Масовно су заступљени спортови кошарка и фудбал, кроз велики број клубова у републичком и регионалном рангу. У Чачку се одржавају значајне спортске манифестације попут Међународног турнира у каратеу „Златни појас“, тениског турнира за јуниоре „Чачак Опен“, затим „Велика планинска трка“, пливачки маратон, кошаркашки турнир „КК Железничар“, итд.

Град Чачак је град спорта, али велики удео у спортским активностима и финансијским средствима која Град издваја има професионални спорт. Аматерски и рекреативни спорт, иако важан за неговање здравих стилова живота и друштвену интеграцију деце, омладине и одраслих, захтева додатна улагања и развој.

2.8.6. Омладинска политика

Као и све ЈЛС у Србији, са изузетком Београда и Новог Сада, Чачак се суочава са емиграцијом радно способних, високообразованих појединаца у потрази за боље плаћеним или послом под бољим условима. Највећи проценат те популације чине управо млади. Поред тога, у последњих неколико година јавља се и тренд миграција средње квалификованих радника, посебно младих. Они мигрирају у друге делове Србије и иностранство. Трајне и циркуларне миграције средње квалификованих младих људи тренутно утичу на тржиште рада, а у будућности ће утицати и на укупни друштвени развој.

Канцеларија за младе је део Градске управе града Чачка. Са радом је почела 2015. године и од тада делује у правцу препознавања потреба, решавања проблема младих, пружању подршке и обезбеђивању једнаког положаја младих из осетљивих група, као и промовисању различитости, толеранције и солидарности.

Основни мотив оснивања КЗМ је стварање услова за квалитетнији живот младих људи, побољшање њиховог положаја и омогућавање њиховог активног учешћа у доношењу одлука, посебно оних које директно или индиректно утичу на њихов живот.

Поред формирања КЗМ град Чачак је 2023. године израдио „Студију оправданости за стицање оптималних услова за останак младих – факултетски образованих у Чачку“ са жељом да кроз препознавање проблема и потреба младих ради на спровођењу циљева и мера које би умањиле одлазак младих факултетски образованих из Чачка. У оквиру студије дефинисана су три специфична циља са 26 мера за њихово остваривање.

2.8.7. Људска права и родна равноправност

Повећану пажњу треба обратити на припаднике маргинализованих група чији је приступ правима и услугама отежан. На територији града Чачка могу се дефинисати следеће маргинализоване групе: деца, млади, жене, старије особе, жртве породичног насиља, особе са инвалидитетом, Роми и избегла и расељена лица.

Неопходна је снажнија сарадња јавног и цивилног сектора као и континуирано подизање капацитета локалних актера у систему заштите људских права и слобода.

Родна равноправност подразумева равноправно учешће свих лица без обзира на родну припадност у свим областима друштвеног и приватног живота, као и њихов равноправан положај и једнаке могућности за остваривање својих права.

Област родне равноправности је уређена нормама међународног и националног законодавства. Међутим, упркос законским решењима, жене су још увек неравноправне. Родна неједнакост је и даље присутна у свакодневном животу, и даље се уочава институционално непоштовање једнаких могућности у економским и друштвеним односима. Иако је проценат запослености жена и мушкараца у нешто бољем односу него у остатку Србије и даље се у овом сегменту виде разлике.

Жене које живе у сеоским подручјима чине једну од најрањивијих група у погледу једнаких могућности остваривања људских права у свим областима јавног и приватног живота, од могућности да равноправно учествују на позицијама моћи и одлучивања у држави, заједници и породици, до приступа здравственим, образовним, социјалним и другим услугама, финансијама и другим ресурсима и наслеђивања газдинстава и друге имовине. Према резултатима пописа пољопривреде из 2012. године само 16,78 % жена управља пољопривредним газдинством.

Кораци ка институционализацији бриге о родној равноправности подразумевају формирање Савета за родну равноправност града Чачка, а одлука о формирању поменутог савета је донета у другој половини 2023. године.

2.8.8. Социјално предузетништво

Закон о социјалном предузетништву усвојен је 2022. године. Према Закону социјално предузетништво подразумева „обављање делатности од општег интереса, ради стварања нових и иновативних могућности за решавање друштвених проблема, проблема појединаца или друштвено осетљивих група и спречавања настајања и отклањања последица социјалне искључености, јачања друштвене кохезије и решавања других проблема у локалним заједницама и друштву у целини“.

Град Чачак је препознао значај постојања субјеката социјалног предузетништва и у наредном периоду ће радити на стварању амбијента у коме би у складу са законским могућностима (Закон о јавним набавкама) и принципима позитивне дискриминације омогућио овим субјектима да буду конкурентни приликом набавке различитих врста добара и услуга од стране јавних институција, предузећа и установа.

3. ВИЗИЈА ГРАДА ЧАЧКА

Чачак је лидер Западне Србије и град који поставља стандарде квалитета у економском и друштвеном развоју, град који развија услуге по мери грађана, брине о урбаном уређењу града и села, улаже у развој пољопривреде а истовремено чува и штити животну средину.

Град предузетништва, који креира садржаје по мери младих, пожељан за миран породични живот, подстиче здрав спортски дух код професионалаца и рекреативаца, брине о родној равноправности и социјално угроженом становништву.

Град који спаја јавни сектор, привреду, науку и технологију, развија културне садржаје, чува традицију и тежи да се значајно позиционира на туристичкој мапи Србије.

4. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА

Приоритетни циљ	Мера
РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Економски развој	
1. Унапређен привредни амбијент и услови за повећање запослености и зарада	1.1. Изградња и инфраструктурно опремање нових радних зона
	1.2. Инфраструктурно опремање постојећих радних зона
	1.3. Привођење намени brownfield ² локација у складу са потребама привредног развоја
	1.4. Развој институционалних и инфраструктурних капацитета за подршку привреди
	1.5. Промовисање Чачка као привредног центра Западне Србије
	1.6. Унапређење постојећих и увођење нових модела финансијске подршке МСП сектору и незапосленима
	1.7. Унапређење услова на тржишту рада
2. Унапређени услови за стабилну пољопривредну производњу и живот на селу	2.1. Унапређење постојећих и увођење нових модела за финансијску подршку у пољопривредној производњи и преради пољопривредних производа и руралном развоју
	2.2. Изградња и реконструкција јавне инфраструктуре у сеоским подручјима у циљу унапређења руралног развоја
	2.3. Повећање капацитета система за наводњавање и електрификација поља
	2.4. Унапређење постојећих програма стручне и едукативне подршке
	2.5. Утврђивање рејона погодних за органску производњу
	2.6. Ревитализација напуштених сеоских домаћинстава
3. Унапређен квалитет и видљивост туристичке понуде Чачка	3.1. Унапређење и развој туристичког локалитета Овчар Бања
	3.2. Развој верског туризма
	3.3. Унапређење капацитета и едукација становништва о значају развоја руралног туризма
	3.5. Развој здравственог туризма
	3.6. Унапређење људских ресурса у угоститељству и туризму
	3.7. Унапређење и развој туристичког локалитета бања „Горња Трепча“

² brownfield локације су делови грађевинског земљишта са објектима који се више не користе, запуштени су, који могу да створе проблеме загађености, који се налазе у изграђеном урбаном подручју и који захтевају инвестицију како би били враћени на квалитетније коришћење.

Приоритетни циљ	Мера
	РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Урбани развој
4. Унапређен систем саобраћаја у урбаној зони	4.1. Изградња објеката стационарног саобраћаја (јавне гараже) 4.2. Изградња нових саобраћајница 4.3. Реконструкција постојећих саобраћајница 4.4. Изградња бициклических стаза и трака 4.5. Унапређење система јавног и приградског саобраћаја 4.6. Уређење градског језгра у складу са планском документацијом
5. Унапређена путна инфраструктура у сеоским подручјима	5.1. Израда планске и пројектне документације 5.2. Унапређење путне инфраструктуре кроз изградњу и одржавање
6. Успостављен стабилан и одржив систем водоснабдевања	6.1. Завршетак изградње бране „Сврачково“ 6.2. Побољшање сопственог изворишта и доградња алтернативних система водоснабдевања 6.3. Унапређење система за даљински надзор и управљање водоводним и канализационим системима
7. Успостављен процес смањења ен. зависности кроз повећану ен. ефикасност и обезбеђен приступ ОИЕ	7.1. Смањивање губитака енергије на вреловодној и топоводној мрежи; 7.2. Завршетак процеса аутоматизације и повезивање свих топлотних извора и топлотних подстаница у један диспечерски центар 7.3. Повезивање свих топлотних извора на јединствену мрежу; 7.4. ПИИзградња нових котларница и траса топовода 7.5. Повећање капацитета топлотних извора когенеративним постројењима
Посебне мере значајне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца УРБАНИ РАЗВОЈ	Унапређење планског система града

Приоритетни циљ	Мера
	РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Заштита животне средине
8. Унапређен систем управљања отпадним водама	8.1. Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода 8.2. Изградња недостајуће мреже фекалне канализације
9. Смањен ризик од утицаја елементарних непогода регулацијом водотокова	9.1. Израда планске документације 9.2. Уређење водотокова другог реда 9.3. Уређење хидрантске мреже на територији града 9.4. Унапређење система за узбуњивање и обавештавање 9.5. Техничко технолошко опремање ситуационог центра града Чачка

<p>10. Обезбеђена одговарајућа комунална инфраструктура за одрживо управљање отпадом</p>	<p>10.1. Дефинисање и уређење локација за одлагање и поновну употребу грађевинског отпада</p> <p>10.2. Едукација становништва и подстицање примарне селекције отпада</p> <p>10.3. Унапређење техничких капацитета надлежних ЈКП</p>
<p>11. Унапређен квалитет ваздуха</p>	<p>11.1. Унапређење енергетске ефикасности домаћинстава</p> <p>11.2. Унапређење постојећег модела за финансијску подршку становништву за прелазак са чврстих горива на гас за потребе грејања домаћинстава</p> <p>11.3. Енергетска санација јавних објеката ЈЛС</p> <p>11.4. Унапређење система мониторинга</p> <p>11.5. Повећање парковских површина и површина под шумским засадима</p>
<p>Посебне мере значајне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца ЗШС</p>	<p>13.1. Уређење парцела за одлагање отпадног муља из ППОВ и језера Међувршје</p>
<p>Приоритетни циљ Мера</p> <p>РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Друштвени развој</p>	
<p>12. Унапређен и свој деци доступан систем услуга предшколских установа</p>	<p>12.1. Реконструкција и повећање капацитета објеката предшколских установа чији је оснивач град Чачак</p> <p>12.2. Изградња нових вртића</p> <p>12.3. Обезбеђивање неопходних кадрова за развој нових програма ПУ</p> <p>12.4. Успостављање система подршке породицама са децом ометеном у развоју</p>
<p>13. Унапређени капацитети у оквиру образовног система</p>	<p>13.1. Увођење једносменског рада и могућности проширења услуге продуженог боравка</p> <p>13.2. Унапређење капацитета кадрова у основном и средњем образовању</p> <p>13.3. Унапређење образовања деце са сметњама у развоју</p> <p>13.4. Повећање нивоа безбедности ученика у и око школских објеката</p> <p>13.5. Изградња, реконструкција и санација објеката и пратеће инфраструктуре</p> <p>13.6. Увођење нових академских и стручних програма</p> <p>13.7. Успостављање услуге каријерног саветовања</p> <p>13.8. Јачање регионалног центра за таленте и организација ваннаставних активности</p>
	<p>14.1. Успостављање дневног центра за старе и особе са деменцијом</p>

14. Унапређен спектар услуга система социјалне заштите

- 14.2. Успостављање центра за децу и младе са проблемима у понашању
- 14.3. Успостављање породичног саветовалишта
- 14.4. Успостављање услуге становања уз подршку за младе који излазе из система социјалне заштите
- 14.5. Унапређење положаја ромске популације у Чачку
- 14.6. Успостављање/унапређење процеса мапирања потреба за услугама социјалне заштите
- 14.7. Успостављање/унапређење процеса праћења (мониторинга) и вредновања ефеката (евалуације) услуга социјалне заштите
- 14.8. Успостављање/унапређење међусекторске сарадње у обезбеђивању и пружању услуга социјалне заштите

15. Унапређен систем подршке младима

- 15.1. Успостављање саветовалишта за младе брачне парове
- 15.2. Успостављање едукативног центра везаног за репродуктивно здравље и родитељство
- 15.3. Унапређење модела подршке младима приликом (само)запошљавања
- 15.4. Адаптација омладинског клуба
- 15.5. Изградња станова за младе
- 15.6. Јачање капацитета канцеларије за младе
- 15.7. Јачање канала комуникације и партиципације младих

16. Унапређена спортска инфраструктура

- 16.1. Изградња затвореног базена
- 16.2. Изградња хиподрома
- 16.3. Изградња ски стазе
- 16.4. Завршетак реконструкције градског стадиона
- 16.5. Реконструкција кошаркашке хале
- 16.6. Изградња кајак стазе у Овчар Бањи
- 16.7. Подстицање аматерског и рекреативног спорта, посебно међу младима и децом

17. Национална престоница културе као прекретница у културном развоју – повећани културни капацитети града Чачка

- 17.1. Побољшање оквира за развој културе у граду
- 17.2. Укључивање деце и младих у културу, како као стваралаца тако и као публике
- 17.3. Унапређење разноликости и промоција програма

Посебне мере значајне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ

- Увођење нових академских и стручних програма
- Унапређење ефикасности рада јавног сектора
- Развој информационог система града
- Израда студије за „Паметни град“ (Smart city)
- Унапређење сарадње јавног и цивилног сектора

4.1. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Економски развој

4.1.1. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 1: Унапређен привредни амбијент и услови за повећање запослености и зарада

Град Чачак је једна од најразвијенијих локалних самоуправа у региону Шумадије и Западне Србије. Град спроводи различите мере и активности у циљу унапређења пословног амбијента, привлачења инвестиција и промоције предузетништва.

Када је реч о мерама обезбеђивања инфраструктурно опремљеног земљишта, на територији града је формирано неколико радних зона. Као још једну меру привлачења инвестиција, град Чачак је 2015. године увео фискалне олакшице за инвеститоре.

Пружање подршке иновативним предузетницима се огледа у подршци раду Научно технолошког парка Чачак. НТП Чачак развија иновациони привредни екосистем кроз повезивање научно истраживачких потенцијала и привредних ентитета у циљу примене технолошких иновација, развоја стартап компанија, запошљавања младих високообразованих кадрова, са директним утицајем на развој пословног амбијента. НТП Чачак помаже компанијама да развију своје пословање, на тај начин што им пружа: услуге инфраструктурне подршке, затим услуге развоја стартап тимова кроз програм прединкубације, услуге побољшања и убрзања развоја стартап компанија кроз програм инкубације, простор за рад (пословно канцеларијски простор, канцеларије за састанке, конференцијске сале, coworking простор, НТП Лаб и производно-прототипско-халски простор), услуге попут менторства, различитих видова обука, повезивања са релевантним институцијама и организацијама, виртуелну инкубацију, дигиталну платформу и др.

Привредна друштва и предузетници су највећи корисници подстицаја регионалног развоја на територији града Чачка.³ У периоду 2018-2021. године укупно 4,7 милијарди РСД је утрошено на подстицаје регионалног развоја, од чега је 2/3, односно 3,1 милијарди РСД, додељено привредним друштвима и предузетницима.

На територији града Чачка остварен је и значајан прилив страних директних инвестиција, нарочито у последњих неколико година како у тзв. *браунфилд* (енгл. *brownfield*) тако и у тзв. *гринфилд* (енг. *greenfield*) инвестиције. Број незапослених лица на евиденцији Националне службе за запошљавање у граду Чачку је значајно смањен у претходном петогодишњем периоду. На крају 2022. године њихов број је износио 3.978 лица и за 53 % је нижи у односу на крај 2017. године (8.450 лица).

Све ово указује да Чачак у наредном периоду треба да, у складу са растућим потребама домицилне привреде, али и доласком нових инвеститора, ради на опремању постојећих и проналажењу простора за развијање нових радних зона. Неопходно је и развијати даље инструменте подршке локалној привреди како би се утицало на повећање њене конкурентности на националном и међународном нивоу, али и радити на унапређењу компетенција запослених и будућих запослених у циљу прилагођавања технолошким иновацијама. На тај начин би се утицало на увећање њихових зарада, квалитет радних места на којима се налазе и, на крају, постигао би се велики допринос развоју локалне привреде. Коначно, потребно је радити на унапређењу општих услова рада, поштовању права из радног односа, радној активацији младих и жена, али и спроводити програме усклађивања рада и родитељства, чиме би се ублажили негативни демографски трендови и створили предуслови за даљи развој привреде.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 8: Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све

Потциљ 8.5: До 2030. године постићи пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све жене и мушкарце, укључујући и младе људе и особе са инвалидитетом, као и једнаку плату за рад једнаке вредности

Потциљ 8.2: Постизање виших нивоа економске продуктивности кроз диверсификацију, технолошку надоградњу и иновације, укључујући фокусирање на радно интензивне и високо профитабилне секторе

---

³ Извор: Агенција за привредне регистре – Регистар мера и подстицаја регионалног развоја

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Просечна зарада жена и мушкараца по сату, према занимању	РСД	2022.	63.887	2030.	100.000	База података РЗС
Стопа незапослености у граду Чачку	%	2022.	9,43	2030.	7,00	Статистички годишњак РС

Вежа (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 20: Предузетништво и индустријска политика

Мере за остваривање приоритетног циља 1:

Мера 1.1. Изградња и инфраструктурно опремање нових радних зона

Опис: Реализација ове мере подразумева дефинисање, пројектовање и опремање нових радних зона на територији града Чачка.

Активности које је потребно спровести за реализацију мере:

- израда просторно планске и пројектно-техничке документације,
- решавање имовинско правних односа,
- инфраструктурно опремање радних зона (саобраћајна инфраструктура, комунална инфраструктура - водовод, канализација, електрична мрежа, гас, оптичка мрежа и др.)

Процена потребних финансијских средстава: -

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства, ЈКП Водовод, ЈП Градац,

Период спровођења: 2024 – 2030

Мера 1.2. Инфраструктурно опремање постојећих радних зона

Опис: Ова мера подразумева израду недостајуће планске и пројектно техничке документације као и изградњу недостајуће инфраструктуре (саобраћајне, комуналне и сл.) у постојећим радним зонама како би њихови капацитети били у потпуности искоришћени.

Процена потребних финансијских средстава:

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства, ЈКП Водовод, ЈП Градац

Период спровођења: 2024-2030

Мера 1.3. Привођење намени brownfield локација у складу са потребама привредног развоја

Опис: Потребно је размотрити тренутно стање brownfield локација у власништву града, као и могућности привођења намени истих. Размотрити који су инфраструктурни недостаци локације „Технос“ и сличних локација и предузети мере за отклањање у складу са потребама града и инвеститора. Уколико се не приведу намени постојећи објекти, а укаже потреба инвеститора за новом градњом, неопходно је уклонити објекте са локације како би простор био припремљен за изградњу привредних објеката. У оквиру ове мере неопходно је и подношење иницијативе надлежним институцијама за ревитализацију железничке инфраструктуре за потребе

индустријског развоја. Тренутно се на ранжирној станици претовара преко 10.000 тона челика на месечном нивоу. Због честе заузетости ранжирне станице долази до вишесатних чекања на претовар челика, који се затим транспортује градским улицама, што оптерећује саобраћај и утиче на транспорт саобраћаја.

Процена потребних финансијских средстава:

Могући извори финансирања: интерно

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: ЈП Градац, ЈКП Водовод, ЈКП Комуналац

Период спровођења: 2024-2027

Мера 1.4. Развој институционалних и инфраструктурних капацитета за подршку привреди

Опис: Активносту у оквиру ове мере су:

1. Проширење просторних капацитета НТП-а,
2. Развој кадрова који се баве привредним развојем (НТП, Градска управа, ЈП, ЈКП, удружења привредника),
3. Изградња лабораторијских капацитета у образовним и научним институцијама
4. Унапређење сарадње између науке, привреде и јавног сектора на локалном, регионалном, државном и међународном нивоу – успешни Чачани у региону, држави, свету, сарадња са дијаспором,
5. Унапређење и проширење спектра услуга НТПа,
6. Пружање услуга обуке кадрова у складу са потребама привредног развоја,
7. Подршка развоју дуалног образовања, увођењу нових смерова у средњим школама и на факултетима, увођењу нових студијских програма, као и учешће у изградњи капацитета.
8. Организација једнодневних догађаја (сајмова) на којима би своје потенцијале, представници привредних са једне стране и научних и образовних институција са друге стране, представили једни другима.

Процена потребних финансијских средстава: -

Могући извори финансирања: интерни, екстерни

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: НТП, факултети, удружења привредника

Период спровођења: 2024-2030

Мера 1.5. Промовисање Чачка као привредног центра западне Србије

Опис: Мера подразумева низ различитих промотивних активности окренутих, са једне стране инвеститорима, а са друге стране грађанима, пре свега, западне Србије и Шумадије. Активности које ова мера подразумева су следеће:

1. Израда промотивних материјала града
2. Унапређење званичног градског сајта – информације за привреду и град и сл.,
3. Учешће на сајмовима, конференцијама, скуповима,
4. Организовање промотивних скупова

Кроз све наведене активности ради се на промоцији програма као што су „Студирај у Чачку“, „Живи у Чачку“ и сл. Такође се ради на промоцији Чачка као носиоца БФЦ-сертификата, носиоца научно образовног развоја – НТП, граду великих туристичких потенцијала, објеката културе, спорта, хране. Промоција места креираног по мери младих, гринфилд и браунфилд локација, организовање разних догађаја „Made in Čačak“, додела награда, и сл...

Активности подразумевају израду визуелног решења, слогана и поруке. Такође подразумева одабир различитих канала промоције.

Процена потребних финансијских средстава:**Могући извори финансирања:** интерни**Носилац мере:** Град Чачак – Градска управа за ЛЕР**Други учесници у спровођењу мере:** НТП, Канцеларија за младе, Регионална агенција за просторни и економски развој Рашког и Моравичког округа, Удружења привредника, ТОЧ, установе културе,**Период спровођења:** 2024-2030**Мера 1.6. Унапређење постојећих и увођење нових модела финансијске подршке МСП сектору и незапосленима****Опис:** Основна идеја ове мере јесте повећање учинка финансијске подршке сектору МСП.

Активности које треба предузети у оквиру ове мере:

- Анализа ефеката досадашњег модела финансијске подршке МСП,
- Анализа потреба и захтева сектора МСП,
- Усклађивање модела са потребама сектора МСП зарад повећање конкурентности предузећа са територије града на националном и међународном тржишту и сл.

Поред унапређења постојећих видова и модела подршке сектору МСП, неопходно је и увођење потпуно нових модела у складу са тенденцијама и трендовима које се постављају на међународном тржишту (подршка за стажирање иновационих стручњака, креативна индустрија, улагање у креативне технологије, енергетску ефикасност, циркуларну економију, развој високотехнолошке пољопривредне производње, одрживи туризам, подршка дигитализацији предузећа).

Нови, све већи, сегменти тржишта захтевају брзе промене, иновативни приступ и производњу у складу са највишим еколошким стандардима и процесима. Ова мера је усмерена на израду модела подршке управо таквим предузећима са територије града како би се утицало на повећање њихове конкурентности.

Мере ће бити прецизно дефинисане „Програмом локалног економског развоја града Чачка“ и „Акционим планом запошљавања града Чачка“

Процена потребних финансијских средстава: 20.000.000 динара**Могући извори финансирања:** интерни и екстерни**Носилац мере:** Град Чачак – Градска управа за ЛЕР**Други учесници у спровођењу мере:** Национална служба за запошљавање**Период спровођења:** на годишњем нивоу**Мера 1.7. Унапређење тржишта рада**

Опис: Креирати ”модел за породицу и развој” коју би чинили јавна управа, удружења послодаваца и родитеља. Развијати програме усклађивања рада и родитељства, увести награду за послодавца пријатеља породице, спроводити програме радне активације неактивног становништва, пре свега младих, жена и старијих.

Процена потребних финансијских средстава: -**Могући извори финансирања:** интерни и екстерни**Носилац мере:** Град Чачак – Градска управа за друштвене делатности**Други учесници у спровођењу мере:** Национална служба за запошљавање, привредници, Градска управа за ЛЕР**Период спровођења:** на годишњем нивоу

4.1.2. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2: Унапређени услови за стабилну пољопривредну производњу и живот на селу

Површина пољопривредног земљишта на територији града износи 44.604 хектара, што износи 70% укупне површине ЈЛС. Према проценама РЗС из 2018. године око 72% (32.000 хектара) представља коришћено пољопривредно земљиште. У климатском погледу територија града Чачка се може поделити у две јасно изражене целине. Простори до 700 м надморске висине имају умерено континенталну климу а изнад ове надморске висине је субпланинска клима. Средња вегетациона температура је 16 °С, што је изразито повољно за развој пољопривреде.

Поред постојећих речних токова Западне Мораве (средњи годишњи проток 98m³/s), Каменице (средњи годишњи проток 1,5m³/s), Чемернице и Дичине присутно је и 24 км примарног вештачког канала за наводњавање.

Према попису из 2022. године 36.014 становника живи на сеоском подручју. Пад броја становника на сеоском подручју у односу на попис из 2011. износи 18%. Разлог за овакво стање се огледа пре свега у процесу миграције из села у град, али и у чињеници да на сеоском подручју живи старија популација и да је однос између наталитета и морталитета далеко неповољнији у сеоским срединама. Старосна структура у руралном подручју је донекле неповољна јер доминантан број становника има између 55 и 64 године. Међутим, чињеница да је преко трећине руралног становништва у најпродуктивнијем животном периоду је довољан предуслов да се пољопривреди и руралном развоју посвети посебна пажња у средњорочном и дугорочном планирању на нивоу града, али и да се планови ускладе са очекиваним демографским трендовима.

Побољшања услова живота и рада у сеоским срединама кроз изградњу инфраструктуре, развој услуга, подршку младима у покретању прераде пољопривредних производа и других профитабилних активности је један од начина да се ублаже негативни демографски трендови.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 2: Окончати глад, постићи безбедност хране и побољшану исхрану и промовисати одрживу пољопривреду

Потциљ 2.3: До 2030. удвостручити пољопривредну продуктивност и приходе малих произвођача хране, а посебно жена, аутохтоних народа, породичних пољопривредних произвођача, сточара и рибара, кроз безбедан и једнак приступ земљишту, другим производним ресурсима и подацима, сазнањима, финансијским услугама, тржиштима и могућностима за остваривање додатне вредности, односно за запошљавање ван пољопривреде

Потциљ 2.а: Повећати инвестирање, укључујући кроз побољшану међународну сарадњу, у руралну инфраструктуру, пољопривредна истраживања и саветодавне услуге, развој технологије и банака биљног и сточног генетског материјала како би се унапредили пољопривредни производни капацитети у земљама у развоју, а посебно у најмање развијенијим земљама

Циљ 9: Изградити отпорну инфраструктуру, промовисати инклузивну и одрживу индустријализацију и подстицати иновације

Потциљ 9.1: Развити квалитетну, поуздану, одрживу и отпорну инфраструктуру, укључујући регионалну и прекограничну инфраструктуру, како би се подржали економски развој и људско благостање, са фокусом на економски прихватљивом и једнаком приступу за све

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Укупни званични токови средстава ЈЛС у сектор пољопривреде	РСД	2022.	92.000.000	2030.	110.000.000	Буџет града Чачка
Удео пољопривредних газдинстава који користе подстицаје и субвенције у укупном броју пољопривредних газдинстава (%)	%	2022.	Биће дефинисано	2030.	Биће дефинисано	Буџет града Чачка

Веза (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље број 11 - Пољопривреда и рурални развој, Поглавље 20: Предузетништво и индустријска политика

Мере за остваривање приоритетног циља 2:

Мера 2.1. Унапређење постојећих и увођење нових модела за финансијску подршку у пољопривредној производњи и преради пољопривредних производа и руралном развоју
<p>Опис: У важећем „Програму подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја града Чачка“ дефинисане су мере за финансијску подршку сектору пољопривреде. Основна идеја ове мере јесте повећање учинка постојећег модела финансијске подршке сектору пољопривреде. Активности које треба предузети у оквиру ове мере:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анализа ефеката досадашњих мера финансијске подршке сектору пољопривреде, - Анализа потреба и захтева сектора, - Усклађивање модела са потребама сектора зарад повећања конкурентности пољопривредних произвођача са територије ЈЛС, <p>Поред задржавања и/или унапређења постојећих модела подршке неопходно је у складу са препознатим потребама увести и нове моделе подршке пољопривредним произвођачима. „Програмом подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја града Чачка“ биће прецизно дефинисане мере.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 100.000.000 динара</p> <p>Могући извори финансирања: интерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за ЛЕР</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: надлежно министарство</p> <p>Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
Мера 2.2. Изградња и реконструкција јавне инфраструктуре у сеоским подручјима у циљу унапређења руралног развоја
<p>Опис: Ова мера подразумева активности планирања, пројектовања и извођења радова на развоју инфраструктуре у сеоским подручјима у следећим областима: водовод, канализација, гасификација, електрификација, телекомуникација, објекти спорта и културе и урбанистичко уређење насеља (дечија игралишта, паркови и сл.)</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Водовод“, ЈП „Градац“, ЈКП „Моравац“, ЈП „Србијагас“, Електродистрибуција</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>
Мера 2.3. Повећање капацитета система за наводњавање и електрификација поља
<p>Опис: Постојећи канал за наводњавање Парменац - Катрга има дужину од 24 км. Активности које ова мера подразумева се односе на ревитализацију и повећање капацитета постојећег система за наводњавање. Активности подразумевају: анализу могућности изградње нових система, израду планске и пројектне документације као и извођење радова на изградњи нових канала. Електрификација поља подразумева коришћење електричне енергије у систему наводњавања како би се избегло коришћење дизел агрегата и смањило загађење животне средине.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p>

<p>Други учесници у спровођењу мере: Министарство пољопривреде, Управа за аграрна плаћања, донатори</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>
<p>Мера 2.4. Унапређење постојећих програма стручне и едукативне подршке</p>
<p>Опис: Основне активности при реализацију овог задатка су следеће:</p> <p>(а) сачинити вишегодишњи програм едукација локалних саветодаваца,</p> <p>(б) увести менторски рад у односу на локалне саветодавце,</p> <p>(в) донети одговарајуће програме саветодавног рада,</p> <p>(г) програмски објединити активности свих релевантних ресурса – Агрономског факултета, Института за воћарство, Пољопривредне саветодавне и стручне службе, Националне службе за запошљавање, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, градских органа за привреду/пољопривреду и др.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – градска управа за ЈЕР</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Институт за воћарство, Агрономски факултет и Пољопривредна саветодавна и стручна служба Чачак</p> <p>Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
<p>Мера 2.5. Утврђивање рејона погодних за органску производњу</p>
<p>Опис: Ова мера подразумева израду „Студије о рејонизацији органске производње“ којом би се дефинисала подручја погодна за развој органске производње и дошло до очувања биолошке разноликости, дугорочног одржавања и повећања плодности земљишта и диверзификоване руралне економије.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде</p> <p>Период спровођења: 2025-2026</p>
<p>Мера 2.6. Ревитализација напуштених сеоских домаћинстава</p>
<p>Опис: Ова мера подразумева анализу о броју и структури напуштених сеоских домаћинстава и на бази тих података сагледавање оправданости, техничких и финансијских могућности за насељавање младих на село, стимулацијом и субвенционисањем за обнову напуштених домаћинстава и ревитализацију обрадивих површина.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде</p> <p>Период спровођења: 2024-2028</p>

4.1.3. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 3: Унапређен квалитет и видљивост туристичке понуде Чачка

Туристичка понуда града Чачка базира се превасходно на бањско-лечилишном туризму у Атомској бањи Горња Трепча, разноликостима у централном градском делу и Овчарско-кабларској клисури са природним вредностима и комплексом манастира. Свакако постоји велики потенцијал за даљи развој како постојећих, тако и до сада недовољно искоришћених сегмената туристичког тржишта, као што су транзитни туризам, сеоски/рурални, авантуристички, и др., што је и препознато у Програму развоја туризма, који је усвојен 2019. године.

„Чачак као туристичка дестинација има потребу за креирањем туристичких производа за посебне облике туризма. Таква потреба, за разлику од неких водећих туристичких дестинација, можда не произилази из масовности туристичких кретања у Чачку, већ из захтева савремене тражње, потребе за планским и одрживим управљањем простором и очувањем ресурсне основе даљег туристичког развоја. Постоји више разлога за овакав приступ будућем развоју туризма у Чачку. Развојем посебних облика туризма, за које Чачак има ресурсе, креирају се квалитетнији производи који обезбеђују више почетне цене и могућност квалитетније валоризације тих ресурса. На тај начин је могуће обезбедити и стабилнији, одрживији развој туризма који ће обухватити до сада занемарене потенцијале и просторе чиме би се обезбедио и равномернији територијални развој туризма од чега би користи имали и туристи и туристички радници и локалне заједнице. Будућност развоја туризма у Чачку и Србији лежи у посебним облицима туризма.“⁴

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 8: Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све

Потциљ 8.9: До 2030. осмислити и применити политике за промовисање одрживог туризма који ствара радна места и промовише локалну културу и производе

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број туриста на годишњем нивоу	број	2022.	54.716	2030.	75.000	База података РЗС
Број ноћења на годишњем нивоу	број	2022.	217.471	2030.	300.000	База података РЗС

Веза (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 20 - Предузетништво и индустријска политика

Мере за остваривање приоритетног циља 3:

Мера 3.1. Унапређење и развој туристичког локалитета Овчар бања

Опис: Влада Републике Србије и Град Чачак препознали су значај подручја Овчарско-кабларске клисуре и формирана је Радна група за интегрални развој овог подручја. Све активности ове радне групе усмерене су ка развоју савремене бањске и дестинације здравственог туризма у правом смислу те речи. Неке од активности које су спроведене или тек треба да се реализују на уређењу овог подручја – отворен је Природњачки центар, реконструисана је железничка станица, урађен је пројекат и планира се изградња рехабилитационог центра, припремљена је неопходна документација и започети су радови на изградњи видиковца, у плану је и измуљавање језера Међувршје, изградња визитор центра, побољшање и унапређење саобраћајне и комуналне инфраструктуре, изградња параглајдинг

⁴ Извор: Програм развоја туризма града Чачка за период 2019-2024.

стаза, уређење и изградња објеката и садржаја на води и др. Планирају се улагања у туристичку инфраструктуру, сигнализацију и туристичке садржаје.

Процена потребних финансијских средстава: 40.000.000 евра

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: Влада Републике Србије – ресорна министарства, ЈУ „Туристичка организација Чачка“, остала предузећа и организације,

Период спровођења: 2023-2030

Мера 3.2. Развој верског туризма

Опис: Манастири на територији града Чачка и манастири Овчарско-кабларске клисуре представљају историјску, културну, духовну и туристичку вредност за наш град. Ова мера подразумева интензивирање сарадње верских институција и заједница са јавним и приватним сектором у туризму (туристичке агенције иницијативног и рецептивног типа) како би се створила основа за обликовање туристичког производа који може да задовољи интересе свих учесника, а без угрожавања идентитета верских места. Континуирана сарадња и већа отвореност би допринеле размени знања, ширењу духовности, а позитивно би утицала и на продуктивност унутар саме дестинације. Поред домаћег тржишта, промоцију, информисање и маркетиншке активности треба усмерити ка тржишту Русије, Грчке, Бугарске, Румуније, Јерменије као и ка другим земљама у којима доминира православна хришћанска религија.

Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 евра

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: ЈУ „Туристичка организација Чачка“, Српска православна црква

Период спровођења: 2024-2030

Мера 3.3. Унапређење капацитета и едукација становништва о значају развоја руралног туризма

Опис: Мера подразумева финансијске подстицаје за опремање објеката регистрованих сеоских туристичких домаћинстава у циљу унапређења квалитета смештајних капацитета (рурални туризам, сеоски туризам). Такође, ова мера подразумева обуку сеоског становништва чиме би се они мотивисали да се укључе у туристичке токове и прихвате туристе, што би утицало на повећање запослености у руралним подручјима. Едукација угоститеља би обухватала: опхођење са гостима, учење страних језика, информатичку писмености, увођење нових садржаја и производа за задовољење туристичке тражње.

Процена потребних финансијских средстава: 20.000.000 динара

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак,

Други учесници у спровођењу мере: Влада Републике Србије, ЈУ „Туристичка организација Чачка“

Период спровођења: 2024-2030

Мера 3.4. Развој здравственог туризма

Опис: Према Стратегији развоја туризма града Чачка 2019-2024. године, један од приоритетних туристичких производа је бањски туризам. Локална самоуправа препознала је

<p>значај развоја концепта здравственог туризма кроз значајна улагања у инфраструктуру. Неопходна су даља улагања у основне компоненте развоја све три бање на територији Чачка (Горња Трепча, Овчар бања и Слатинска бања) као што су: саобраћајна и комунална инфраструктура, електрификација и телекомуникација. За потребе развоја Слатинске бање неопходно је извршити припремне радње као што су: прибављање неопходне документације, израда елабората и подношење захтева надлежном министарству за добијање статуса бање.</p> <p>Бањски туризам је носилац туристичког промета у Граду Чачку и највећи број ноћења се оствари у овом сегменту. Семинари и даља усавшавања привредних субјеката су неопходна како би се овај вид туризма развијао у складу са светским тенденцијама (wellness, анимирање младих и здравих људи за боравак у бањама, спортско-рекреативни и културни садржаји).</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 евра</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Влада Републике Србије – ресорна министарства, Фонд за развој Републике Србије, ЈУ „Туристичка организација Чачка“</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>
<p>Мера 3.5. Унапређење људских ресурса у угоститељству и туризму</p>
<p>Опис: Дуални систем је модел средњег стручног образовања на ком је потребно радити у наредном периоду. У оквиру овог система образовања се знање стиче у школи и компанији, а у зависности од образовног профила. Кроз стручну праксу у хотелима, туристичкој организацији, агенцијама и другим субјектима, ученици се оспособљавају и едукују за рад у делатности. Такође, програмом „Моја прва плата“ постоји могућност да се ангажују ученици који су завршили средњу школу или стекли високо образовање како би остварили неопходна знања и искуства у овој области. Потребно је обезбедити запосленима у туризму и угоститељству да посећују стручне скупове, сајмове, семинаре, стручне радионице, језичке школе и др. чиме би употпунили своје знање и остали у току са глобалним трендовима.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000 динара</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак, Влада Републике Србије</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: привредни субјекти код којих се остварује практична настава</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>
<p>Мера 3.6. Унапређење и развој туристичког локалитета Бања „Горња Трепча“</p>
<p>Опис: Активности се односе на: Отварање инфо центра ТОЧ, завршетак изградње канализационе мреже у дужини од 900 м са изградњом пречистача, реконструкцију главне саобраћајнице од магистрале до центра бање, асфалтирање несфалтираних улица, изградњу травнатог фудбалског терена, уређење пешачке стазе „Патријарха Павла“, ширење водоводовдне мреже и сл.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Влада Републике Србије – ресорна министарства, ЈУ „Туристичка организација Чачка“, ЈКП,</p> <p>Период спровођења: 2023-2030</p>

4.2. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Урбани развој

4.2.1. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 4: Унапређен систем саобраћаја у урбаној зони

Град Чачак својим географским положајем и функционалним значајем представља својеврсну „капију западне Србије“. Локална самоуправа се налази на саставу два аутопута: Београд – Јужни Јадран (прва деоница од Београда до Паковраћа је у функцији) и Појате – Прељина („Моравски коридор“ – изградња је у току), у близини аеродрома Морава и на раскршћу железничких праваца у смеровима ка Ужицу, Горњем Милановцу и Краљеви. И поред растерећења од транзитног саобраћаја који се одвијао преко градске обилазнице (Булевар Ослободилаца Чачка), висок је интензитет локалних кретања као и мешање различитих видова саобраћаја што значајно угрожава безбедност свих учесника у саобраћају.

Просторни план ЈЛС усвојен је децембра 2010. године, док је Генерални урбанистички план усвојен (усаглашен) 2013. године. Имајући у виду информациону основу која је тада коришћена (Попис становништва 2002. и 2011. године), као и значајне интервенције на територији ЈЛС (изградња Моравског коридора као и Аутопута Милош Велики) неопходно је поновно сагледавање приоритета развоја кроз стратешка и планска документа локалне самоуправе.

Према попису из 2022. године у градском подручју живи 69.598 становника. Колективно становање највећим делом је лоцирано у зони центра ужег градског подручја (Стари град). Капацитети паркинг простора на територији града (посебно ужем језгру) су недовољни. Стационарни саобраћај је један од највећих проблема урбаног простора града. Приметно је непрописно паркирање на зеленим и јавним површинама и у коридорима саобраћајница. Недовољни су капацитети паркирања уз место становања (некадашњи параметри становања су пројектовали мањи број паркинг места), а посебно је проблем и погушћавање становања (надзиђивање) што додатно повећава број возила у насељу. Неопходно је плански и постепено растеређивати поједине саобраћајнице како би се олакшао живот и кретања грађана, посебно деце и старијих, али и дао подстицај грађанима да пређу на одрживије облике транспорта, укључујући и бициклизам.

Неопходно је даље унапређење градских саобраћајница које су грађене без пројектне документације и чије су експлоатационе карактеристике неодговарајуће.

Бициклички саобраћај има повољне предиспозиције за развој, али је потребно проширити мрежу бицикличких стаза. Бициклички саобраћај неопходно је фаворизовати изградњом бицикличких стаза дуж најзначајнијих уличних коридора (у склопу попречних профила) где је то могуће као и левообалним бедемом Западне Мораве итд.

Сви наведени проблеми утичу на смањену безбедност свих учесника у саобраћају. Град Чачак се убраја у локалне самоуправе које имају изнадпросечну вредност удела смртних случајева у укупном броју саобраћајних незгода. На територији града Чачка у периоду 2019-2021. догодило се 1.256 саобраћајних незгода у којима је 35 лица изгубило живот.⁵ Укупан број повређених у истом периоду износи 1.230.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 3: Обезбедити здрав живот и промовисати благостање за све људе свих генерација

Потциљ 3.6: До краја 2020. на глобалном нивоу преполовити број смртних случајева и повреда узрокованих саобраћајним незгодама

Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим

Потциљ 11.2: До краја 2030. омогућити приступ безбедним, јефтиним, приступачним и одрживим транспортним системима за све, унапређујући безбедност на путевима, пре свега проширивањем обима јавног превоза, уз обраћање посебне пажње на потребе оних који се налазе у рањивим ситуацијама, жена, деце, особа са инвалидитетом и старијих лица

---

⁵ Извор: Извештај о основним показатељима стања безбедности саобраћаја у периоду од 2017. до 2021. године за град Чачак – Агенција за безбедност саобраћаја

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Стопа смртности услед повреда у саобраћајним несрећама	%	2021.	2,9	2030.	1,5	Агенција за безбедност саобраћаја
Број паркинг места	Број	2022.	1010	2030.	1600	Извештај ЈКП „Паркинг сервис“
Број семафоризованих раскрсница	Број	2022.	15	2030.	20	Извештај ЈП „Градац“
Дужина изграђених бициклических стаза	км	2022.	1	2030.	20	Извештај ЈП „Градац“

Веба (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 14: Транспортна политика

Мере за остваривање приоритетног циља 4:

Мера 4.1. Изградња објеката стационираног саобраћаја – јавних гаража
<p>Опис: Активности обухваћене мером се односе на израду планске документације, пројектне документације и изградњу јавних гаража. Једна од локација предвиђених за изградњу јавне гараже након затварања улице Жупана Страцимира је позиција паркинга на углу улица Железничке и Браће Глишић. Оквирни капацитет ове гараже износи 360 места. Поред тога планирана је изградња додатних гаража, а њихове тачне локације и капацитети ће бити потврђене након израде планске и пројектне документације.</p> <p>Процена потребних финансијских средстава: 20.000.000 динара Могући извори финансирања: интерни и екстерни Други учесници у спровођењу мере: ЈКП Паркинг сервис Период спровођења: 2024-2030.</p>
Мера 4.2. Изградња нових саобраћајница
<p>Опис: У складу са пројектном документацијом град наставља са (пробијањем) изградњом нових улица како би растеретио саобраћајнице у најужем центру града. Изградњи саобраћајница претходе активности на решавању имовинско правних односа.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Наставак активности на изградњи саобраћајница у Улици бр 10. (Војводе Путника), - Изградња нових саобраћајница у Синђелићевој улици, - Изградња нове саобраћајнице у делу улице Стевана Првовенчаног, - Израда пројекта и изградња Северног општинског пута, - Израда пројекта и изградња Книћанинове улице и - Изградња Његошеве улице и др. <p>Приликом изградње нових саобраћајница води се рачуна о изградњи тзв. оборених прелаза, тактичном поплочавању и др. како би особама са различитим врстама инвалидета било омогућено да безбедно и сигурно прелазе саобраћајнице. Такође, где год је просторно могуће водиће се рачуна о изградњи саобраћајница за бициклически саобраћај.</p> <p>Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: ЈП „Градац“, ЈКП „Паркинг сервис“, ЈКП „Водовод“, надлежна министарства Период спровођења: 2023-2030.</p>
Мера 4.3. Реконструкција постојећих саобраћајница
<p>Опис: Мера подразумева активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - припрема и израда пројектно техничке документације - реконструкцију саобраћајница на територији самог насеља Чачка

Реконструкција улица се обавља у складу са планским актима, приликом изградње нових саобраћајница. Поред тога треба навести да се на територији града врши редовно одржавање улица које подразумева санирање оштећења насталих на саобраћајницама.

Приликом реконструкције саобраћајница води се рачуна о изградњи тзв. оборених прелаза, тактичном попличавању и др. како би особама са различитим врстама инвалидета било омогућено да безбедно и сигурно прелазе саобраћајнице. Приликом реконструкције саобраћајница где год је то могуће.

Процена потребних финансијских средстава: -

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства, ЈП Градац,

Период спровођења: 2024-2030

Мера 4.4. Изградња бицикличких стаза и трака

Опис: Ове активности су везане за активности пројектовања, изградње (пробијања) нових али и реконструкције постојећих улица у граду Чачку. Поред изградње саобраћајница за моторна возила у новим и реконструисаним улицама, у складу са могућностима биће пројектоване и изграђене бицикличке стазе и траке. Реконструкцијом улица Жупана Страцимира и Цара Душана у њиховом профилу предвиђена је изградња бицикличких стаза са идејом да се повежу центар града са спортским центром. Даљом изградњом бицикличких стаза и трака и њиховим вођењем кроз спортски центар доћи ће до повезивања садржаја који се налазе у спортском центру. Потребно је изградити и нове паркинге за бицикле. Изградња паркинга за бицикле испред школа у које деце долазе бициклима допринеће промовисању бициклизма, смањењу саобраћајних гужви и промоцији здравих стилова живота.

Процена потребних финансијских средстава: -

Могући извори финансирања: Интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: ЈП Градац, надлежна министарства

Период спровођења: 2024-2030

Мера 4.5. Унапређење система јавног и приградског саобраћаја

Опис: Ова мера подразумева уређење аутобуских стајалишта. То подразумева активности на уређењу платоа стајалишта, постављање настрешнице, а у складу са просторним могућностима и изградњу аутобуске нише. Укупно постоји око 350 стајалишта. До сада је уређено 45. План је да се у наредних 7 година уреди још 30 стајалишта. У плану је укључивање креативних младих људи на креирању визуелног идентитета појединих стајалишта у урбаном зони, како би поред функционалности ова стајалишта имала и естетску димензију. Поред тога, потребно је градски превоз додатно прилагодити потребама ученика и радника у погледу радног времена и распореда стајалишта.

Процена потребних финансијских средстава: 100.000.000 динара

Могући извори финансирања: интерни

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: ЈП Градац

Период спровођења: 2024-2030

Мера 4.6. Уређење градског језгра у складу са планском документацијом

Опис: Ова мера се односи на повећање пешачке зоне у строгом центру града затварањем улице Жупана Страцимира за моторни саобраћај, уређењем прилаза „Римским термама“ и др. Активности које се спроводе су: реконструкција саобраћајне инфраструктуре, неопходна замена комуналне инфраструктуре, повећање зелених површина, постављање мобилијара и споменика.

Процена потребних финансијских средстава: 90.000.000 динара

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: ЈП „Градац“ и јавна комунална предузећа

Период спровођења: 2024-2025

4.2.2. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 5: Унапређена путна инфраструктура у сеоским подручјима

У ЈЛС постоји 58 насељених места. На градском подручју живи 69.598 становника док 36.014 становника живи на сеоском подручју. Пад броја становника на сеоском подручју од последњег пописа износи 18%. Велики број различитих фактора утиче на овај пад. На неке од њих град Чачак не може утицати. Оно што град Чачак може да унапреди – то је већи степен инфраструктурне опремљености и боље саобраћајне повезаности сеоских подручја са самим Градом, односно подизање квалитета живота у сеоским подручјима и олакшано кретање и комуникацију становницима сеоских подручја.

Кључни проблеми са којима се у овом сегменту инфраструктурног развоја суочавају институције ЈЛС се односе на чињеницу да је највећи део путне мреже у сеоским подручјима рађен без одговарајуће планске документације. Такође је део путне мреже грађен на деловима парцела у приватном власништву, те је стога за потребе реконструкције и санације путне мреже неопходно обезбедити и планску документацију и решавати имовинско правне односе.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 9: Изградити отпорну инфраструктуру, промовисати инклузивну и одрживу индустријализацију и подстицати иновације

Потциљ 9.1: Развити квалитетну, поуздану, одрживу и отпорну инфраструктуру, укључујући регионалну и прекограничну инфраструктуру, како би се подржали економски развој и људско благостање, са фокусом на економски прихватљивом и једнаком приступу за све.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Укупно километара асфалтираних путева у руралним срединама	км	2022.	200	2030.	300	Извештај ЈП Градац

Веза (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље број 11 - Пољопривреда и рурални развој,

Мере за остваривање приоритетног циља 5:

Мера 5.1. Израда планске и пројектне документације
Опис: Ова мера подразумева активности израде одговарајуће планске и пројектне документације неопходне за спровођење активности на изградњи путне инфраструктуре у сеоским подручјима.
Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: Мјесне заједнице на територији ЈЛС, ЈП Градац Период спровођења: на годишњем нивоу
Мера 5.2. Унапређење путне инфраструктуре кроз изградњу и одржавање
Опис: Ова мера подразумева активности: 1. израда одговарајуће пројектне и друге документације, 2. решавање имовинско правних односа, 3. асфалтирања постојећих неасфалтираних саобраћајница, 4. редовно одржавање, рехабилитацију и ургентно одржавање саобраћајница у складу са Законом о путевима, 5. изградња нових саобраћајница.
Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: ЈП „Градац“, надлежна министарства Период спровођења: 2024-2030

4.2.3. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 6: Успостављен стабилан и одржив систем водоснабдевања

Чачак се водом за пиће снабдева дистрибуцијом воде са Рзава и, у мањој мери, са сопствених изворишта Бељина и Пријевор-Парменац. Изградњом и пуштањем у експлоатацију система "Рзав", осим подручја насеља Чачак планирано је да се на систем прикључи и читав низ села и приградских насеља. Тренутно се са система „Рзав“ обезбеђује око 300 л/с воде и 77л/с воде из сопствених изворишта.

На територији Чачка постоји 36 резервоара у систему "Рзав", од којих су најзначајнији Љубић (запремине 8.000 m³) и Бељина (5.000 m³). Евидентирано је и око 18.000 водомера (индустрија 1.900; колективно становање 500; и индивидуално становање 15.600).

На основу доступних информација и налаза Завода за јавно здравље Републике Србије, вода за пиће из јавног водовода у Граду Чачку је била исправна у претходним годинама.

Проблем у снабдевању водом се јавља у летњем периоду, када су високе дневне температуре и знатно повећана потрошња воде, а неповољна хидролошка ситуација доводи до битног смањења протока на реци „Рзав“ у Ариљу. Смањење протока узрокује смањење испоруке воде са система „Рзав“. До поремећаја водоснабдевања долази и при ванредним ситуацијама (хаварије на магистралним цевоводима система „Рзав“). Тада је неопходно максимално повећати количине воде из сопствених изворишта, чији је максимални капацитет до 150 L/s.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 6: Успоставити санитарне услове и приступ пијаћој води за све

Потциљ 6.3: До краја 2030. унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати расипање и на најмању могућу меру свести испуштање опасних хемикалија и материјала, преполовити удео непрочишћених вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу на глобалном нивоу

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео станова (домаћинстава) прикључених на градску водоводну мрежу	%	2020.	71,37	2030.	78	Извештај ЈКП Водовод
Губици у градској водоводној мрежи	%	2021.	52,46%	2030	45%	Извештај ЈКП Водовод

Веза (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 20: Животна средина, Поглавље 27.4 Управљање водама

Мере за остваривање приоритетног циља 6:

Мера 6.1. Завршетак изградње бране „Сврачково“
<p>Опис: Брана и акумулација „Сврачково“ представља основу будућег сигурног снабдевања пијаћом водом локалних самоуправа: Чачак, Ариље, Пожега, Лучани и Горњи Милановац. Радови на изградњи бране су започели 2012. године. Обезбеђена је сва планска и пројектна документација за њен завршетак. До сада је у њену изградњу уложено око 6.000.000.000 динара.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 12.000.000.000 динара</p>
<p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p>
<p>Носилац мере: Република Србија</p>
<p>Други учесници у спровођењу мере: Град Чачак, општине Г. Милановац, Пожега, Ариље, Лучани, ЈВП Србијаводе</p>
<p>Период спровођења: 2023-2027</p>

Мера 6.2. Побољшање сопственог изворишта и доградња алтернативних система водоснабдевања
<p>Опис: Ова мера подразумева активности на пројектовању и изградњи (бушењу) нових опитно – експлоатационих бунара на територији града Чачка и ревитализацији постојећих бунара. Постојећи систем водоснабдевања са сопствених изворишта подразумева 29 копаних бунара на два локалитета: Бељина (15 бунара) и Пријевор-Парменац (14 бунара). Изградња, опремање и пуштање у рад новог бунара износи 2 милиона динара. У плану је ревитализација 10 бунара и изградња 4 нова. Поред тога требало би израдити студију оправданости за ревитализацију инфилтрационих базена и старе фабрике воде у Бељини.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 15.000.000 динара</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: ЈКП Водовод Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Град Чачак, надлежна министарства</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>
Мера 6.3. Унапређење система за даљински надзор и управљање водоводним и канализационим системима
<p>Опис: Неопходно је постављање мерних места на већ изграђеној градској водоводној мрежи (мерење протока, притиска....) у функцији надзора и управљања системом водоснабдевања, као и смањења губитака на водоводној мрежи. На новим подсистемима који се прикључују ЦСНУ је већ саставни део пројектне документације и извођења тих система. У плану је постављање мерне опреме на 50 места у граду Чачку.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 60.000.000 динара</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: ЈКП Водовод Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Град Чачак, надлежна министарства</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>

4.2.4. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 7: Успостављен процес смањења енергетске зависности кроз повећану енергетску ефикасност и обезбеђен приступ ОИЕ

Према „Дугорочном плану топлификације града Чачка“ дефинисане су зоне у којима је заступљена само топлификација, и прелазне зоне у којима се објекти могу прикључивати и на систем топлификације и на систем гасификације. Делови града ван ових зона предвиђени су за гасификацију или индивидуално решавање начина загревања објекта. Заступљеност инсталација по зонама биће детаљније разрађена у плановима генералне и детаљне регулације при чему може доћи до корекције граница зона.

Током 2022. године више од 9.500 домаћинстава и око 500 правних субјеката било је прикључено на систем даљинског грејања. Преко 45% објеката има локална мерила потрошње топлотне енергије на основу којих сваки корисник појединачно може утицати на своју потрошњу. Тренутно на систему грејања града Чачка има уграђених преко 3.500 интерних мерних уређаја за расподелу топлотне енергије. На систему грејања града Чачка око 5.300 станова има „стари“ систем грејања, где се расподела утрошене количине топлотне енергије после мерног места у оквиру зграде може вршити само монтажом алокатора (делитеља) на сваком грејном телу.

Унапређење система подразумева обезбеђивање повећаног учешћа ОИЕ, аутоматизацију, рационализацију потрошње, смањење губитака на мрежи и повећање броја корисника чиме би се утицало на смањење броја индивидуалних ложишта на чврсто гориво и самим тим смањења загађености животне средине.

Град Чачак је 2022. године усвојио Програм енергетске ефикасности Града Чачка за период 2022. до 2024. године са предложених 16 мера међу којима су и мере за унапређење система управљања топлотном енергијом.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 7: Осигурати приступ доступној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све

Потциљ 7.2. До 2030. значајно повећати удео обновљиве енергије у глобалном енергетском миксу

Потциљ 7.3: До 2030. удвостручити глобалну стопу побољшања енергетске ефикасности

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Издаци за енергију и енергенте за јавне зграде - % укупних буџетских расхода	%	2020.	6,1	2030.	4	Буџет Чачка
Удео топлотне енергије, произведене у котларницама које користе ОИЕ	%	2022.	0	2030.	3	Извештај ЈКП „Чачак“

Вежа (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 15 - Енергетика

Мере за остваривање приоритетног циља 7:

Мера 7.1. Смањивање губитака воде на вреловодној и топловодној мрежи
<p>Опис: Ова мера се односи на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - реконструкцију дотрајалих делова мреже, - проширење система дојава о цурењима са магистралног топловода на остатак мреже, - завршетак катастра топловода и унапређење термовизијског снимања,
<p>Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Чачак“ Период спровођења: 2024-2030</p>
Мера 7.2. Завршетак процеса аутоматизације и повезивање свих топлотних извора и топлотних подстаница у један диспечерски центар
<p>Опис: Активности у оквиру ове мере су у великом делу обављене. Оне се односе на повезивање свих топлотних извора и подстаница ради управљања и надзора из једног командног центра.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Чачак“ Период спровођења: 2023-2025</p>
Мера 7.3. Повезивање свих топлотних извора на јединствену мрежу
<p>Опис: Ово подразумева изградњу нових траса топловода које би међусобно повезале топлотне изворе и повезале их са „градском топланом“. На овај начин би био успостављен топловодни прстен који би обезбедио сигурније снабдевање потрошача и лакше укључивање алтернативних (обновљивих) извора енергије у мрежу.</p>
<p>Тип мере: обезбеђивање добара и пружање услуга Процена потребних финансијских средстава: -</p>

<p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Чачак“, надлежно министарство</p> <p>Период спровођења: 2025-2030</p>
Мера 7.4. Изградња нових котларница и траса топловода
<p>Опис: Ова мера подразумева изградњу постројења на биомасу, као и изградњу постројења са топлотном пумпом. У току је израда студије оправданости за постројење са топлотном пумпом. У градској зони је планирана изградња нове котларнице на гас. За потребе изградње нових траса топловода неопходно је решити планску документацију и израдити „Просторни план даљинског снабдевања топлотом града Чачка“.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак,</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: ЈКП Чачак, надлежна министарства, донатори</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>
Мера 7.5. Повећање капацитета топлотних извора когенеративним постројењима
<p>Опис: У оквиру ове мере планирана је изградња когенеративног постројења унутар градске топлане које би поред топлотне енергије произвело и електричну енергију.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава:-</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Чачак“</p> <p>Период спровођења: 2025-2030</p>

4.2.5. Посебне мере значајне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца УРБАНИ РАЗВОЈ

Мера: Унапређење планског система града
<p>Опис: Просторни план ЈЛС усвојен је децембра 2010. године, док је Генерални урбанистички план усвојен (усаглашен) 2013. године. Имајући у виду информациону основу која је тада коришћена (Попис становништва 2002. и 2011. године), као и значајне интервенције на територији ЈЛС (изградња Моравског коридора као и Аутопута Милош Велики) неопходно је поновно сагледавање приоритета развоја кроз стратешка и планска документа локалне самоуправе. Мера подразумева израду: Просторног плана града, Генералног урбанистичког плана града, планова генералне и детаљне регулације и других планова. За потребе израде ГУП-а израђено је десет студија из различитих области. Процењена вредност израде ГУП-а је 25.000.000 динара.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за урбанизам</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: ЈП Градац, надлежна министарства, донатори</p> <p>Период спровођења: 2023-2024.</p>

4.3. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Заштита животне средине

4.3.1. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 8: Унапређен систем управљања отпадним водама

На канализациону мрежу је у 2022. години било прикључено 80% свих домаћинстава у граду Чачку.

У Чачку је сепарациони (одвојени) систем канализације што значи да посебно постоје одводи за фекалну, а посебно за кишну отпадну воду. Дужина фекалне канализације је око 400 км са прикључцима. Фекална канализација прихвата отпадне воде индивидуалних корисника, стамбених објеката за колективно становање и индустријских постројења која су прикључена на канализациону мрежу и испушта их у Западну Мораву низводно од града на локалитету Прелићи без пречишћавања преко два колектора пречника 1.200мм.

Канализациона мрежа се састоји од пет примарних одводних колектора, четири секундарна одводна колектора, као и читаве мреже доводних колектора различитих пречника. У систему фекалне канализације тренутно је 17 фекалних црпних станица које су све у систему централног система надзора и управљања.

Атмосферска канализација је рађена последњих 40 година са аспекта рационалног функционисања објеката, као и одбране и заштите од елементарних непогода. Одвођење атмосферских вода градске и приградских зона је решено са 16 главних одводника, од којих се девет излива у Западну Мораву, четири у Атеничку реку, две у Лозничку реку и једна се разлива по природном терену.

Изливи атмосферских колектора у Западну Мораву су постављени релативно ниско, па се истицање врши под утицајем промене нивоа воде у реци. Изведени систем атмосферске канализације чији су пречници 300 – 2.200 мм покрива око 60% територије Чачка покривене ГУП-ом.

Проблем канализације отпадних вода настаје због недостатка средстава за уградњу уређаја за пречишћавање у већини индустријских постројења, као и у нелегалним спојевима уличних сливника са фекалном канализацијом, што доводи до изливања у дворишта или подрумске просторије након обилних падавина.

У периоду од 2016. до 2018. године од испитаних 645 узорка отпадних вода из индустријских постројења на територији Града Чачка, квалитет 217 узорка није био у складу са прописаним нормама.

Локација за изградњу централног постројења за пречишћавање отпадних вода је одређена низводно од града, у Прелићима - у близини ушћа Атеничке реке у Западну Мораву (која је планским документима одређена као реципијент). Степен пречишћавања отпадних вода биће условљен категоризацијом квалитета воде Западне Мораве. Тренутно, физичко-хемијске и микробиолошке анализе воде Западне Мораве после улива главних градских колектора указују да вода иступа изнад оквира II-в подкласе која је регистрована пре испуста.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 6: Успоставити санитарне услове и приступ пијаћој води за све

Потциљ 6.3: До краја 2030. унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати расипање и на најмању могућу меру свести испуштање опасних хемикалија и материјала, преполовити удео непрочишћених вода и значајно повећати рециклирање и безбедну поновну употребу на глобалном нивоу.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео отпадних вода које се безбедно пречишћавају	%	2022.	0	2030.	60	Извештај ЈКП „Водовод“
Дужина канализационе мреже	км	2022.	400	2030.	450	Извештај ЈКП „Водовод“

Веба (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 20 - Животна средина, Поглавље 27.4 - Управљање водама

Мере за остваривање приоритетног циља 8:

Мера 8.1. Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода
<p>Опис: Изградња постројења подразумева изградњу централног постројења на локацији Прелићи (улив Атеничке реке у Западну Мораву) на површини од 7 ха, реконструкцију и адаптацију три црпне станице (Бељина, Кошутњак и Љубић поље) и изградњу две приступне саобраћајнице ка централном постројењу до улице Николе Тесле и од Николе Тесле ка црпној станици Љубић поље.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 34.000.000 евра</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак, Пројектни одбор и Имплементациона јединица</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Водовод“, ресорно министарство, ЕУ</p> <p>Период спровођења: 2023-2026</p>
Мера 8.2. Изградња недостајуће мреже фекалне канализације
<p>Опис: На подручју града постоји изграђена јавна канализациона мрежа која је изведена по сепарационом систему. Изграђено је око 400 км мреже фекалне канализације, од чега је 32 км колектора пречника 400-1200мм. Фекална канализација се састоји од 7 примарних и више секундарних колектора. Ова мера подразумева активности пројектовања и изградње канализационе мреже како би сва домаћинства граду Чачку и приградским насељима била прикључена на јединствен систем сакупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода. Попред тога, неопходно је бавити се и изградњом мреже фекалне канализације у сеоским срединама уз изградњу мини постројења за пречишћавање отпадних вода пре испуштања у реципијент уколико се не може повезати са централним постројењем за пречишћавање отпадних вода.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: ЈКП „Водовод“</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Град Чачак</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>

4.3.2. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 9: Смањен ризик од утицаја елементарних непогода

За координацију одбране од поплава за територију јединице локалне самоуправе задужена је Служба за безбедност и одбрану, одржавање и помоћно техничке послове и Стручно-оперативни тим за заштиту и спасавање од поплава који су надлежни за спровођење мера заштите од поплава. Одбрану од поплава организује и спроводи јединица локалне самоуправе на својој територији, у складу са: општим планом, планом заштите и спасавања у ванредним ситуацијама, Републичким оперативним планом и Локалним оперативним планом.

Град Чачак редовно израђује Оперативни план за одбрану од поплава. У оквиру плана препозната су нештићена поплавна подручја водотокова другог реда (који су у надлежности ЈЛС), међу које спада и 14 притока Западне Мораве. Планом су такође дефинисане катастарске општине унутар ЈЛС у којима је најугроженије становништво, као и катастарске општине у којима су најугроженије пољопривредне површине. Поред тога планом се дефинишу годишње мере и активности које је неопходно предузети, како у циљу превенције и смањења ризика од поплава, тако и у циљу одбране и спасавања у моменту кад до поплава дође.

Град Чачак је донео Одлуку о усвајању Споразума о сарадњи у области смањења ризика од катастрофа и послова развоја цивилне заштите градова и општина у сливу Западне Мораве, 2021. године.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 13: Предузети хитну акцију у борби против климатских промена и њихових последица

Потциљ 13.1: Оснажити отпорност и адаптивни капацитет на опасности повезане са климатским условима и природним катастрофама у свим земљама

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Локална управа усваја и спроводи локалну стратегију смањења ризика од катастрофа у складу са националним стратегијама смањења ризика од катастрофа	стратегија	2023.	нема	2026.	има	Службени лист Града Чачка

Веза (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 27 – Животна средина

Мере за остваривање приоритетног циља 9:

Мера 9.1. Израда планске документације
<p>Опис: Ова мера подразумева израду докумената: „Процена ризика“, „План заштите и спашавања“, „План смањења ризика“, „План одбране од поплава за воде другог реда (доноси се почетком сваке календарске године)“ и „План заштите од пожара“. Недостајући документи су „План смањења ризика“ и „План заштите од пожара“. Све одлуке које је неопходно донети у складу са законском регулативом на нивоу града су донете.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 4.000.000 динара</p> <p>Могући извори финансирања: интерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак -</p> <p>Други учесници у спровођењу мере:</p> <p>Период спровођења: 2023-2030</p>
Мера 9.2. Уређење водотокова другог реда
<p>Опис: Систем водотокова другог реда на територији града Чачка подразумева преко 30 речних токова. Активности које се обављају подразумевају уређење тих водотокова односно сукцесивно сечење растиња са леве и десне обале и из корита река. Друга фаза подразумева машинско уређење, односно продубљивање речног корита и све те мере утичу на повећање протока, спречавање настанка ерозије тла и изливање речних токова. Кроз градску зону протичу три реке које су сврстане у водотокове другог реда. У претходном периоду су уређења, односно бетонирани речна корита све три реке, чиме је спречена ерозија тла. Али је и код тих токова неопходно извршити повремено чишћење корита. Са ширењем градске зоне неопходно је радити и на уређењу других водотокова другог реда који ће ући у састав градске зоне.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: ЈП Градац</p> <p>Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
Мера 9.3. Уређење хидрантске мреже на територији града
<p>Опис: Ова мера подразумева проверу постојеће хидрантске мреже у смислу броја хидраната и њихових капацитета, као и изградњу новог броја хидраната. У градској зони, као и у индустријским (радним) зонама неопходно је поставити надземне хидранте како би се омогућило неометан приступ хидрантима и обезбедиле веће количине воде за гашење пожара.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава:-</p> <p>Могући извори финансирања: интерни</p>

<p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: ЈКП Водовод</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>
Мера 9.4. Унапређење система за узбуњивање и обавештавање
<p>Опис: Ова мера подразумева активности куповине сирена за узбуњивање и обавештавање и њихову инсталација на местима предвиђеним „Акустичком студијом“. Према пројекту неопходно је постављање 64 сирене на територији ЈЛС.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере:</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>
Мера 9.5. Техничко технолошко опремање ситуационог центра града Чачка
<p>Опис: Ова мера подразумева инсталацију видео надзора на критичним локацијама где долази до честих пожара или изливања вода, постављање мерних станица за мерење количине падавина и опремање људством. Ситуациони центар се бави прикупљањем података и информација са терена, њиховим преношењем до релевантних институција и градског штаба, као и обавештавањем грађана о ванредним догађајима, ситуацијама и мерама које треба предузети у циљу заштите живота и здравља људи, животиња и животне средине.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: надлежно министарство</p> <p>Период спровођења: 2024-2027</p>

4.3.3. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 10: Обезбеђена одговарајућа комунална инфраструктура за одрживо управљање отпадом

ЈКП „Комуналац“ је 2021. године изнело и депоновало око 32.500 t комуналног отпада из више од 25.700 домаћинстава у граду, преко 1.450 домаћинстава на сеоском подручју и око 2.900 предузећа и установа, у свих 69 месних заједница на територији Града. ЈКП „Комуналац“ процењује да је проценат примарне селекције у граду 65% код становништва и 80% код привреде. Сакупљени комунални отпад са територије града Чачка превози се до трансфер станице на локацији „Прелићи“ где се врши пражњење отпада из специјалних комуналних возила у роло контејнере којима се отпад превози на регионалну депонију „Дубоко“ у Ужицу.

Између ЈКП „Комуналац“ и Регионалног центра за управљање отпадом “Дубоко” (РЦУОД) постоји потписан уговор којим се регулишу међусобна права и обавезе. Проблем са којим се суочава ЈКП „Комуналац“ је једнострано наметање уговорних обавеза од стране РЦУОД „Дубоко“. Овакве промене угрожавају пословање ЈКП „Комуналац“ и самим тим функционисање система управљања отпадом на територији града. Неопходно је унапређење овог уговорног односа како би систем управљања отпадом на територији града Чачка био што квалитетнији и функционалнији.

Град Чачак је суоснивач и сувласник РЦУОД, који је основан као Регионала депонија Дубоко 2005. године, а касније трансформисана у РЦУОД. Суоснивачи су осим Чачка, град Ужице и општине: Чајетина, Бајина Башта, Косјерић, Пожега, Ариље, Ивањица и Лучани.

Град Чачак учествује у управљању системом РЦУОД преко једног члана Надзорног одбора, према важећем уговору између оснивача. Контролу над пословањем РЦУОД град Чачак врши преко Скупштине града Чачка, анализом и разматрањем годишњих програма и планова пословања, годишњих финансијских планова, као и анализом и усвајањем одговарајућих годишњих извештаја.

Решавање санације дивљих депонија уколико дође до настанка истих је изузетно важно решавати у што краћим роковима. Средства за овакве активности могу бити одређена из буџета Града Чачка, могу се обезбедити и из донаторских средстава. Највећи проблем представља депоновање грађевинског отпада и шута услед непостајања одговарајуће локације за одлагање ове врсте отпада.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим

Потциљ 11.6: До 2030. смањити негативан утицај градова на животну средину мерен по глави становника, са посебном пажњом на квалитет ваздуха и управљање отпадом на општинском и другим нивоима

Циљ 12: Обезбедити одрживе обрасце потрошње и производње

Потциљ 12.5: До 2030. значајно смањити производњу отпада кроз превенцију, редукацију, рециклирање и поновно коришћење

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео домаћинстава укључених у систем прикупљања комуналног отпада	%	2022.	52,7	2030.	60	Извештај ЈКП „Комуналац“
Удео рециклираног отпада у односу на прикупљени отпад	%	2022.	6	2030.	15	Извештај ЈКП „Комуналац“

Веза (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 27- Животна средина, Поглавље 28 – Заштита потрошача и заштита здравља

Мере за остваривање приоритетног циља 10:

Мера 10.1. Дефинисање и уређење локација за одлагање и поновну употребу грађевинског отпада
Опис: Активности подразумевају израду нове „Одлуке о управљању грађевинским отпадом“ којом се дефинишу локације у складу са планским документима, као и поступање са отпадом, а затим се припрема и уређује локација и поступа се са отпадом у складу са Законом о управљању отпадом.
Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за урбанизам Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Комуналац“, надлежно министарство Период спровођења: 2024-2027
Мера 10.2. Едукација становништва и подстицање примарне селекције отпада
Опис: Активности које ова мера обухвата односе се на израду штампаних материјала и едукативних спотова. Радници ЈКП „Комуналац“ у директној комуникацији са становништвом кампањом „од врата до врата“ раде на едукацији грађана о могућностима и предностима примарне селекције отпада. Поред тога у вртићима и школама се организују активности којима се утиче на

<p>промовисање селекције отпада међу децом. На територији града организују се и панел дискусије са темом примарне селекције отпада.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 2.500.000 динара годишње</p> <p>Могући извори финансирања: интерни</p> <p>Носилац мере: ЈКП Комуналац</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: вртићи, основне школе, Град Чачак</p> <p>Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
<p>Мера 10.3. Унапређење техничких капацитета надлежних ЈКП</p>
<p>Опис: Мера се односи на обезбеђивање нових контејнера, подземних контејнера (5м³), нових камиона смећара (запремина од 8м³ и од 20м³), камиона аутоподизача, камиона за пражњење подземних контејнера, радних возила - чистилица, усисивача, фекалне цистерне и цистерне за прање коловоза, возила за прање контејнера, трактора за чишћења снега, скипа и др. Поред тога, мера се односи и на увођење савремених технологија за третман отпада на месту настанка и у „Центрима за сакупљање отпада“ (поновна употреба, рециклажа, биотретман, спаљивање са искоришћењем енергије...) у циљу смањења количине свих врста отпада за депоновање.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: ЈКП „Комуналац“</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Град Чачак, министарства и донатори,</p> <p>Период спровођења: 2023-2030</p>

4.3.4. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 11: Унапређен квалитет ваздуха

Према „Годишњим извештајима о стању квалитета ваздуха у Републици Србији“ које објављује Агенција за заштиту животне средине Републике Србије, резултати индикативних мерења суспендованих честица PM2.5 у Чачку током 2019. године су показали да је средња годишња вредност износила 33µg/m³. Овакав резултат показује прекорачење граничне вредности од 25µg/m³. Такође, у 2019. индикативна мерења забележила су прекорачење годишње граничне вредности PM10 (годишња гранична вредност је 40µg/m³). И у 2020. години средња вредност индикативних мерења за PM10 честице од 53 µg/m³ показује прекорачење годишње вредности у Чачку, с напоменом да је 90.4-ти перцентил износио 125.3 µg/m³. Највеће максималне дневне вредности концентрација измерене у Чачку износиле су чак 201 µg/m³. Индикативним мерењима суспендованих честица PM2.5 у Чачку у току 2022. године забележена је средња вредност од 22 µg/m³.

Чачак спада у градове који се током појединих дана у зимском периоду налази међу најзагађенијим градовима у Србији. Највећи проценат ових загађења потиче од индивидуалних ложишта. Након тога следе моторна возила и појединачни велики загађивачи који још увек нису прешли на заменске котлове. Град је започео програме смањења загађења кроз две групе мера.

Прва група мера се односи на индивидуалне потрошаче и можемо их поделити на: мере за финансијску подршку становништву за побољшање енергетске ефикасности домаћинстава и мере за финансијску подршку становништву за прелазак са чврстих горива на гас за потребе грејања домаћинстава. У Програму енергетске ефикасности за период од 2022. до 2024. године дефинисана је друга група мера које би требало да утичу на побољшање квалитета ваздуха, а односе се на јавне објекте.

Поред наведених мера неопходно је наставити озелењавања и повећање парковских површина у самим насељима, али радити на повећању пошумљености ЈЛС.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 7: Осигурати приступ доступној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све

Потциљ 7.2. До 2030. значајно повећати удео обновљиве енергије у глобалном енергетском миксу

Потциљ 7.3: До 2030. удвостручити глобалну стопу побољшања енергетске ефикасности

Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим

Потциљ 11.6: До 2030. смањити негативан утицај градова на животну средину мерен по глави становника, са посебном пажњом на квалитет ваздуха и управљање отпадом на општинском и другим нивоима

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Издаци за енергију и енергенте за јавне зграде - % укупних буџетских расхода	%	2022.	6,1	2030.	4	Буџет Чачка
Просечне средње вредности суспендованих честица ПМ2.5 у градовима	Микрограми по метру кубном	2022.	22 µg/m ³	2030.	15 µg/m ³	Годишњи извештај Агенције за заштиту животне средине

Веза (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 15 – Енергетика, Поглавље 27- Животна средина
Мере за остваривање приоритетног циља 11:

Мера 11.1. Унапређење енергетске ефикасности домаћинства
<p>Опис: Град Чачак од 2021. године одваја средства за финансирање мера:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уградња соларних панела на породичним кућама за производњу ел. енергије за сопствене потребе снаге до 6 kW. - Замена фасадне столарије (замена спољних прозора и врата и других транспарентних елемената термичког омотача са одговарајућим термичким својствима за породичне куће и станове) - Замена постојећих грејача простора на чврсто гориво, течено гориво или електричну енергију котловима на гас или биомасу - Постављање и набавка материјала за термичку изолацију зидова, подова на тлу и осталих делова термичког омотача према негрејаном простору за породичне куће - Замена постојеће или уградња нове цевне мреже (радијатора) за породичне куће и станове - Набавка и уградња топлотних пумпи и пратеће инсталације грејног система за породичне куће - Набавка и уградња соларних колектора у инсталацију за централну припрему потрошне топле воде за породичне куће <p>У наредном периоду Град Чачак ће наставити са финансирањем набројаних мера уз праћење постигнутих резултата ових подстицаја.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 60.000.000 динара годишње</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за ЛЕР</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: надлежно министарство за послове рударства и енергетике</p> <p>Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
Мера 11.2. Унапређење постојећег модела за финансијску подршку становништву за прелазак са чврстих горива на гас за потребе грејања домаћинства
<p>Опис: У питању су активности набавке грејача простора на гас и расписивање конкурса од стране Градске стамбене агенције за замену котлова у домаћинствима. Право учешћа на конкурс за замену котлова имају само грађани који имају котлове на чврсто гориво. Активности ће се обављати на годишњем нивоу.</p>

<p>Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000 годишње</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: градска стамбена агенција, Министарство животне средине</p> <p>Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
<p align="center">Мера 11.3. Енергетска санација јавних објеката ЈЛС</p>
<p>Опис: Ова мера подразумева активности које доводе до унапређења енергетске ефикасности зграда у јавном сектору а које се односе на реконструкцију објеката (санација фасада, замена постојеће столарије, уградња лед расвете и термостатских радијаторских вентила, уградња кондензационих гасних котлова).</p> <p>Објекти на које се мера односи: ПУ Моје детињство - вртић „Бубамара“, ОШ „Танаско Рајић“, ОШ „Божо Томић“ Пријевор, ОШ „22. децембар“ Горња Трепча, ОШ „Татомир Анђелић“ Мрчајевци, ОШ „Филип Филиповић“ ОШ „Милица Павловић“ ПУ Моје детињство – вртић „Лептирић“, ОШ „Бранислав Петровић“ Слатина, ПУ Радост – вртић „Мајски цвет“, ПУ Радост – вртић „Надежда Петровић, ПУ Радост – вртић „Бамби“ и Средња машинско-саобраћајна школа и др.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: надлежно министарство</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>
<p align="center">Мера 11.4. Унапређење система мониторинга</p>
<p>Опис: Град Чачак на годишњем нивоу у сарадњи са Заводом за јавно здравље врши мониторинг ваздуха, воде, земљишта и буке. Као посебна мера ради се и квалитативно и квантитативно одређивање алергеног полена у ваздуху. Овлашћена организација сертификованим методама обавља мониторинг и извештаје доставља Градској управи за урбанизам. У наредном периоду неопходно је повећати број мерних места.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 12.000.000 динара годишње</p> <p>Могући извори финансирања: интерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за урбанизам</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Завод за јавно здравље</p> <p>Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
<p align="center">Мера 11.5. Повећање парковских површина и површина под шумским засадама</p>
<p>Опис: У складу са планском документацијом и потребама за повећањем зелених површина у појединим деловима самог града, наставиће се за уређењем (реконструкција дрвореда) и проширењем постојећих али и успостављање нових парковских и зелених површина. Поред тога наставиће се са периодичним акцијама пошумљавања на целој територији ЈЛС.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 6.000.000 динара годишње</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: ЈКП Градско зеленило, месне заједнице, невладине организације и удружења,</p> <p>Период спровођења: годишње</p>

Мера 11.6. Повећање коришћења обновљивих извора енергије
<p>Опис: Ова активност подразумева изградњу и експлоатацију постројења која користе обновљиве изворе енергије (соларне електране, котларнице на биомасу и сл.). Активност ће бити планирана у складу са законским оквирима, усклађена са развојном, пројектном, техничком, планском документацијом као и Програмом енергетске ефикасности Града Чачка. Потребно је урадити анализу расположивих потенцијала обновљивих извора енергије (биомаса, соларна енергија, геотермална енергија и сл.) у Чачку као и економску анализу и у складу са добијеним резултатима планирати мере - Програм енергетске ефикасности града Чачка.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства и доступни фондови, приватни сектор Период спровођења: 2025-2030</p>

4.3.3. Посебне мере значајне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мера: Уређење парцела за одлагање отпадног муља из ПШОВ и језера Међувршје
<p>Опис: Уређење подразумева пројектовање, решавање имовинско правних односа и извођење грађевинских радова у складу са планском документацијом на парцелама предвиђеним за одлагање отпадног муља из Пстројења за пречишћавање отпадних вода и отпадног муља насталог измуљавањем вештачког језера Међувршје на Западној Морави.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: ЈКП Водовод, надлежна министарства, међународне институције Период спровођења: 2023-2030</p>

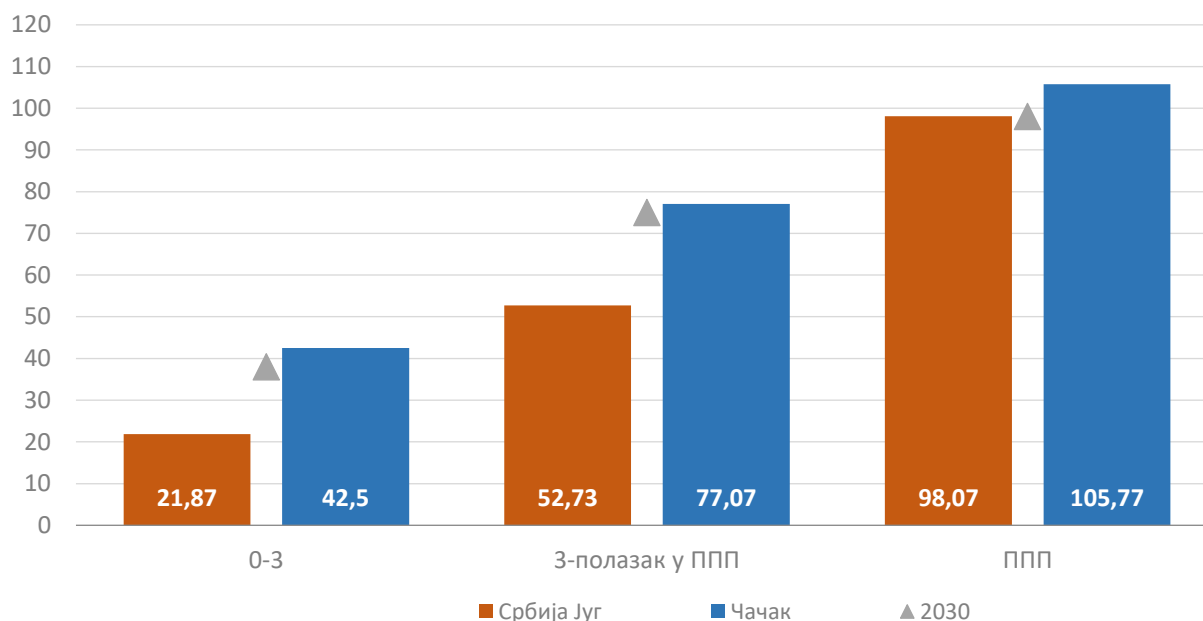
4.4. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Друштвени развој

4.4.1. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 12: Унапређен и свој деци доступан систем услуга предшколских установа

Обухват деце предшколским васпитањем и образовањем (ПОВ) у Чачку је изузетно висок. Поређење трогодишњег просека⁶ показује да је обухват толико висок да су већ постигнути сви циљеви из Стратегије 2030. и за јаслени узраст и за вртички узраст и за узраст деце обухваћених припремним предшколским програмом (ППП).

⁶ Трогодишњи просек је рађен да би се ублажио проблем флукуације података на општинском нивоу

Графикон 7. Обухват деце ПВО (у %), пресек за период 2018-2020.

Извор: Трогодишњи пресек калкулација аутора на бази података Републичког завода за статистику, ДевИнфо база.

У граду постоје две предшколске установе са 19 објеката, као и приватне предшколске установе. И поред великог броја објеката, капацитети предшколских установа и даље нису сасвим довољни у односу на исказану тражњу. Стога постоји континуирана потреба за повећањем капацитета постојећих вртићких и јаслених објеката, али и изградњом нових објеката. Такође, постоји потреба за повећањем броја васпитача чиме би се са једне стране обезбедило несметано функционисање предшколских установа, али и радило на унапређењу квалитета услуга увођењем нових програма у раду и подизањем квалитета услуга.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 4: Обезбедити инклузивно и праведно квалитетно образовање и промовисати могућност целоживотног учења за све

Потциљ 4.2: До 2030. обезбедити да све девојчице и дечаци имају приступ квалитетном развоју у раном детињству, бризи и предшколском образовању како би били спремни за основно образовање.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Обухват деце јасленог узраста	%	2020.	50,5	2030.	55	ДевИнфо база, РЗС
Обухват деце узраста од 3 године до поласка у ППП	%	2020.	77,3	2030.	80	ДевИнфо база, РЗС

Веза (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 26 – Образовање и култура

Мере за остваривање приоритетног циља 12:

Мера 12.1. Реконструкција и повећање капацитета објеката предшколских установа чији је оснивач град Чачак

Опис: Поред већ наведене енергетске санације појединих објеката у оквиру система предшколског васпитања и образовања, у плану су и реконструкције појединих објеката како би се повећао њихов капацитет и унапредио квалитет услуга. За поједине објекте је већ урађена пројектна документација, док ће за остале активности на реконструкцији подразумевати и претходну израду пројектне документације. Објекти чија се реконструкција планира у наредном периоду су:

- Предшколска установа „Моје детињство“: вртић „Лептирић“ (реконструкција са повећањем капацитета), вртић „Колибри“ (изградња новог дела, реконструкција са повећањем капацитета; има пројектну документацију), вртић „Бубамара“ (реконструкција), вртић „Младост“ (делимична реконструкција и изградња централне кухиње)
- Предшколска установа „Радост“: вртић „Надежда Петровић“ (реконструкција и повећање капацитета), вртић „Бамби“ (реконструкција), одмаралиште у Улцињу (реконструкција)

Поред тога планирана је и реконструкција постојећих централних кухиња у ПУ „Моје детињство“ и „Радост“.

Процена потребних финансијских средстава: -

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за друштвене делатности

Други учесници у спровођењу мере: надлежно министарство, ПУ „Радост“, ПУ „Моје детињство“

Период спровођења: 2024-2030

Мера 12.2. Изградња нових вртића

Опис: Мера подразумева изградњу нових вртића за смештај деце са територије градског и сеоског подручја. У плану је изградња вртића у Заблаћу. За изградњу овог вртића обезбеђена је пројектна документација и финансирање изградње. Планирани капацитет вртића је 122. деце. Ово подразумева четири вртићке и две јаслене групе. Поред тога активности у оквиру ове мере се односе на израду пројектне документације и изградњу вртића у насељу Трбушани, као и изградњу вртића у Љубић пољу или Коњевићима, у релативној близини привредних субјеката који запошљавају више хиљада радника и чији је интерес да вртић буде у близини радног места. Поред наведених вртића исказана је потреба и планира се изградња додатних вртића на територији града.

Процена потребних финансијских средстава: -

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за друштвене делатности

Други учесници у спровођењу мере: Министарство просвете, ПУ „Моје детињство“, ПУ „Радост“

Период спровођења: 2023-2027

Мера 12.3. Обезбеђивање неопходних кадрова за развој нових програма ПУ

Опис: Ова мера подразумева обезбеђивање додатне едукације васпитачима који ће се бавити креирањем нових програма за децу која похађају предшколску установу али и за децу која не похађају предшколску установу. У питању су програми кратког трајања чије би место реализације било у локалној заједници (културне, образовне, здравствене и спортске институције града Чачка).

Процена потребних финансијских средстава: 3.000.000 годишње

Могући извори финансирања:

Носилац мере: ПУ Моје детињство, ПУ Радост

<p>Други учесници у спровођењу мере: Град Чачак, институције у области културе, образовања, здравства и спорта</p> <p>Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
<p>Мера 12.4. Унапређење система подршке породицама са децом ометеном у развоју</p>
<p>Опис: Ова мера подразумева доделу личних пратилаца деци од момента поласка у предшколску установу, а у складу са потребама детета и капацитетима установе „Зрачак“. Родитељи се обраћају интерресорној комисији која у складу са надлежностима предлаже одговарајуће услуге. За све предложене услуге у надлежности установе „Зрачак“ корисник са родитељима долази на разговор са стручним тимом и у складу са проценом детета, капацитетима установе и критеријума одређује се да ли корисник улази у услугу, одбија се или иде на листу чекања. Од 91. корисника услуге 20 је деце предшколског узраста. Све активности су усклађене са Законом о социјалној заштити. Сваки корисник услуге добија свог личног пратиоца.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000 годишње</p> <p>Могући извори финансирања: интерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за друштвене делатности</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Центар за пружање услуга социјалне заштите „Зрачак“ Чачак, предшколске установе</p> <p>Период спровођења: на годишњем нивоу</p>

4.4.2. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 13: Унапређени капацитети у оквиру образовног система

У Чачку постоји 19 матичних основних школа са 24 подручна (издвојена) одељења. Сва подручна одељења налазе се у осталим (ванградским) насељима. Постоји и једна музичка школа за основно и средње образовање и једна основна и средња школа за образовање деце са сметњама у развоју и инвалидитетом. У периоду 2019-2020. година обављена је реконструкција ОШ „Ратко Митровић“ у Чачку. Са изузетком ове школе скоро све остале школе захтевају одређене врсте санације и реонструкције. У „Програму енергетске ефикасности за период од 2022. до 2024. године“ одређени број објеката основних и средњих школа је планиран за енергетску санацију. Ова санација, поред уштеда у буџету и доприноса заштити животне средине, утиче и на унапређење квалитета рада у самим објектима.

Увођење једносменског рада у појединим школама показало је добре резултате кроз омогућавање обogaћивања наставних активности, услед непостојања притиска временског ограничења за рад са ђацима. Стога би, у складу са могућностима увођење једносменског рада утицала на повећање квалитета наставе.

Просечан број ученика у матичним школама је висок. С друге стране просечан број деце по подручним одељењима (објектима) је низак, посебно за више разреде за које многи објекти и не организују наставу. Стопа одустајања од школовања у основном образовању је ниска.

У Чачку постоји 6 средњих школа – једна гимназија и пет стручних школа. Такође, постоји средња музичка школа и средња ШОСО „1. новембар“ за особе са сметњама у развоју. Стопа одустајања од школовања у средњем образовању је релативно ниска, са изузетком 2014. године и 2017. године. Иако подаци флукутирају, ипак се може рећи да је у просеку стопа одустајања на нижем нивоу од просека за подручје централне Србије.

Поред неопходних активности на санацији или реконструкцији дела објеката у систему средњих школа, неопходан је и континуиран рад на усклађености средњошколских стручних усмерења са потребама на локалном тржишту рада. Брзе и честе промене у привреди захтевају стално унапређење и кадровских капацитета али и курикулума средњих стручних школа, како би на те промене квалитетно одговориле. Такође, увођење каријерног саветовања за децу, родитеље и студенте допринело би бољој интеграцији на тржишту рада. Услуга каријерног саветовања служи бољем избору образовних профила и занимања. Ова мера добија посебан значај у светлу негативних демографских трендова и потенцијалног мањка радне снаге на тржишту рада.

Регионални центар за таленте Чачак основан је 1999. године одлуком Републичког центра за таленте из природних и техничких наука и одлуком Скупштине општине Чачак, и тренутно је смештен у згради

Агрономског факултета у Чачку. Регионални центар за таленте је образовно-васпитно-научна установа чији је основни задатак континуиран и појачан рад са надареном децом из свих општина Моравичког округа. Овај центар представља развојни ресурс Чачка који треба даље јачати.

На крају, јасна је потреба за повећањем безбедности и сигурности ђака и свих других учесника у систему образовања, пре свега у школским објектима, али и у њиховој околини.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 4: Обезбедити инклузивно и праведно квалитетно образовање и промовисати могућност целоживотног учења за све

Потциљ 4.1: До 2030. обезбедити да све девојчице и дечаки заврше бесплатно, равноправно и квалитетно основно и средње образовање које води ка релевантним и ефикасним исходима учења

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео ОШ школа у којима је извршена санација и реконструкција у односу на укупан број ОШ	%	2020.	5	2030.	32	Буџет Града Чачка
Процент свршених ученика основних школа који су уписали средње школе у школској години	%	2022.	95	2030.	97	Извештаји средњих школа

Веза (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 26 – образовање и култура

Мере за остваривање приоритетног циља 13:

Мера. 13.1. Увођење једносменског рада и могућности проширења услуге продуженог боравка
<p>Опис: Мера једносменског рада већ функционише у појединим школама где је могуће организовати због капацитета објеката (школе које имају мањи број ђака). Прелазак на једносменски рад омогућава обогаћивање наставних и ваннаставних активности. Да би се једносменски рад спровео у осталим школама неопходно је повећање капацитета објеката.</p> <p>Мера продуженог боравка функционише у свим матичним основним школама и организована је за ученике 1. и 2. разреда основне школе. Постоји потреба за организовањем продуженог боравка за ученике 3. и 4. разреда.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за друштвене делатности</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: основне школе, надлежно министарство</p> <p>Период спровођења: 2024-2030</p>
Мера 13.2. Унапређење капацитета кадрова у основном и средњем образовању
<p>Опис: Град континуирано финансира меру стручног усавшавања у складу са правилником надлежног министарства у оквиру „Центра за стручно усавшавање“. Постоји потреба за изменом едукативних садржаја како би утицали на унапређење капацитета кадрова у основним и средњим школама.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 16.000.000 годишње</p>

<p align="center">Могући извори финансирања: интерни</p> <p align="center">Носилац мере: Град Чачак - Градска управа за друштвене делатности</p> <p align="center">Други учесници у спровођењу мере: Центар за стручно усавршавање,</p> <p align="center">Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
<p>Мера 13.3. Унапређење образовања деце са сметњама у развоју</p>
<p>Опис: Ова мера подразумева доделу личних пратилаца деци од момента поласка у школу у складу са потребама детета и капацитетима установе „Зрачак“. Родитељи се обраћају интерресорној комисији која у складу са надлежностима предлаже одговарајуће услуге. За све предложене услуге у надлежности установе „Зрачак“ корисник са родитељима долази на разговор са стручним тимом и у складу са проценом детета, капацитетима установе и критеријума одређује се да ли корисник улази у услугу, одбија се или иде на листу чекања. Од 91. корисника услуге 71 је дете школског узраста. Све активности су усклађене са Законом о социјалној заштити. Сваки корисник услуге добија свог личног пратиоца.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 31.000.000</p> <p align="center">Могући извори финансирања: интерни</p> <p align="center">Носилац мере: Град Чачак - Градска управа за друштвене делатности</p> <p align="center">Други учесници у спровођењу мере: Центар за пружање услуга социјалне заштите „Зрачак“ Чачак</p> <p align="center">Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
<p>Мера 13.4. Повећање нивоа безбедности ученика у и око школских објеката</p>
<p>Опис: Активности на ангажовању школских полицајаца, или обезбеђивање присуства физичко-техничког обезбеђења, као и постављање видео надзора који би покривао улазе и ближу околину школских објеката представљају основ за ову меру. Поред тога неопходно је појачати безбедност на саобраћајницама у близини школа како би се смањио број саобраћајних незгода у којима су учесници деца.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p align="center">Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p align="center">Носилац мере: Град Чачак</p> <p align="center">Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства, основне и средње школе,</p> <p align="center">Период спровођења: 2023-2030</p>
<p>Мера 13.5. Изградња, реконструкција и санација објеката и пратеће инфраструктуре</p>
<p>Опис: Већина школских објеката има потребу са неком врстом санације или реконструкције са изузетком школе „Ратко Митровић“. Активности које треба спровести односе се на припрему пројектне документације и извођење радова на објектима. Поред тога у плану је и изградња школске спортске сале у оквиру ОШ „Свети Ђакон Авакум“ у Трнави, као и изградњу нових домова за ученике и студенте.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава:</p> <p align="center">Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p align="center">Носилац мере: Град Чачак - Градска управа за друштвене делатности</p> <p align="center">Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства, основне и средње школе</p> <p align="center">Период спровођења: 2024-2030</p>
<p>Мера 13.6. Увођење нових академских и стручних програма</p>
<p>Опис: У Чачку постоје два факултета: Факултет техничких наука и Агрономски факултет. За потребе израде Локалног акционог плана за младе урађена је анкета међу популацијом становништва од 15 до 29 година, која је указала на то да се 56% испитаника изјаснило да је у</p>

<p>граду потребан већи број факултета и смерова. Неки од предлога нових смерова на ФТН-у су: софтверско инжењерство, роботика, инжењерски менаџмент, технолошко предузетништво и др. Поред тога исказане су потребе за: економским факултетом, факултетом организационих наука, факултетом за физичку културу, факултетом музичких уметности и др.</p>
<p style="text-align: center;">Процена потребних финансијских средстава: Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак - Градска управа за друштвене делатности Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства, средње школе и факултети Период спровођења: 2024-2030</p>
Мера 13.7. Успостављање услуге каријерног саветовања
<p>Опис: Ова мера подразумева успостављање услуге каријерног саветовања за децу у основним и средњим школама, студенте и младе који су изашли из процеса школовања. У осмишљавању и реализацију услуге били би укључени образовни сектор (укључујући и факултете), привреда и високошколске установе. Део програма чинило би и ребрендирање образовних профила који су тражени на тржишту рада, како би они могли да сагледају каријерне путање које их чекају, као и израда предлога нових образовних профила.</p>
<p style="text-align: center;">Процена потребних финансијских средстава: Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак - Градска управа за друштвене делатности Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства, основне и средње школе Период спровођења: 2024-2030</p>
Мера 13.8. Јачање регионалног центра за таленте и организација ваннаставних активности
<p>Опис: Потребно је унапредити организационе капацитете Регионалног центра за таленте: израдити стратегију развоја и детаљан програм рада, унапредити менаџмент структуру, ојачати компетенције запослених, проширити мрежу ментора, проширити круг партнерских организација (посебно успоставити сарадњу са Научно технолошким парком Чачак). Набавити неопходну опрему за рад у складу са потребама реализације програмских активности дефинисаних Програмом рада Регионалног центра за таленте. Обезбедити средства за награде успешним полазницима Регионалног центра за таленте у новцу и опреми). Потребно је размотрити могућности организације едукативних радионица за децу на разне теме: заштита животне средине, култура, вршњачко насиље, ликовне радионице, језици и сл.</p>

4.4.3. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 14: Унапређен спектар услуга система социјалне заштите

Социјална заштита је организована друштвена делатност од јавног интереса, чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву како појединаца, тако и породица, као и спречавање настајања и отклањања последица социјалне искључености. Центар за социјални рад је кључна установа социјалне заштите која одлучује о остваривању права и коришћењу услуга појединцима и породицама којима је неопходна друштвена помоћ и подршка ради савладавања социјалних и животних тешкоћа и стварања услова за задовољење основних животних потреба.

Центар за социјални рад града Чачка обавља послове у социјалној заштити поштовањем стандарда стручног рада и савремене професионалне праксе, пружа подршку у превладавању социјалних и животних тешкоћа, обезбеђује материјалну сигурност и независност појединца и породице, чува и унапређује породичне односе, подстиче социјалну укљученост и интеграцију осетљивих друштвених група у локалну заједницу.

Поред Центра за социјални рад у Чачку постоји и Центар за пружање услуга социјалне заштите „Зрачак“ који је започео рад са корисницима у септембру 2013. године, као Установа за дневни боравак деце, младих и одраслих са сметњама у развоју. Капацитет дневног боравка је 70 корисника. Почетком 2020. године,

Установа је пререгистрована као Центар за пружање услуга социјалне заштите, како би се проширила делатност и објединиле услуге социјалне заштите у „Зрачку“. Услуга *Лични пратилац* детета преузета је у јануару, а услуге *Персонална асистенција* и *Помоћ у кући* у априлу 2021. године. Све три услуге су лиценциране од стране Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Обе институције прате потребе становништва и раде на увођењу нових мера подршке.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 1: Окончати сиромаштво свуда и у свим облицима

Потциљ 1.3: Применити одговарајуће националне системе социјалне заштите и мере за све, укључујући и најугроженије, и до краја 2030. обухватити значајан број сиромашних и рањивих

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС које се пружају рањивим групама	број	2020.	5	2030.	7	Извештај одељења за друштвене делатности
Број корисника услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС	број	2020.	330	2030.	390	Извештај ЦЗСР

Веба (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 19 – Социјална политика и запошљавање

Мере за остваривање приоритетног циља 14:

Мера 14.1. Успостављање дневног центра за старе и особе са деменцијом
<p>Опис: Услуга је намењена старијима и особама са деменцијом којима би без ове врсте подршке било онемогућено или веома отежано да наставе свакодневни живот у сопственом дому. У оквиру посебно одређеног и адекватно опремљеног простора старији корисници би проводили време и користили додатну подршку путем обезбеђених услуга прања и пеглања веша, педикира, мерења притиска и шећера, као и путем спровођења различитих програма који су усмерени на здравствену едукацију и социјалну подршку. Особама са деменцијом би биле доступне когнитивне вежбе и надзирани боравак, а њиховим неформалним неговатељима едукације и радионице ради превладавања оптерећења и снижавања ризика од сагоревања и насиља над старијима.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за друштвене делатности Други учесници у спровођењу мере: Центар за социјални рад, Дом здравља, Установа за пружање услуга социјалне заштите „Зрачак“, Црвени крст, невладин сектор Период спровођења: Континуирано</p>
Мера 14.2. Успостављање центра за децу и младе са проблемима у понашању
<p>Опис: Успостављање центра омогућило би да се у организованом окружењу, и уз потребни надзор, задовољавају развојне потребе, стичу и развијају животне вештине, развија лична и друштвена одговорност и самосталност, развијају вештине за препознавање и решавање проблема, комуникационе вештине, вештине за самозаштиту и знања потребна за живот у заједници. У оквиру центра би се спроводили третмани са младима у сукобу са законом, али и специфични третмани са кривично неодговорном децом код којих се манифестују ризична понашања.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава:- Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак - Градска управа за друштвене делатности</p>

Други учесници у спровођењу мере: Васпитно-образовне установе, ВЈТ, Виши суд, Установа за пружање услуга социјалне заштите „Зрачак“, Центар за социјални рад или невладин сектор

Период спровођења: 2024-2027

Мера 14.3. Успостављање породичног саветовалишта

Опис: Као отворен облик социјалне и породично правне заштите Саветовалиште се бави саветодавно-терапијским радом, превентивним активностима, информативно-едукативним и истраживачким радом. Циљна група је здрава и популација са ризиком, а проблематика су индивидуални, партнерски, родитељски и породични проблеми. Услуге које се могу пружати у оквиру Саветовалишта су: саветовање, психотерапија (породична, брачна терапија, трансакциона анализа), медијација, психосоцијални третман починиоца насиља у породици, развијање превентивних програма.

Процена потребних финансијских средстава: -

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за друштвене делатности

Други учесници у спровођењу мере: Установа за пружање услуга социјалне заштите „Зрачак“, Центар за социјални рад, невладин сектор, ОЈТ, ВЈТ, предшколске установе, Виши и Основни суд

Период спровођења: 2024-2026

Мера 14.4. Успостављање услуге становања уз подршку за младе који излазе из система социјалне заштите

Опис: Услуга становања уз подршку доступна је лицима узраста између 15 и 26 године, која по престанку смештаја у установи социјалне заштите или хранитељској породици, као и по престанку боравка у установи за васпитање деце и омладине, односно у установи за извршење кривичних санкција, не могу или не желе да се врате у биолошку или сродничку породицу, нити су у могућности да започну самосталан живот. Услуга се остварује реализацијом програмских активности којима се осигурава безбедно окружење и надзире безбедност корисника; пружа помоћ и подршка у задовољавању свакодневних животних потреба; обезбеђује окружење у коме су доступне разноврсне социјалне, образовне, здравствене, културно забавне, спортске и рекреативне услуге у складу са идентификованим потребама корисника.

Процена потребних финансијских средстава: -

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак – градска управа за друштвене делатности

Други учесници у спровођењу мере: Центар за социјални рад, Установа за пружање услуга социјалне заштите „Зрачак“

Период спровођења: 2025-2030

Мера 14.5. Унапређење положаја ромске популације у Чачку

Опис: У Чачку живи око 600 припадника ромске популације. Најчешћи проблеми са којима се суочавају: лоши стамбени услови, неукљученост у образовни систем, а пре свега у предшколске установе и незапосленост. У граду Чачку је једна особа радно ангажована на пословима „Координатор за ромска питања“. Такође, постоји и радни тим за спровођење ЛАП-ова који је именован од стране градоначелника, а који се бави и спровођењем ЛАП-а за Роме. У граду нема „правно невидљивих“ Рома. У наредном периоду је неопходно унапредити комуникацију представника ЈЛС и ромске популације. Иако постоји важећи ЛАП за Роме, треба радити на изради новог ЛАП-а, у оквиру ког би се, уз учешће представника ромске популације, прецизније препознали проблеми са којима се они суочавају и дефинисале нове мере и активности на решавању проблема у областима становања, образовања, запошљавања, здравља. Потребно је одвајати на годишњем нивоу одређена средства за реализацију активности предвиђених акционим плановима.

Процена потребних финансијских средстава: -

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

<p>Носилац мере: Град Чачак – градска управа за друштвене делатности</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства, донатори, НВО организације</p> <p>Период спровођења: 2025-2030</p>
<p>Мера 14.5. Успостављање/унапређење процеса мапирања потреба за услугама социјалне заштите</p> <p>Опис: Успостављање/унапређење процеса мапирања потреба за услугама социјалне заштите доприноси остварењу начела благовремености, дефинисаног Законом о социјалној заштити (члан 29), које подразумева да се социјална заштита остварује на начин који обезбеђује правовремено учовавање потреба корисника и пружање услуга, ради спречавања настанка и развоја стања која угрожавају безбедност и задовољавање животних потреба и ометају укључивање у друштво. Потреба за унапређењем процеса мапирања потреба за услугама социјалне заштите препозната је и националном Стратегијом деинституционализације и развоја услуга у заједници за период 2022-2026. године. Посебним циљем два ове Стратегије тежи се успостављању територијално усклађеног развоја и одрживости услуга социјалне заштите у локалним заједницама, који ће се, између осталог достићи успостављањем планског и одрживог приступа у развоју услуга (мера 2.1.) и повећањем доступности услуга социјалне заштите (мера 2.2.). Предвиђене мере треба да допринесу унапређењу социјалне функције локалне заједнице и да у складу са идентификованим потребама грађана, на стабилан и одржив начин приступају развоју услуга социјалне заштите у заједници. Како би град Чачак на адекватан начин осигурао спровођење предвиђених мера потребно је успоставити институционално одрживе механизме и ојачати компетенције релевантних актера за спровођење мапирања потреба за услугама социјалне заштите, уз истовремено мапирања ресурса за њиховог спровођење, како на локалном, тако и националном нивоу.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава:</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за друштвене делатности</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Центар за социјални рад, Установа за пружање услуга социјалне заштите „Зрачак“, друге релевантне установе (образовања, здравства, запошљавања и др.), удружења грађана која делују на пољу социјалне инклузије осетљивих група грађана/ки.</p> <p style="text-align: center;">Период спровођења: 2024-2030.године</p>
<p>Мера 14.6. Успостављање/унапређење процеса праћења (мониторинга) и вредновања ефеката (евалуације) услуга социјалне заштите</p> <p>Опис: Потреба за успостављањем, односно унапређењем процеса праћења (мониторинга) и вредновања (евалуације) услуга социјалне заштите аргуентује се обавезом јединице локалне самоуправе предвиђених чланом 40. Закона о планском систему Републике Србије који предвиђа обавезу праћења спровођења (ex-post анализа) и вредновање ефеката (евалуацију) како самог документа јавне политике, тако и учинака сваке од предвиђених мера, која се спроводи преко квантитативних и квалитативних показатеља за мерење учинака. За потребе спровођења ових различитих, али комплементарних процеса, град Чачак препознаје потребу за успостављањем и континуираним унапређењем предуслова за њихову институционалну одрживост, који ће поред унапређења нормативног оквира, успостављања организационих капацитета, подразумевати подршку јачању локалних капацитета свих релевантних актера у овом процесу, како у оквиру јавног, тако и цивилног сектора.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава:</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за друштвене делатности</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Центар за социјални рад, Установа за пружање услуга социјалне заштите „Зрачак“, друге релевантне установе (образовања, здравства, запошљавања и др.), удружења грађана која делују на пољу социјалне инклузије осетљивих група грађана/ки.</p> <p style="text-align: center;">Период спровођења: 2024-2030. године</p>

4.4.4. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 15: Унапређен систем подршке младима

Млади и деца заузимају централно место у планирању свих сегмената развоја града. Од привредног развоја и туристичке понуде преко обезбеђивања неходне инфраструктуре и повећања безбедности до образовања, културе и спорта. У сваком дефинисаном циљу и мери за његово оставривање налази се жеља да Чачак буде град у ком млади желе да живе, уче и раде. Подстицање младих да остану и живе и раде у Чачку део је напора Града да умањи негативне демографске трендове који умањују развојне капацитете Чачка.

У складу са наведеним у 2023. години израђена је „Студија оправданости за стицање оптималних услова за останак младих – факултетски образованих у Чачку“. Полазишне тачке за дефинисање циљева и мера у студији представљају анализа стања али и анкета која је спроведена међу представницима младе популације. Циљеви који су дефинисани овом Студијом су: Развој инфраструктуре за подршку унапређењу конкурентности привреде, Унапређење конкурентности привреде, Унапређење видљивости и брендирање прилика и шанси које пружа Чачак као средина ради привлачења младих, квалификованих и високообразованих у Чачак. У наредном периоду неопходно је донети нови Акциони план за популациону политику, имајући у виду да постојећи истиче 2023. године и планирати нове мере које ће допринети унапређењу положаја младе популације.

Мере за остваривање приоритетног циља 15:

Мера 15.1. Успостављање саветовалишта за младе и за младе брачне парове
<p>Опис: Основни задатак саветовалишта је превентивни, менаџерски хигијенски рад са младима, односно саветодавно и психотерапијско деловање у циљу спречавања и отклањања њихових психичких и адаптивних тешкоћа. Младима би се пружала помоћ да се снађу у средини у којој живе и делују (породици, школи, радној средини и др.) и њиховом успешнијем остваривању емоционалних и социјалних односа. Један од видова подршке младима била би и услуга нутриционисте.</p> <p>Поред организовања услуге у одговарајућој установи, у сарадњи за КЗМ организовало би и периодично пружање услуге у „Омладинском клубу“.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – Грдаска управа за друштвене делатности</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Центар за социјални рад, Дома здравља, Установа за пружање услуга социјалне заштите „Зрачак“,</p> <p>Период спровођења: 2024-2026</p>
Мера 15.2. Успостављање едукативног центра везаног за репродуктивно здравље и родитељство
<p>Опис: Формирање тима стручњака који би у оквиру „Омладинског клуба“ у сарадњи са Саветом за популациону политику, Заводом за јавно здравље, Општом болницом и Домом здравља у Чачку периодично спроводио активности на едукацији младих по питању репродуктивног здравља и превенције од заразних болести.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 2.000.000 динара годишње</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – градска управа за ЛЕР (Канцеларија за младе)</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Општа болница, Дом здравља, ЗЗЈЗ, средње школе, Савет за популациону политику</p>

Период спровођења: на годишњем нивоу
Мера 15.3. Унапређење модела подршке младима приликом (само)запошљавања
<p>Опис: У оквиру „Омладинског клуба“ КЗМ континуирано се обављају различите врсте сертификованих обука и едукација које се односе на унапређење запошљивости младих (писање биографије, израда „Бизнис плана“, упознавање са правним и економским аспектима предузетништва, упознавање младих са могућностима учешћа у програмима унапређења запошљивости на локалном и националном нивоу и др.).</p> <p>У „Акционом плану запошљавања града Чачка за период од 2021. до 2023. године“ посебан акценат се ставља и на запошљавање младих до 30 година живота кроз мере: стручна пракса, јавни радови и samozapoшљавање. Неопходна је израда новог Акционог плана запошљавања на три године у ком ће бити предвиђене мере које се односе и на популацију младог становништва. Такође, потребно је урадити нови акциони план за младе, обзиром да постојећи истиче крајем 2023. године.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000 динара годишње</p> <p>Могући извори финансирања: инетрни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – градска управа за ЈЕР</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: НСЗ, Регионална агенција за просторни и економски развој рашког и Моравичког округа, Савет за запошљавање, Стартап центар, НТП</p> <p>Период спровођења: на годишњем нивоу</p>
Мера 15.4. Адаптација „Омладинског клуба“
<p>Опис: Адаптација подразумева грађевинске радове на уређењу простора, техничко опремање и уређење простора. Такође се односи на обогаћивање садржаја простора за потребе младих.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак – градска управа за ЈЕР</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Културни центар, надлежно министарство</p> <p>Период спровођења: 2025-2026</p>
Мера 15.5. Изградња станова за младе
<p>Опис: Ова мера има за циљ подршку младима, који својим научним и другим достигнућима доприносе развоју локалне заједнице, у решавању стамбеног питања, којим се осигураваостанак младих у Чачку. Мера се односи на изградњу станова које би поменуте категорије младих могле прибавити по бенифицираним ценама.</p>
<p>Процена потребних финансијских средстава: -</p> <p>Могући извори финансирања: интерни и екстерни</p> <p>Носилац мере: Град Чачак</p> <p>Други учесници у спровођењу мере: Градска стамбена агенција, донатори,</p> <p>Период спровођења: 2025-2026</p>

4.4.5. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 16: Унапређена спортска инфраструктура

У Чачку су заступљене три врсте спортских активности: такмичарски, школски и рекреативни спорт. Неопходан услов за реализацију спортских активности је постојање спортских објеката, са пратећом опремом као и програма финансијске и програмске подршке. Према врсти простора у коме се обављају спортске активности, постоје затворени и отворени спортски терени.

На територији града Чачка разликујемо спортске објекте којима газдује Јавна установа Спортски центар „Младост“ Чачак, спортске објекте у оквиру образовних установа и спортске објекте у месним заједницама, као и спортске објекте који нису у јавној својини. Спортски центар „Младост“ Чачак управља следећим спортским објектима: Градски фудбалски стадион; атлетска стаза; комплекс базена – један олимпијски базен, један базен димензија 25x12 метара и два мала базена за непливаче; фудбалски терени – пет фудбалских терена од којих је један са вештачком травом; терени за мале спортове – одбојкашки терен са гумираном подлогом, кошаркашки терен са гумираном подлогом, терени за рукомет и мали фудбал; спортска хала „Младост“; тениски терени (шест терена од шљаке са просторијама са пратећом инфраструктуром, четири терена су осветљена); клизалиште на отвореном; две теретане на отвореном; Соколски дом; трим стаза; скејт парк; три дечија игралишта и градска плажа. У летњем периоду формира се језеро на реци Западној Морави на којој је заступљен језерски туризам.

У Чачку постоји око 130 спортских организација и удружења, и највећи број њих користи управо инфраструктуру која се налази у склопу СЦ „Младост“. У току 2023. године завршена је изградња сале за борилачке спортове са физкултурном салом која се налази у склопу Економске школе. Поред постојећих објеката јавља се потреба за изградњом објеката који би грађанима Чачка омогућили нове врсте спортских садржаја.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, прилагодљивим и одрживим

Потциљ 11.1: До 2030. осигурати да сви имају приступ адекватном, безбедном и приступачном становању и основним услугама

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Укупан број спортских објеката са употребном дозволом	Број	2022.	6	2030.	8	Извештај СЦ „Младост“
Број деце и младих укључених у спортске клубове	Број	2022.	5000	2030.	6000	Извештај Спортског савеза

Мере за остваривање приоритетног циља 16:

Мера 16.1. Изградња затвореног базена
Опис: Активности на које се ова мера односи подразумевају пројектовање и изградњу затвореног базена олимпијских димензија и дечијег базена поред основне школе „Вук Караџић“ у градском подручју.
Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: СЦ „Младост“, надлежно министарство Период спровођења: 2023-2025
Мера 16.2. Изградња хиподрома
Опис: Активности које је неопходно спровести су: припрема планске и пројектне документације, откуп и пренамена земљишта и изградња стазе и пратећих објеката хиподрома у Прељини.

<p align="center">Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: СЦ Младост Период спровођења: 2024-2028</p>
Мера 16.3. Изградња ски стазе
<p>Опис: Ова мера подразумева активности на: измени планских аката, решавању имовинских односа, изради пројектне документације и изградњи стазе. Позиција на којој је планирана стаза ће бити накнадно дефинисана након геолошких истраживања и доношења планског акта.</p>
<p align="center">Процена потребних финансијских средстава: 30.000.000 динара Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: СЦ „Младост“, надлежно министарство Период спровођења: 2025-2028</p>
Мера 16.4. Завршетак реконструкције градског стадиона
<p>Опис: Ова мера подразумева активности на пројектовању и изградњи западне трибине Градског стадиона. Поред тога неопходан је и завршетак изградње управне зграде.</p>
<p align="center">Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000 динара Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: СЦ „Младост“, надлежно министарство Период спровођења: 2024-2028</p>
Мера 16.5. Реконструкција кошаркашке хале
<p>Опис: Неопходно је спровести активности на пројектовању, а након тога и радове на реконструкцији спортске хале. Реконструкција подразумева уклањање и замену кровне конструкције, и обезбеђивање вишег нивоа комфора и квалитета услова како за играче тако и за гледаоце.</p>
<p align="center">Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: СЦ „Младост“, надлежно министарство Период спровођења: 2023-2027</p>
Мера 16.6. Изградња кајак стазе у Овчар бањи
<p>Опис: Неопходно је спровести иницијалне активности да се већ урађени пројекат уређења старог корита у Овчар бањи уврсти и уклопи у планску документацију министарства Републике Србије која ће на том делу вршити радове на уређењу водотока и изградњи моста. То подразумева да ће речно корито и обала бити изграђено и урађено по мерама и димензијама које одговарају кајак клубу ЧАЧАК да на том месту, уз поставку пратећих објеката, формира кајак стазу (стадион) и одржава међународна и домаћа такмичења у дисциплинама кајак и кану спуст (спринт и класик), слалом (класик и крос), рафтинг, free style, СУП. Планом генералне регулације на овом подручју предвиђена је могућност изградње кајак стазе.</p>
<p align="center">Процена потребних финансијских средстава: - Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Град Чачак Други учесници у спровођењу мере: СЦ „Младост“, надлежно министарство, Кајак клуб Период спровођења: 2023-2027</p>
Мера 16.7. Подстицање аматерског и рекреативног спорта, посебно међу децом и младима
<p>Опис: Подршка развоју аматерског и рекреативног спорта код деце, младих и одраслих кроз нетакмичарске активности. Подршка подразумева организациону и финансијску подршку</p>

постојећим активностима, као и развој нових спортских активности које ће бити осмишљене и организоване уз учешће деце, младих и грађана. Конкретне мере укључују унапређење рада школских спортских секција, ангажовање професора физичког васпитања у настави физичког васпитања у прва четири разреда основне школе, доделу термина за коришћење физкултурних сала основних и средњих школа предшколским установама за реализацију прилагођених програма физичке културе, организовање рекреативних спортских такмичења (по моделу ”игара без граница”) и др.

Процена потребних финансијских средстава: -

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак

Други учесници у спровођењу мере: СЦ „Младост“, школе, спортска удружења

Период спровођења: 2023-2027

4.4.6. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 17: Национална престоница културе као прекретница у културном развоју – повећани културни капацитети града Чачка

У марту 2023. године град Чачак је усвојио прву „Стратегију развоја културе града Чачка за период 2023-2027. године“.

„Одлуком Министарства културе и информисања у оквиру програма „Престоница културе Србије“ Град Чачак је добио титулу Националне престонице културе 2023. године, прве националне престонице културе. Пројекат Града Чачка у програму „Престоница културе Србије“ назван је „Чачанска родна“. У апликационом формулару за „Престоницу културе Србије“ Град Чачак је истакао да је Стратегија развоја културе Града Чачка почетна тачка за реализацију пројекта „Престоница културе Србије“, те да кандидатура за Престоницу културе Србије указује на потребу дугорочних стратешких планирања у сектору културе.“⁷

Документ је израђен уз поштовање свих градских, државних и међународних докумената како би се омогућило спровођење планираних мера и остварење циљева на унапређењу културе на нивоу града. У документу је урађена анализа стања. Такође су дефинисани, како општи циљ, тако и посебни циљеви и мере за њихово остваривање, уз одговорне институције и планиране буџете.

Допринос „Циљевима одрживог развоја“

Циљ 11: Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, прилагодљивим и одрживим

Потциљ 11.4: Појачати напоре да се заштити и обезбеди светска културна и природна баштина

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број доступних културних простора	Број	2022.	11	2027.	19	Извештај Градске управе за друштвене делатности
Број публике на културним дешавањима	Број	2021.	76.036	2027.	84.000	Извештаји установа културе
Учешће издвајања за програме у буџетима установа културе	%	2021.	14,8	2027.	20	Извештаји установа културе

Веза (преговарачка поглавља са ЕУ): Поглавље 26 – Образовање и култура

⁷ „Стратегија развоја културе града Чачка за период 2023-2027. године“

Мере за остваривање приоритетног циља 17:

Мера 17.1. Побољшање оквира за развој културе у граду

Опис: Ова мера се односи на унапређење функционисања свих актера у култури на територији града Чачка. Она подразумева три мере нижег ранга и више од 40 различитих активности дефинисаних у Стратегији развоја културе, а подразумева: Унапређење система вредновања у области културе, Развој кадровске мреже у култури и Унапређење опремљености установа културе и инфраструктурних капацитета у култури. Значајније активности у оквиру ове мере су: реконструкција улице Цара Душана и спајање са Тргом Надежде Петровић, оснивање „Музеја кошарке“ у простору Соколског дома којим ће управљати „Народни музеј“, уређење „Хацића куће“ у којој ће се налазити етнографска поставка „Градска кућа у музеју свакодневице“.

Процена потребних финансијских средстава: 721.650.000 динара

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак – Градска управа за друштвене делатности

Други учесници у спровођењу мере: Народни музеј, Уметничка галерија „Надежда Петровић“ Координационо тело за Националну престоницу културе, Градска библиотека, Културни центар Чачак

Период спровођења: 2023-2027

Мера 17.2. Активно учествовање деце и младих у култури града

Опис: Посвећено је укључивању деце и младих у културу, како као стваралаца културних програма, тако и као публике. У оквиру Стратегије развоја културе подразумева две мере нижег ранга и 14 активности које се односе на: Децу и младе ствараоце културних садржаја и развој дечије и омладинске публике.

Процена потребних финансијских средстава: 22.600.000 динара

Могући извори финансирања: интерни

Носилац мере: Културни центар Чачак

Други учесници у спровођењу мере: Канцеларија за младе, Градска библиотека, Музичка школа, ученички парламент

Период спровођења: 2023-2027

Мера 17.3. Унапређење разноликости и промоција програма

Опис: Посвећена је унапређењу програма у култури, повећању посећености програма и унапређењу промоције. Нарочита пажња посвећена је програмима Националне престонице културе – Чачак 2023. Подразумева 6 мера нижег ранга и 54 активности чији је циљ побољшање културне понуде и културне сцене у граду и унапређење промоције културних програма и садржаја.

Процена потребних финансијских средстава: 155.420.000 динара

Могући извори финансирања: интерни и екстерни

Носилац мере: Град Чачак,

Други учесници у спровођењу мере: Координационо тело за Националну престоницу културе, установе културе, ТОЧ, ОЦД, Фото кино клуб „ЧАЧАК“, Удружење ИРМОС

Период спровођења: 2024-2027

4.4.7. Посебне мере значајне за локалну самоуправу у оквиру развојног правца ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ

Мера: Унапређење ефикасности рада јавног сектора
Опис: Неопходна је израда годишњег плана обука запослених у градским управама, којим би се дефинисао систем едукација кроз које периодично треба да прођу запослени, како би дошло до унапређења њихових радних капацитета и на тај начин се утицало на повећање квалитета услуга градских управа. Поред тога постоји стална потреба за унапређењем техничких капацитета.
Мера: Развој информационог система града
Опис: Успостављање геоинформационог система који обједињује податке из свих јавних предузећа, институција и установа и омогућава лакши рад запосленима у јавном сектору али и бољу информисаност грађана Чачка. Ова активност подразумева и унапређење функционисања званичног портала града Чачка.
Мера: Израда студије за „Паметни град“ (Smart city) и израда решења
Опис: Студија треба да обухвати анализу урбане зоне у смислу могућности постављања различитих врста електронских сензора који би се бавили прикупљањем података и осигуравањем информација потребних за управљање имовином и ресурсима. Ово се односи на податке прикупљене од грађана, уређаја и имовине која се обрађује и анализира, као и водоводним и канализационим мрежама, саобраћајницама, полицијом, школама, обдаништима, и другим институцијама. Овај начин рада спаја информатичку и комуникациону технологију са разним врстама уређаја повезаним у једну мрежу како би се радило на оптимизацији градских услуга. Наредни корак у развијању ове врсте услуге је израда одговарајућих апликација које би грађанима омогућиле да коришћењем „паметних телефона“ на лак начин користе услуге јавног сектора.
Мера: Унапређење сарадње јавног и цивилног сектора
Опис: На територији града Чачка активно је више од 300 различитих удружења, спортских удружења, друштвених и невладиних организација. Град Чачак кроз годишње позиве у складу „Правилником о критеријумима и поступку доделе средстава удружењима за реализовање програма од јавног интереса“ на годишњем нивоу додељује удружењима средства за остваривање планираних програма и пројеката. Неопходан је перманентан рад на постизању боље комуникације између јавног и цивилног сектора, организација заједничких састанка, дефинисање заједничких пројектних идеја и постизање бољег међусобног разумевања.

5. Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање

Град Чачак дефинише институционални механизам улога, одговорности као и календар активности када је реч о процесу праћења спровођења, извештавања и вредновања усвојеног Плана развоја града. Циљ наведеног процеса је повећање ефикасности у спровођењу и повећања вероватноће остваривања приоритетних циљева.

Праћење спровођења – континуирана активност

Институционални оквир за праћење спровођења Плана развоја града Чачка за период 2023-2030. године има два нивоа структуре које чине: Координациони тим за праћење спровођења Плана развоја града Чачка 2023-2030, који ће именовати градоначелник и носиоци мера дефинисани у оквиру Плана. Основни задатак дефинисане структуре за праћење спровођења је да прати остварење циљева по учинцима, одступања и ризике уколико се јављају, доношење одлука за превазилажење насталих изазова и проблема за остварење учинака, и њихов јасан допринос постављеној визији.

Координациони тим има координатора чија улога је: прикупљање информација о спровођењу мера и одржавање континуиране комуникације, пре свега између координационог тима и носиоца мера; детектовање проблема и давање препоруке за решавање истих; праћење усаглашености средњорочних планова институција са мерама у Плану развоја; припрема материјала; извештавање координационог тима, обављање административно-техничких послова и сл.

Како се План развоја операционализује средњорочним планом, може се рећи да је средњорочни план алат за праћење спровођења Плана развоја. Конкретно, праћење спровођења се реализује кроз процес прикупљања података у вези са реализацијом појединачних активности у оквиру сваке од мера, а ради мерења остваривања дефинисаних показатеља. Процес прикупљања и обраде података у вези са реализацијом појединачних активности у оквиру сваке од мера, као и података о остваривању конкретних показатеља је одговорност начелника управа, у складу са надлежностима. Подаци се прикупљају из различитих примарних и секундарних извора (дефинисани обрасци за прикупљање од носиоца мера, званична статистика, анкете/упитници по потреби).

Вредновање – периодична активност

Циљ вредновања је утврђивање степена промене који је настао спровођењем мера из Плана развоја и степен достизања приоритетних циљева. Вредновање се врши на основу података добијених од начелника управа, органа и организација одговорних за спровођење мера, али и података добијених из званичних статистичких база. Утврђивање степена настале промене спровођењем плана развоја треба да укаже на потенцијалну потребу преиспитивања и унапређења (ревизије) Плана развоја.

Извештавање

Извештавање у вези са спровођењем Плана развоја у директној је вези са процесом спровођења средњорочног плана, као алата којим се операционализује План развоја, односно кроз извештавање о спровођењу средњорочних планова, ЈЛС ће практично извештавати и о спровођењу Плана развоја ЈЛС.

Град Чачак ће, у периоду спровођења Плана развоја, израђивати две врсте извештаја, и то:

- Извештај о спровођењу средњорочног плана који је истовремено и извештај о спровођењу Плана развоја ЈЛС – на годишњем нивоу;
- Извештај о постигнутим учинцима Плана развоја ЈЛС – на трогодишњем нивоу.

Предлог извештаја о учинцима спровођења Плана развоја утврђује Градско веће и исти подноси Скупштини града (најкасније у року од шест месеци од истека трогодишњег периода спровођења). Након усвајања извештаја о учинцима Плана развоја, Градско веће, као и Скупштина града, могу утврдити потребу за спровођењем ревизије Плана развоја, уз образложење разлога за ревизију. У случају утврђивања потребе, поступак ревизије Плана развоја биће спроводен по истој процедури која је дефинисана и за усвајање Плана развоја.

6. Прилози

Прилог 1 - Решење о формирању координационог тима

Прилог 2 - Решење о формирању тематских радних група

Овај План развоја града Чачка за период 2023-2030. године објавити у „Службеном листу града Чачка“.

СКУПШТИНА ГРАДА ЧАЧКА

Број: 06-240/23-I

28. и 29. децембар 2023. године

ПРЕДСЕДНИК

Скупштине града Чачка

Игор Трифуновић, с.р.